

**Helsingin
Työväenyhdistyksen**

25-vuotisvaiheita

**Kokollut
Otto Tiuppa**

**Helsinki, 1910
Työväenyhdistyksen kustannuksella**

Helsingin Työväenyhdistyksen 25-vuotisvaiheita.

Kokollut

Otto Tiuppa.

Helsinki, 1910
Työväenyhdistyksen kustannuksella.

Helsinki
Työnäen Kirjapaino 1910.

ALKULAUSE.

Tässä »H:gin Työväenyhdistyksen 25-vuotisvaiheita» on hyvinkin huomattavassa määrässä täytynyt tehdä supistuksia, pääasiassa johtuneena siitä, kun se on koetettu julaista niin suppeassa koossa kuin suinkin. — Näistä huomattavimpia on »Työmies»-lehden toiminnan yksityiskohtaisempi selostus, josta on painettu eri teos »Työmies 10 vuotta». Samoin on talokysymyksestä saatavissa seikkaperäisempänä selostuksena E. Valppaan toimittama »Torpista kivitaloon». Julkaisussa »10 vuotta Suomen työväenpuolueen muistoja ja ennätyksiä» kuvailevat myöskin useat mukana olleet taistelujemme nousuaikoja m. m. n. s. Kurikka rettelöitä ja »viimeisten herraskaisten loittonemista joukostamme». — »Äänioikeustaistelun» ja »Ammatillisen liikkeen» selostus olisi jo yksistään oikeutettu vaatimaan tätä teosta monta kertaa laajemman selostuksen. — Mitä taas muihin vaja-
vaisuuksiin ja puutteellisiin tulee, jätän niiden täydentelyn historioitsijain tehtäväksi tulevaisuudessa.

O. T.

Yhdistyksen synty ja alkuvalmistelut.

Kieltämättä on Helsingin Työväenyhdistyksen 25-vuotisel-la toiminnalla suuri merkitys työväenliikkeemme historiassa. Onhan se ollut tunnustetuimpia uranaukaisijoita työväenluokkamme vapautustyössä, joten on paikallaan laajemmin selostaa sen syntymäkin. Ensimmäisessä julkaisemassa vihkosessa v:lta 1884 kerrotaan siitä:

»Kun johtokunta nyt käy antamaan ensimmäisen vuosikertomuksensa lienee siinä etupäässä kerrottava *Työväenyhdistyksen synty*. Kaupungin sanomalehdissä julkaistun, alle-

kirjoittamattoman ilmoituksen johdosta kokoontui sunnuntaina Maaliskuun 4 p:nä 1883 klo 5 j. p. p. Kaisaniemen ravintolaan joukko henkilöitä, enimmästä päästä *tehtailijoita, työnjohtajia* ja työmiehiä, keskustelemaan käsityöläisseuran perustamisesta. Mainittuun ravintolaan oli myös jätetty kirjallinen sääntöehdotus sellaista seuraa varten, mutta kuitenkin ei ollut kukaan siellä ilmoittanut kokouksesta, jotta eräs yksityinen seurue oli tilannut huoneet, jonka tähden siellä ei voitu pitää kokousta. Suurin osa sinne kokoontuneita henkilöitä läksikin Vilhelmsbad'in hotelliin, siellä keskustellakseen asiasta. Vaan kun läsnäolevista ei

V. von Wright.

kukaan tiennyt ken oli sanomiin panettanut ilmoituksen ja Kaisaniemeen lähettänyt tuon kirjallisen sääntöehdotuksen, päätettiin yksimielisesti valita teht. J. Th. Lagerbohm keskustelun johtajaksi. Sitten luettiin nuo Kaisaniemeen jätetyt säännöt, ja kehittyi niistä keskustelu, joka päättyi niin, että koko ehdotus hylättiin, jonka jälkeen valittiin seitsenhenkilöinen komitea kahden kuukauden kuluessa valmistamaan uutta sääntöehdotusta. Komiteaan tulivat seppämestari G. Asplund, tehtailijat L. P. Fröberg ja J. Th. Lagerbohm, maalarimestari G. B. Sandberg, faktori G. F. Silén, nahkurimestari A. Théman ja työmestari A. Wilén sekä varajäseniksi tehtailijat F. E. Bergman ja A. Domsch ynnä suutarimestari A. Verner. Komitean puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti tehtailija J. Th. Lagerbohm ja sihteeriksi sanomalehden toimittaja F. J. Valbäck.»

Kuten näemme ovat nämä komitean jäsenet paljaastansa herroja »mestareita».

»Tämä mainitsemamme komitea ryhtyi töihinsä. Toimi päättyi siten, että sääntöehdotus julkaistiin kaupungin ruotsalaisissa ja suomalaisissa sanomissa huhtikuun 25 ja 26 p:nä samana vuonna. Samalla kehotti komitea kaikkia asiaa harrastavia henkilöitä tulemaan yleiseen kokoukseen Arkadia teatterin lämpiöön lauantaina toukokuun 5 p. klo 8 j. p. p. keskustelemaan ja päättämään komitean ehdotuksesta. Kutsumusta noudatti sataluku henkilöitä. Sääntöehdotuksesta keskusteltua tehtiin siihen useita muutoksia ja lisäyksiä. Valittiin myös väliaikainen johtokunta, jolle määrättiin lähimmät tarpeelliset toimet yhdistyksen perustamiseksi. Tähän valittiin taasen suljetuilla lipuilla teht. V. von Wright, faktori V. Pettersson, tehtailijat G. Rieks ja J. Th. Lagerbohm, faktori G. F. Silén, tehtailija J. Nissinen, kivipainaja W. Brandstake, kivenhakkaaja H. J. Stigell, seppämestari G. Asplund ja faktori J. Sigell. Yllämainittu väliaikainen johtokunta valitsi puheenjohtajakseen teht. V. von Wrightin, rahastonhoitajakseen teht. J. Nissisen ja sihteerikseen faktori G. F. Silén'in,

Tämä johtokunta m. m. levitti jäseneksi merkitsemislistoja, joihin vuosikertomuksen mukaan merkitsi nimensä enemmän kuin 700 eri ammatteihin ja kansanluokkiin kuuluvaa henkilöä. Kolme kirjoitti alituiseksi jäseneksi kerrallaan maksamalla 100 markkaa. Listoihin merkinneet kutsui nyt väliaikainen johtokunta yleiseen kokoukseen yliopiston laboratorin luentosaliin sunnuntaiksi lokakuun 14 p. 1883. Kokouksessa oli puheenjohtajana teht. V. von Wright. Esitettiin kokoukselle väliaikaisen johtokunnan laatima sääntöehdotus »*Helsingin Työväenyhdistykselle*». Ehdotus luettiin pykälä pykälältä ja hyväksyttiin kokonaisuudessaan.

Lokakuun 8 p:nä v. 1883 annettiin sitten senaattiin tehtailijain V. von Wrightin, J. Th. Lagerbohm'in, J. Nissisen, G. Asplund'in ja H. J. Stigellin, kivipainaja W. Brandstake'n sekä kirjapainon faktorien G. F. Silén'in, V. Pettersson'in ja J. Sigell'in *anomus saada Helsingin kaupunkiin perustaa työväenyhdistys* siinä tarkoituksessa ja sillä järjestelmällä kuin tuo ruotsiksi ja suomeksi laadittu sääntöehdotus ajottua yhdistystä varten osoitti. Sitten kuin Helsingin Käsityöläis- ja tehdasyhdistyksen lausunto oli vaadittu sekä Uudenmaan läänin kuvenööri siitä oli antanut lausuntonsa, antoi senaatti päätöksellä Tammikuun 18 p:ltä v. 1884 luvan yhdistyksen perustamiseen sekä hyväksyi ja vahvisti noudatettavaksi sinne annetun sääntöehdotuksen *Helsingin Työväenyhdistykselle*. Kun ehdotetuille säännöille siten oli saatu vahvistus, kutsui johtokunta ne henkilöt, jotka olivat kirjoittaneet nimensä ennensanottuihin listoihin, perustavaan kokoukseen laboratorihuoneen luentosaliin Maaliskuun 2 p:ksi v. 1884. Tästä kokouksesta alkaen voidaankin sanoa *Helsingin työväenyhdistyksen todella olleen olemassa laillisena yhdysskuntana*». Tästä päivästä luettuna oli yhdistys 25 vuotias v:nä 1909 maaliskuun 2 p:nä.

Kun ohjelmapuheesta, jonka puheenjohtaja V. von Wright piti Seurahuoneella huhtikuun 27 p:nä 1884 täysin kuvastaa hänen mielipiteensä vastaisesta ohjelmastaan, on paikallaan esittää se kaikkine korulausecineen kokonaisuudessaan. Se kuului:

»Kun Helsingin Työväenyhdistys tänään ensi kerran kokoon-tuu, sitten kun sen väliaikainen tila on päättynyt, ja minä olen määrätty astumaan huolen-alaiseen toimeen yhdistyksen puheen-johtajana, pyydän saadakseni lausua muutamia sanoja Teille, yhdistyksen ensimmäisille jäsenille, joilla työväenyhdistystä ja työväen asiaa kohtaan maassamme on suuret ja tärkeät velvolli-suudet täytettävänä.

Joitakuita ääniä kuului tosin jo useita vuosia sitten, vaatien suurempien työväenyhdistyksien perustamista maassamme, tahi aluksi ainakin sen pääkaupungissa, jonka olisi ollut antaminen siinä esimerkkiä muille paikkakunnille, mutta ei kukaan rohjennut tehdä yritystä siihen suuntaan, sillä ei voitu osoittaa että ensimmäinen ehto yrityksen menestymiseen, asian harrastus työväen keskuudessa, oli olemassa.

Mutta vähän toista vuotta sitten tuli eräs sattumus asian avuksi. Nimeänsä ilmoittamaton henkilö oli käsityöläis-yhdistyk-sen perustamista varten kutsunut kokoon kokouksen, jossa Työ-väenyhdistyksen perustaminen päätettiin, ja jo ennen kuin yhdis-tys voi alkaa vaikutustaan, joka kumminkin oikeastaan on työvä-keä siihen vetävä, ilmoittihe siihen jäseneksi enempi kuin 700 henkeä. Tämä on pidettävä selvänä todistuksena siitä innosta, jolla asiaa harrastetaan.

Ja tätä harrastusta se tosiaan ansaitseekin.

Sillä työväkemmeikin riveissä on suuria voimia, joita voidaan käyttää joko hedelmälliseen toimeen siinä hyödylliseksi tunnet-tussa pyynnössä, joka työväen avulla pyytää edistää sen henkistä ja aineellista tilaa, taikka, niinkuin monasti ulkomailta valitetta-vasti on tapahtunut, tuhлата kiihoitukseen mahdottomia hankkeita varten, joiden pelkällä tavoittamisella oikeutettujen parannusten saavuttaminen vaikeutetaan.

Tätä nykyä, jolloin työväkemme rupee käsittämään, ettei sen ole väliä pitämättä katseleminen yhteiskunnan kehitystä, vaan että sen päinvastoin ahkerasti on ponnistaminen pysyäkseen kehityk-sen rinnalla, hankkimalla itselleen suurempaa sekä yleistä että ammattisivistystä, olemme uuden aikakauden kynnyksellä maamme työväenasian historiassa. Mahtava virta on pääsevä liikkeelle, ja meidän yhtä kunniakas kuin painava velvollisuutemme on johtaa tätä virtaa maallemme onnelliseen suuntaan. Muistakaamme sil-loin aina, että kansamme näkee meidän pyrintömme ja että histo-ria on lausuva tuomionsa meidän töistämme ja niistä tarkoi-tuksista, joista ne ovat lähteneet.

Yhdistyksessämme seisovat työväki ja työnteettäjät toinen toisensa rinnalla. Niitä epäkohtia, jotka muissa maissa ovat luoneet juovan heidän välillensä, onneksi ei ole meillä liian jyr-kästi ilmestynyt. Työnteettäjät ja työväki Suomessa vielä ym-märtävät toisiansa paremmin kuin monessa muussa maassa, ja

molempien velvollisuus on *yhteisesti* harrastaa tämän hyvän välin säilyttämistä.

Mutta onko se onnistuva? Siihen voi tietysti vaan tulevaisuus vastata, mutta yksi asia on kumminkin nyt jo varma, nimittäin että menestyksen ensimmäinen ehto on se, että me kaikki *pontevasti ja hartaasti* toimeen ryhdymme.

Älkäämme suinkaan ajatelko, että siinä on kyllä että yhdistyksellä on johtokunta, joka sen asioita hoitaa; yhdistyksen jäsenistä itsekunkin täytyy tehdä työtä niiden tarkoitusten hyväksi, jotka olemme eteemme asettaneet, sillä kaikkien harras osanotto — se, se työn vaikutukselle antaa toivotun voiman.

Velvollisuutemme on siis koroittaa ja vahvistaa työväen luokkaa, kaikin tavoin edistämällä säännöllisyyttä, säästäväisyyttä, sopua ja hyvää oloa, koulunkäyntiä, sanomalehtien lukemista, esitelmän kuuntelemista ja tietojen etsimistä kirjoista ja keskusteluista ja muistakaamme kaikki että me hyvällä esimerkillä paraiden edistämme yhdistyksen tarkoitusta.

Tämä harrastus on äärettömän tärkeä senkin puolesta, että työväki ei voi toivoa valtiollisten oikeuksien saavuttamista ennen kuin sen sivistys on kohonnut ja se on saanut oppia yhdyselämästä — valtiollisen toimen koulussa — jossa kansalaiset kasvatetaan julkista elämää varten.

Sanoen yhdistyksen jäsenet tervetulleeksi uupumattoman hyödylliseen toimeen, julistan tämän kokouksen alkaneeksi.»

Mitä esim. nämä kiihotukset mahdottomia hankkeita varten ovat olleet, sitä ei hän erityisesti alleviivaa esimerkiksi mainitsemalla. Selvä viittaus se kuitenkin on Saksassa ja muualla silloin jo tuntuvasti kasvaneeseen sosialidemokratiseen liikkeeseen.

Ja nämä samat »mahdottomat» hankkeet ne lopulta ajoivat hänet itsensä perustamastaan yhdistyksestä. Kapitalistisen järjestelmän tukijana ja työnantajain järjestöjen toimihenkilönä, on hän sitten tarmonsaa takaa taistellut näitä »mahdottomia» hankkeita vastaan, saaden nähdä tuon luokkataisteluhirviön kulkevan kulkuaan voitosta voittoon.

Kuten jo mainitsimme valittiin tänä ensimmäisenä vuonna yhdistyksen puheenjohtajaksi tehtailija V. von Wright, joka oli siinä yhtämittaa vuoteen 1894. Etevä hän oli kylläkin tässä vasaramiestoimessaan. Ensimmäisinä sihteereinä näemme ylioppilas Bernt Grönlundin vuoteen 1886 ja toisena työnjohtaja Karl Fredrik Spennertin sen ainoan vuoden. Ensi-

mäisenä rahastonhoitajana on oikein pankinvirkamies Arthur Broberg vuoteen 1886.

Alituisina jäseninä, jotka kertakaikkiaan suorittivat 100 markkaa, saamme kunnian jo ensivuotena aikakirjojen mukaan tuta 10 sielua, joukossa esim. konsuli Leonard Borgström'in, kenraalimajuri Julius af Lindfors'in, josta sukkelasananen Hj. Hammar, seppä ja myöhemmin yhdistyksen puheenjohtaja, kerta myöhemmin sanoi, mielenosotusretkelle johtajaa tarvittaessa: »Onhan meillä kenraali, siitähän saamme mielenosotuskomentajan!» Näemme myöskin näiden valittujen joukossa kapitalistisen olut- ja portteri- sekä viinakuningas Sinebrychoffin, jopa niitä kaksikin, lisäksi samaa sukua olevan naislesken. Joukossa on vielä ruukin-isäntä, on maisteri ja insinöörejä kaksikin y. m. koristeita. Vieläkö enempi olisi tarvinnut olla taipaleelle lähteissä!

Jäsenmäärä 1:nä toimintavuotena on 585 sielua, joukossa ensin osa herroja ja niiden naisia, sekä herrojen kätyreitä. On arkitehtiä, kauppa-apulaisia, konttoristeja, työnjohtajia, rouvia, tehtailijoita, asioitsijoita, asemapäällysmiehiä, ravintolan pitäjiä, tuomareita, asianajajia, pankkiherroja, apteekkaria, ylioppilaita, y. m. vilisevänä vilskeenä, sekä harvoja tosi työläisiäkin.

Erilaisilta toiminta-aloilta.

Mitä erilaatuisimpia harrastuksia oli yhdistyksellä jo alkutoiminta-aikanaan. Sairaus- ja hautauskassan perustaminen oli johtokunnassa syysk. 21 p:nä 1884 keskusteltavana ja jätettiin se erityisen komitean valmistettavaksi. Seuraavana vuotena pyydettiin senaatista ja saatiinkin sen säännöille vahvistus. Saman pohjana onkin nykyään kassa, joka sijaitsi yhdistyksen huoneustossa viimevuosiin saakka, ollen nyt viimeksi ollut Palokunnantalonsa huoneistossa. Paikanvälitystoimistoa myöskin puuhattiin, mutta kuoli se hoidon

A. Järvenpää.

puutteessa, tuskin synnytystuskistaan päästyään. Työläisissä ei se saanut hiukkastakaan luottamusta herätetyksi. Ehdotuksen Helsinkiin perustettavasta kansanpankista herätti Mikkelistä saakka insinööri C. Carstens. Sen tuli olla yhteensovitus saksalaisista edellämaksu- ja kreditiyhdistyksistä ja säästöpankkilaitoksesta, lisäämällä — jos niin tahdotaan — säästömerkkejä ja säästölippuja. Lausuntoa anottiin ehdotuksesta, ennenkun se voitasi kuukausikokoukselle esittää, herroilta kanslianeuvos C. G. Borgilta, tri E. Grönvikiltä,

kauppias Hj. Schildtiltä ja asessori U. Kurténilta, joka myöhemmin tuli surkean kuulluksi Hietalahden puuseppäin lakon aikana. Korkeat herrat ottivat toimen vastaan ja johtokunta jäi toivomaan asiasta kaikkea parasta.

V. 1885 katsoi sitten yhdistys toivottavaksi että Helsingin kaupunkiin perustetaan kansanpankki, jossa työväki ja vähempivaraset henkilöt yleensä osakkaina voisivat tehdä säästönsä korkoa kasvavaksi varmassa liiketoiminnassa. Kansanpankin osakkeet ajottiin sadan markan hintasiksi. Korkeita kauppaneuvoksia ja kauppiaita pyydettiin laatimaan säännöt. Kun herra kanslianeuvos C. G. Borg ei suostunut siihen rupeamaan, täydensi komitea itseänsä oikeinpa ylitirehtöörillä Suomen pankista överstiluutnantti Alf. Charpentierillä. Vasta vuotena 1889 valmistui ehdotus ja 13 p. helmik. vahvisti sille senaatti säännöt. Sisäänmaksettu osakepääoma teki heti alussa 298,700 markkaa. V. 1890 kun huomattiin että pankin varat eivät likimainkaan myöntäneet vekseli ja lainausliikkeen laventamista tarpeen vaatimusten mukaan, päätettiin sen vuoksi lisätä pääomaa 300 tuhannesta 700 tuhanteen markkaan. Pankin konttori sijaitsi P. Esplanadinkatu 37:sä. Tämän jälkeen ei tästä täysin porvarillisesta pankista mitään vuosikertomuksissa mainita ja menikin yritys työväkeen nähden hukkaan, »konkurssin» jälkeen kehityksen »Privatbankeniksi».

Lausuntoa päätti johtokunta myöskin ehdottaa annettavaksi hallituksen komitean valmistamista ehdotuksista: »Asetukseen toimista *suojelukseksi työväelle* tehtaissa, käsitoissa tai muissa elinkeinoissa sekä alaikäisten työstä sellaisissa ammateissa», kun myöskin »asetukseen ehdotuksesta työnteittäjään velvollisuudesta muutamissa tapauksissa maksaa *korvausta ruumiinvahingosta* joka kohtaa työväkeä». Lausuntoehdotuksen laatijatkin jo valittiin, mutta kun päästiin selville siitä, ettei hallitus tulisi siitä esitystä ensi valtiopäiville antamaan, raukesi koko yritys sikseen. — Se oli se ensimmäinen yritys siltä alalta.

Koululapsia hommaa myöskin yhdistys kesäksi maalle josta jo v. 1886 kerrotaan. V. 1887 antaa anniskeluyhtiö

siihen tarkotukseen 1,000 markkaa. Lopullisena tuloksena on että siihen valittu komitea tarjoaa 20 lapselle, 12 tytölle ja 8 pojalle, tilaisuuden maalla oleskeluun. Rautatiehallitus suo niille vapaan matkan edestakaisin. Kolme tytöistä ottaa kuitenkin mieluummin lapsenhoitajan paikkoja Helsingin lähistöllä, kaksi tyttöä palaa, pelästyneenä outoihin oloihin, puolitiestä ja kaksi tulee takaisin vanhempainsa luokse kotikävystä. Tarjoutujia tähän lystiin oli 30 lasta. Seuraavana vuotena antaa anniskeluyhtiö tarkotukseen 2,500 markkaa. Maille menemään tarjoutuville ilmestyy 80 olopaikan tarjoojaa. Hakemuksia ilmestyi 171, joiden joukosta 115 pidettiin erittäin huomiota ansaitsevana. Voitiin lähettää 62 lasta joista 40 tyttöä ja 22 poikaa. V. 1889 ei tähän tarkotukseen apua pyydetty. V. 1890 on 94 lasta voitu toimittaa maille. — V:a 1892 ei tästä enään mainita, vaan on yhdistys sanomalehdissä kehottanut työväkeä pyrkimään kesälomaksi maalle. — Varmaankin siltä ajalta ilman palkkaa.

Prostitutionsiasia ilmenee näyttämölle myöskin jo v. 1887. Lakitieteen ylioppilas J. Boldt esittää sen keskusteltavaksi, johon ei kuitenkaan suostuta. Juttu on sitten myöhemminä aikoina ollut monessa ristitulessa puhujaseuran kokouksissa.

Koululasten sanomalehtikauppaa pitää yhdistys turmiolisenä v:nä 1892. Syyt tähän piti olla kuitenkin silloisillekin »työväenasianajajille» selvillä. — Samalla harrastettiin shakkiklubin perustamisia, tanssiaisia, keskusteltiin krokettipelin hankinnasta, ja jopa mistäkin hyvinkin tärkeiltä näytävistä kysymyksistä.

Maaliskuun 13 p:nä 1887 hyväksyy yhdistys kuukausikokouksessaan sääntöihinsä muutoksia, anoen niille senaatin vahvistusta, joka tulee 12 p:nä syyskuuta 1887. Siitä saakka ovat nykyiset säännöt olleet voimassa. Kymmenvuotisjuhlanpäivää yhdistys maaliskuun 26 p:nä 1894. Siihen oli juhlarunon »Takaperoinen esilausekanta» sepittänyt runoilija Antti Tuokko, sama, ainaista tunnustustamme ansaitseva lauluseppä, joka myöskin on sepittänyt meille rakkaaksi käyneen marssimme: Käy eespäin, väki voimakas...!

Vuoden 1895 aikoina näemme sitten jo »räyhääjiä» puutalossa Kaivokadulla. Huonossa huudossa nämä maailmanparantajat olivat porvarillisiin kesyyntyneiden työläistenkin silmissä, nappulaherrojen arvosteluista puhumattakaan. — Syystä varmaankin, kun osasivat näitä herrassukusia antaa aina niin hyvin nenälle. Jo siellä puhetta pitävät, sanoja sinkahuttelevat Eetu Salin, se hurja suutari, ja Taavi Tainio ennen Ruotsiin »luffille» menoansa. Kössi Koskinen kulki huoneesta huoneeseen etsimässä taistelutoveria väittelyyn. Entäs sitten se rikaslahjanen sielu V. Aaltonen, joka kirjoitteli helmeilevän lennokkaita runoja ja suorasanaisia kirjoituksia juuri ilmestyneeseen »Työmieheen». Keuhkotautinen hän oli, jonka taudin nälkä lopulta niin pitkälle kehitti, että hautaan oli matka. Siihen aikaan ei näes ollut vielä toverihenki niin pitkälle kohonnut, että edes yksi mies olisi voitu saada turvatuksi. Kirjansitoja Vilho Virta se oli kuitenkin näiden kaikkien oppi-isänä, A. Järvenpää tavalansa rinnallaan. Virta toi Saksasta stipendimatkaltaan uuden opin, joka sai yhdistyksen johtavissa kammoa ja kauhistusta aikaan. Vanhemman suunnan enemmistöllä, niillä kaikkein köykäsemmillä näet oli tanssi pääasiana ja nämä muutamat »räyhääjät» pitivät aina huolen siitä, että herrojen johtavain kalloihin kolkuteltiin sananpainolla, aatteenvoimalla uudenlaisesta työväenasian ajosta. »Räyhääjät» ne sitten olivat, jotka jo vuodeksi saivat kapakan poisikin, mutta seuraavassa vuosikokouksessa jo taas herrat voittivat sen takasin. Niillä kun vielä oli ääniluku suurempi.

Yleisiä kävelyretkiäkin jo silloin pantiin toimeen. V:nä 1895 toukokuun 19 p:nä pannaan toimeen Helsingissä ensimmäinen työväen kävelyretki Seurasaaarelle, jossa on osanottajia pari kolme tuhatta.

V:n 1896—97 aikana aletaan sitten elää jo suurta heräämisen aikaa yhdistyksemme elämässä. V. 1896 lakko-kesä saa porvarilliset lehdet raivoon nousevaa työväenliikettä kohtaan. »Päivälehti» vielä yksin pysyy jotenkin ystävällisenä. Hra von Wright kieltäytyy Tampereen kokouksessa työväenvaltuuskunnan jäsenyydestä, kun muka »jyrkkä suunta»

on päässyt vallalle. Kuitenkin on tämä kaikki vielä murrosaikaa, jolloin suuret joukot useinkin hapuilevat toiminnan johtavaa langan päätä.

V. 1897 pannaan toimeen ensimmäinen punalippuinen kesäkuun mielenosotusretki kuukauden 7:nä päivänä. V. 1899 toukokuun 9 p:nä julistautuu Helsingin järjestynyt työväestö itsenäiseksi puolueeryhmäksi. Kokousten luku eri osastojen kesken tänä suurena murrosaikana nousee $1\frac{1}{2}$ kuukauden aikana yli sadan viidenkymmenen. Ammatillinen liike on kaikkialla etualalla, samalla kun tartutaan lujin kourin valtiolliseenkin toimintaan. Tainio ja Eetu Salin toimivat tarmokkaasti agitatsioonityössä. Vuoden 1899 tammikuun 9 p:nä ilmottaa yhdistyksen puheenjohtaja V. v. Wright kirjelmällä luopuvansa yhdistyksen johtokunnasta. — Siihen saakka siis voi hän mennä mutta ei etemmäksi. Saman vuoden helmikuun 19 p:nä pidetään yhdistyksen jäsenten aloitteesta Senaatintorilla suuri mielenosotuskokous rauhanaatteen puolesta ylimääräisillä valtiopäivillä esilletulevan asevelvollisuuskysymyksen johdosta.

V. 1900 myöntää yhdistys ensi kerran työväenpuhujan palkkaamiseen 150 markkaa. Esitys asiasta oli tullut puoluehallinnolta.

Verrannon vuoksi olkoon myöskin mainittuna että kokonaistulos tämän vuoden arpajaisvoitosta oli jo 15,821 mk. 86 penniä, joka jos mikä, samalla kun osotti työväestön yhä kasvanutta uhrautuvaisuutta. Samalla osotti että oman isomman talon saaminen ja entisen maksaminen oli yhä edelleen heidän sydämellään.

Kokoontumisvapaudesta tuli v. 1900 uusia kiristäviä asetuksia, joiden johdosta päätettiin lujittaa järjestysvaliokuntaa, niin että se voisi säännöllisesti valvoa, etteivät sivulliset pääsisi tunkeilemaan yhdistyksen kokouksiin. Näinä aikoina alkoikin kaikenmoisia salaperäisiä poliisiurkkijoita tunkeilla kokouksiin ja juttutupaan istuskelemaan. Komi sarius Pekosen ketju alkoi yhä enempi kiristää toiminta vapauttamme. Tämä kiristys meni lopulta niin pitkälle, että v. 1904 ei saanut enään tavallisista kuukausikokouksista-

kaan ilmoittaa Työmiehessä maksamatta siitä poliisille uhri-
rahoja. Senpä vuoksi lausuihin yhdistys ankarana paheksu-
misensa painoylihallitukselle mokomasta yli kaiken rajain
menevästä kiristyksestä.

Tänä sekasorron aikana alkaa syntyä levottomuuksia.

Katumeteleitä tapahtuu helmikuun 18 pnä v. 1902.
Niistä lausui yhdistys paheksumisensa kuukausikokoukses-
saan helmikuun 19 pnä seuraavan tapaisesti: »Kokous lau-
sui yksimielisen paheksumisen perjantaina t. k. 18 pnä
tapahtuneiden katumellakoiden johdosta, jotka tosin alku-
jaan olivat aiheutuneet poliisivirkamiesten epähienosta käy-
töksestä, vaikuttavina syinä oli semmoinen kuin sotaväen
tuonti senaatin torille j. n. e., missä kasakat tekivät mielettö-
miä hyökkäyksiä väkijoukkoon ajaen nurin ihmisiä ja piek-
säen syyttömiä kansalaisia. Kokous kumminkin lausui vaka-
vana toivomuksena, että työnantajat ja työntekijät sekä yh-
distyksen jäsenet yleensä kukin kohdaltaan vaikuttaisivat
siihen suuntaan, ettei järjestynyt työväki sekaantuisi katu-
mellakoihin ja siten antaisi aiheita syytöksiin, jotka voisivat
tulla vahingoittamaan työväenyhdistysten asiaa ja niitä peri-
aatteita, joiden eteen järjestynyt työväki ponnistaa kaiken
voitavansa.»

V. 1902 puuhailee tohtori Tanner myöskin tietoyhdis-
tyksensä kanssa, jolle kuukausikokouksessa puolletaan mak-
sutonta huonetta — luennonpitoja varten. Amerikasta sit-
ten palattuaan alkaa hän puuhailla n. s. »kulutusrenkaita»
ja koulua työväen lapsille, joka puuha läikähtyy kannatuksen
puutteessa. Luennoitsijana on hän kuitenkin saavuttanut
menestystä.

V. 1905 ilmenee jo suuria tapauksia Venäjällä. Helsin-
gissäkin puhkeaa katumeteleitä tammikuun 24 ja 25 päivi-
nä, ei kuitenkaan työväen järjestöjen toimeenpanosta. —
Yleinen jännitys sentään kasvaa Suomen työväen keskuu-
dessa ja Helsinginkin työväestö, etenkin sen järjestynyt osa
alkaa kouraantuntuvasti aavistaa lähenevän vallankumouksen
voitokasta nousua.

Osuustoiminta puuhasta piti J. Torvelainen esitelmän

yhdistyksen kuukausikokouksessa jo 23 p:nä lokakuuta v:nä 1901. Tässä valittiin nyt komitea aijetta alkuun panemaan. Kuukausikokouksessa joulukuun 29 p:nä tuli taas asia uudelleen esille. Siinä E. Valpas huomautti, että siinä olisi valittava kahden ehdotuksen välillä, muodostettaisiinko säännöt osuuskaupalle täällä jo voimassa olevan kauppa- ja teollisuusosakeyhtiön mukaan, tai uuden osuuskuntatoimintalain mukaisesti, joka olisi edullisempi työväelle. Herra Torvelainen huomautti Tanskassa ja Norjassa seuratun viime mainittua muotoa. Asiasta äänestäessä päätettiin suurella enemmistöllä, että aijetta jo ennemmin toteuttamaan valittu komitea koettaa sovittaa ko-operatiivisen räätäli liikkeen kanssa, jos se voitaisi saada siihen yhdistetyksi. Tuo ko-operatiivinen liike meni kuitenkin konkurssiin.

Muutamia osuuskauppoja meillä nyt on kaupungissamme toimimassa, ja ovat ne jo viime aikoina alkaneet joutakuinkin menestyäkin, joskin niiden kannatus ei vastaa vielä niihin asetettuja toiveita.

Työväen pankkikysymys herätettiin myöskin 1901 kesän kuluessa. Lopullisesti saatiin se perustetuksi vuonna 1908 ollen nyt säästöpankkina toiminnassa ja on sillä kylläkin menestyksen toiveita, jos työväki osaa vain antaa sille tarpeeksi kannatusta.

Melkein kaikissa osastoissa ja yhdistyksissä on vuosikautia ollut myöskin hautausapurenkaita, jotka 100 markkaa ja siitä ylikin kuolemantapauksissa suorittavina ovat olleet hetkellisenä huojennuksena kuolleiden perheille. Tavallisesti on niissä maksuperustana ollut 1 mk. joka kuolemantapauksen sattuessa.

Kansanopistolaisilta oli 1902 tullut kirjelmä, jossa ehdotettiin että yhdistys yhdessä yhtyisi pyytämään kaupungin kuntaa, että se ryhtyisi todenteolla rakennuttamaan halpahintaisia ajanmukaisia ja tilavia asuntoja työväelle. Tähän ehdotukseen päätettiin yksimielisesti yhtyä, valitsemalla komitea pyyntökirjelmää laatimaan. Komitean tuli kysyä asiassa toisten yhdistysten ja raittiusseurojen mielipidettä, esittämällä sitten kirjelmä valtuuston ensikokoukselle.

Valtuustoa tiukalle päätettiin myös samana vuotena panna siitä kun kaupungin virastot edelleenkin syrjäyttävät kunnan asioista ilmottamisen Työmieslehdessä, joka on Helsingin valistuneimman työväenosan ainoa luettava. Rahoituskamarille valtuutettiin sihteerin tekemään esityksen. Nyt viime vuosina on tässä vasta päästy niin pitkälle, että herrat suvaitsevat jo Työmiehessäkin ilmotella.

Kun mainitsemme vielä että yhdistys vuosien kuluessa on antanut lukuisia lausuntoja Teollisuushallitukselle mitä erilaatuisemmissa ammattiloja, työväensuojelulaki y. m. kysymyksissä, esitellyt valtuustolle mitä moninaisempia työväen tilaa parantavia esityksiä, joskin ilman tulosta, antanut lausuntoja työväenasiain lautakunnalle, voimme lopettaa nämä hajanaiset piirteet, tässä selostelussa. — Valtuuston ylempää työväenopetusta järjestävässä komiteassa on yhdistys myöskin ollut edustettuna kolmella jäsenellä. Veikeenä esimerkkinä siitä, miten pitkälle porvarilliset voivat mennäkin työväen tosiparannuspyyteitä vastustaessaan, jätämme tässä vielä loppunäytteenä katseltavaksi ja käännettäväksi, miten yhdistyksen »kunniajäsen» senaattori Leo Mechelin, ollessaan v. 1899 hallituksen asettamassa elinkeinolakikomiteassa m. m. ehdotti lakiehdotuksen 70 §:ssä että voisi tulla vuodenkin vankeusrangaistusta lakkotapauksissa. Se luonnollisestikin sai ankaran vastalauseen yhdistykseltä osakseen. — Yhdistyksen kunniajäseneksi on myöskin valittu toveri N. R. af Ursin, joka sen on myöskin kaikella kunnialla ansainnut.

Äänioikeustaistelua.

Ensimmäinen epäsikiö valtiollisesta äänivallasta työväelle.

Jo yhdistyksen ensimmäisenä toimintavuotena nostettiin johtokunnassa kysymys myöskin siitä, eiköhän työväenyhdistyksen olisi ensi valtiopäiville koetettava saada anomusehdotus siitä, että myös kaupunkien työväelle myönnyttäisiin äänivalta porvariston edustajain vaalissa. Ehdottelija tehtailija Lagerbohm antoi sittemmin johtokunnalle kirjallisen lausunnon, jossa hän tarkemmin laati ehdotuksen. Yhdistyksen oli ryhdyttävä toimiin että valtiopäiväjärjestyksen 12 § muutettaisiin niin, että paitsi muita henkilöitä myös työnjohtajat ja työmiehet, jotka maksavat kunnallisveroja veroäyrin mukaan, saisivat oikeuden ottaa osaa porvarissäädyn valtiopäivämiesvaaliin. Kun kuitenkin sanomalehdissä oli julkaistu, että tässä tarkoituksessa esitys annettaisiin säädyille, päätti johtokunta toistaiseksi panna asian pöydälle, sitä yhdistykselle nyt esittämättä.

Seuraavana vuonna selveni että keisarillinen esitys silloin kokoontuville valtiopäiville oli laadittu siihen suuntaan, kuin myös johtokunnan esitys tarkoitti. — Tästä syystä päätettiin antaa kysymyksen tällä kertaa raueta, mutta annettiin samalla esimiehen toimeksi tarkkuudella seurata valtiopäiväin työtä, ja tyystin ottaa selko, miten valiokunta lausuu mietinnönsänsä. Jos valiokunnan mielipide eroaisi esityksessä lausu-

tuista mielipiteistä, tulisi esimiehen taas esittää asia keskusteltavaksi. Sillä kertaa siis kysymys raukesi.

Työväen valtiollinen ja kunnallinen äänioikeus ilmenee nyt näyttämölle taas vasta v. 1888. Se on ollut neuvottelujen alla yhdistyksissä Tampereella ja Oulussa ja lykätty yhdistyksen johtokuntaan, joka antoi tehtailija W. von Wrightin toimeksi laatia perusteellisen lausunnon asiassa. Sen hyväksyi yhdistys yksimielisesti tammikuun 30 päivänä. Ponsissa sanotaan:

»ettei Oulun työväenseuran ehdotus valtiollisen ja kunnallisen vaalioikeuden muuttamisesta siihen suuntaan, että kullakin äänestäjällä olisi ainoastaan yksi ääni, nykyään anna aiheita mihinkään toimenpiteeseen, *koska vaatimus näyttää liian jyrkältä*¹⁾;

ettei Tampereen työväenyhdistyksen kirjoituksen jälkipuolella olevaa vaatimusta edustamistavan perinpohjaisesta muutoksesta ole voitu ottaa lähemmin tutkittavaksi, syystä että se on kovin epämääräisesti muodostettu, mutta

että viimeksi mainitun yhdistyksen kirjoituksen edellinen osa, joka sisältää vaatimuksen työntekijöiden valtiollisen alaikäisyyden kumoamisesta, on saavuttanut Helsingin työväenyhdistyksen ehdottoman hyväksymisen.»

Tämä päätös ynnä sen pohjana olevat perussyyt annettiin lähetystön kautta, Helsingin kaupungin ensimmäisen edustajan valtiopäivillä, kauppias K. H. Renlundin tiedoksi, »siinä tarkoituksessa että hra Renlund, kun kysymys ehdotusten esittäjäin toimenpiteen kautta tulee säätyjen tutkittavaksi, voisi huomauttaa niistä mielipiteistä jotka siitä ovat päässeet vallalle niissä työväenluokissa joita työväenyhdistys edustaa».

Porvarissäädystä esitti kyllä talousseuran sihteri E. Rönnbäck anomusehdotuksen siitä

»että tuleville Säädyleille ehdotettaisiin esitys sellaisesta muutoksesta V. J:n 12 §:lään, että vaalioikeus porvarissäädystyn laajennetaan sellaisiin työntekijöihin ja toisen palve-

¹⁾ Vihkosen laatijan harventama.

luksessa oleviin henkilöihin, jotka eivät ole palkollissäännön alaisia»,

mutta tämä ehdotus ei tullut säätyjen lopullisen neuvottelun alaiseksi.

Sitten v. 1886 päätettiin ehdottaa 3 ehdokasta valtapuolueiden listoille kaupungin valtuusmiesvaalia varten. Niiksi valittiin »satulantekijän työmies» A. Lönnroos, junankuljettaja G. Hagelin ja faktori V. Pettersson. (Kirjapainotaituri J. Pehkonen sai enempi ääniä kuin viimeksimainittu, mutta kieltäytyi). Jokainen arvannee selityksittä miten tässä vaalissa kävi.

V. 1887 kuten sitä edellisenäkin vuotena näemme taas yhdistyksen tarjoilemassa ehdokkaitansa valtapuolueiden listoille. Yhdistyksen kolmesta ehdokkaasta sai »armon» »kansallispuolueen» listalla mestari G. V. Sohlberg, saaden vaalissa 3,668 ääntä. Tehtailija v. Wright ja Aug. Malm eivät saaneet »armoa» mihinkään yleiseen listaan, saaden sen tähden vaan muutamia ääniä. Vuonna 1888 oli hra v. Wright saanut 4,448 ääntä, ollen lähin ääniluvussa valittujen jälkeen. Toiset ehdokkaat olivat olleet K. F. Numberg ja G. V. Sohlberg. — Miten patavanhoillisen lujasti ruotsikot ovat olleet aina eduksissansa kynsin hampain kiinni, näemme tästä kun V. von Wright'kin on ollut heistä »liiaksi radikaali». V. 1889 on Jyväskylän työväenyhdistykseltä tullut yhdistykselle myöskin *esitys äänirajoituksesta kaupungin valtuusmiesvaalissa*. V. 1890 taas kokeillaan tarjokkaiden kanssa toisten puolueiden listoille. Ruotsalainen puolue vihelsi tälle ja suomalainen puolue ei esiintynyt ensinkään areenalla. Työmiesten ehdokas v. Wright sai 181 ääntä, valituista alin 6,803.

V. 1891 näemme selvästi että näiden manööverien punasena lankana olleen totuttaa työväestöä ottamaan osaa vaaleihin, siten kuin kouluuttamalla heitä tähän tärkeään tehtävään, siltä varalta kun joskus saataisi äänioikeusolot kansanvaltaisemmalle kannalle, samalla kuin siinä on ollut myöskin osaksi — pitämällä asiata vireillä — saada työväkeä harrastamaan tätä omantuntonsa asiana. Vuosikerto-

muksessa v. 1891, jolloin yhdistys myöskin asetti omiksi ehdokkaikseen *ensikerran* kaksi työmiestä kirjapainajan J. Pehkosen ja satulamaakari A. Lönnrothin, tosin sanotaan: »joukottain riensivät työmiehet työstä päästyään vaalipaikalle ja innostus oli yleinen, mutta juuri vaalien aikana selvenikin että A. Lönnroth ei ollutkaan vaalikelpoinen, ollen jäänyt viime vuonna verottamatta. Mutta perään ei annettu. V. 1892 saatiin vaaliaika muutetuksi niin että työmiehet voivat ottaa siihen osaa, työaikaansa tuhlaamatta. Ehdokaslistan laativat nyt ensikerran yhteisesti, raittiusseurain keskuskomitean ehdotuksesta, useat yhdistykset. Asetettiin kaksi ehdokasta. Ruotsalainen puolue katsoi niihin yli olkainsa, suomalainen puolue otti ainoastaan toisen. Se sai 6,101, pääasiassa porvarien ääntä, ollen kolmas järjestyksessä, vähemmän ääniä saaneesta valituksi tulleesta lukien, joka sai 12,093 ääntä. Korkein työväen antama äänimäärä oli 665.

Ääniasteikkokokysymystä on huomiolla pidetty — sanotaan edelleenkin v. 1894. Useita yleisiä kokouksiakin on pantu toimeen sen pohtimista varten, josta tuloksena jätettiin kaupungin maistraatille pyyntö yleisen raastuvankokouksen pitämisestä, jossa ääniasteikon alentaminen valtiollisissa vaaleissa otettaisiin keskustelun alaiseksi. Puuhan ansioksi lienee luettava että nyt ensikerran yhdistyksen esittämistä ja asettamista ehdokkaista valittiin kaupungin valtuustoon (V. v. Wright). Mikä suuri tunnustus! (Katso selostusta myöhemmin v. 1895).

Samana vuonna eräässä kokouksessaan hyväksyi yhdistys 10-äänisen asteikon. Samoihin aikoihin lyö eräs yleinen kokous yhdistystä korvalle, asettuen »mies ja ääni» kannalle. Ajanmerkki! Joukot heräävät, järjestymättömät joukot menevät edelle porvarien talutusnuorassa kulkevasta työväen tilaa kohottamaan perustetusta yhdistyksestä! Kipeä paikka! — Sen ratkasi sittenkin raastupa toisin.

V. 1895 yhdistyksen esityksestä maistraatille pidettiin toukokuun 20—21 p:nä yleinen raastuvankokous, jossa keskusteltiin onko nykyinen 25-ääninen asteikko valtiollisissa vaaleissa pysytettävä vaiko korkeimmaksi äänimääräksi

hyväksyttävä 10 ääntä. Rahaporhot siinä luonnollisestikin voittivat kun 727 henkeä 9,973 äänellä äänesti »*vanhan hyvän järjestelmän puolesta*». Siinä siis hävisi taas suuri enemmistö, kokonaista 4,508 henkeä, saaden vaan kokoon 5,275 ääntä. Edelleen tämän jälkeenkin käytettiin ääniasteikon alentamispyyteissä keinona puuhaamalla kirjasta joka käsittelisi ulkomailla vallitsevaa kunnallista äänioikeutta. Kirjasen tekijäksi suostui rupeamaan lakitieteen tohtori K. J. Ståhlberg, jolta vuoden kuluessa oli ilmestynyt »Äänioikeusliikkeitä» niminen kirja. Kaupungin valtuusmiesvaaliin joulukuun alussa ei yhdistys ottanut osaa.

Mutta taas jo v. 1896 astuu entinen kummittelija päiväjärjestykseen, saaden aikaan semmosen päätöksen, että yhdistys suostuu »kansallismielisissä» piireissä tehtyyn esitykseen, suomenmielisten ryhmäin yksimielisestä esiintymisestä kaupungin pian tapahtuvissa valtuusmiesvaaleissa. Asetetaan näinollen yhteiseen valmistavaan vaalikomiteaan ehdokkaat yhdistyksenkin puolesta. Valituille annettiin tehtäväksi toimia siihen suuntaan, että yleisesti otettaisiin vaaleihin osaa. Mutta mitäpä sekään auttoi luonnottomien äänioikeusolojen vallitessa. Taas nousee kysymys v. 1897 valtuusmiesvaali-asiassa. Nyt johtokunta esittää puolestaan kuukausikokoukselle ettei yhdistys ottaisi osaa koko vaaliin: kun vaaliolojen nykyisillään ollessa ja kaupungissa vallassa olevan puolueen menettelyn vuoksi ei työväestön ehdokkaita voi toivoa valituksi. Tämä järkevä johtokunnan esitys tulikin päätökseksi, ja että työväestön koko maassa olisi pantava vastalause nykyisiä vaalioloja vastaan, siksi kunnes vaaliolot muuttuvat. Samana vuotena hyväksyy jo yhdistys keskustelukysymykseksi aijottua yleistä työväenkokousta varten »äänioikeuden laajentamisesta» ja ääniasteikon poistamisesta. Ja kuukausikokouksessa 13 p:nä toukokuuta 1899 sitä avatessaan sanoo silloinen puheenjohtaja Eetu Salin seuraavasti:

»Noin seitsemän, kahdeksan vuotta takaperin olivat minun ja eräiden toisten henkilöiden mielipiteet siksi rohkeita, siksi paljon yhdistyksen jäsenten enemmistön mielipiteistä eroavat, että emme rohjenneet toivoa, niin lujasti kun luo-

immekin aattemme oikeuteen, verrattain lyhyessä ajassa yhdistyksen valtaavan enemmistön olevan samalla kannalla. Mielipiteemme olivat silloin liian paljon vaativat, niin sanottiin. Viimeaikoina on osaksi alkanut kuulua päinvastaisia ääniä. Se, että olen tullut valituksi tähän yhdistyksen luottamustoimeen, todistaa, että vasten tahtoani olen jäänyt »jyrkemmistä» jällelle. Olen joutunut »keskustan» tavanmukaiselle penkille. Todistus siitä, että kehitys rientää eteenpäin yli rohkeimpien toiveiden. Vieläkään en ole niitä miehiä, jotka kammoksuvat uusia ajatuksia, vieläkin halveksun niitä, jotka luulevat käsittävänsä koko totuuden, mutta ne yhdistyksen jäsenet, jotka luulevat omaavansa uudempia käsitteitä, ajakoot mielipiteensä tarmolla esille, ja ennen pitkää on asema heidän hallussaan.» Se oli asiallisesti ja samalla navakasti sanottu edistyksen huimaavasta kulusta. Ja nyt seisoessamme tässä, katsellen viime vuosien jättiläisennätystä, emmekö voi häneen yhtyä halveksumalla samalla niitä, jotka jo luulevat käsittävänsä koko totuuden!

V. 1898 murrosaika onkin jo kiinnittävimpiä äänioikeustaistelussa. Lieneekin siis paikallaan silloisen sihteerin Edv. Valppaan vuosikertomuksessa tuoman ajatuksen mukaan sitä kertoilla. Hän sanoo tähän tapaan: On kulunut lähes parikymmentä vuotta kun alkoi hautua kysymys yhdistyksen perustamisesta. V. v. Wrightin ohjelma että valtiollisten oikeuksien saavuttamista ei työväki voi toivoa, ennenkuin sen sivistys on kohonnut ja se on saanut oppia yhdyselämästä on murentunut ja muuttunut vuosien kuluessa. Suuret murrosajat ovat saapuneet. Nuori suunta on noussut tietoisena taisteluun. Se on saanut tunnustusta, kun se on aina tulkinnut syvien pohjakerrosten sisäisempiä ajatuksia. Näin on voitu hyljätä V. v. Wrightin viitottamasta ohjelmasta: 1:si ehdollinen kieltäminen toivomasta valtiollisia oikeuksia työväelle, ja 2:si pakollinen hyvää sopua säilyttävä yhteistoiminta työnantajain kanssa. Nämä ovat niin tärkeitä käännekohtia, että on todellakin täysi syy sanoa, kuten yhdistystämme perustettaessa sanottiin: Olemme uuden aikakauden kynnyksellä maamme työväen asiain historiassa.

Äänioikeuden saamiseksi on näinollen hyväksytty työväen *omain voimain* kasvaminen niitä vaatimaan. Agitatiooni, mielenosotuksia, äänioikeusyhdistyksiä, joukko- ja jättiläis-anomuksia valtiopäiville, siinä ne pommit, joilla ensihädässä ajetaan paukutella. Toimintarahoiksi on puollettu yhden päivän palkkaa vuodessa yleistä parasta tarkoittavaan kas-
saan. Tästä on suhtaantunut myöskin se selvä kanta, mille Helsingin työväki asettui väliaikaisten valtiopäiväin edus-
miesten valitsemiseen nähden. Tästä nostettiin kysymys
yhdistyksen kokouksessa, lykkäämällä se yleisen työväen-
kokouksen ratkaistavaksi. Työväki suostui ottamaan osaa
ainoastaan sen suuntaisella ehdolla, että kunkin olevan puo-
lueen on maalle perin tärkeiden tapausten vuoksi luovut-
tava puoluenäkökannoistaan ja sovittava valitsemaan yhteisiä
ehdokkaita, joiksi työväki katsoi olevansa oikeutettu puo-
lestaan asettamaan kolme, mutta ellei näitä työväen luottamus-
miehiä otettaisi valittavaksi, päätti työväki olla vaaleihin osaa-
ottamatta. Ja kun näin tosiaan kävi, tekivät lukuisat työmiehet
vaalilakon, tavallaan *ensimmäisen valtiollisen lakon Suomessa*.

Valtuusmiesvaaleissa pysyttelee yhdistys kuitenkin yhä
edelleen entisellä kannallaan. Kuukausikokouksessa 30 p:nä
lokakuuta 1900 ehdotetaan taaskin keskusteltavaksi osan-
otosta valtuusmiesvaaliin. Ehdottaja huomauttaa että se
olisi samalla eduksi tilastollisten tietojenkin saamisessa siitä
miten äänimäärä vuosi vuodelta tulisi kasvamaan. Esityk-
sen kannattajat toivat esille, ettei tällä kertaa sen paremmin
kuin ennenkään saataisi omia edustajia valtuustoon, vaan
olisi siltä yritettävä omalla listalla siten kehittämällä työ-
väestöä käytännöllisesti vaalitulaisuuksiin. Siis edelleenkin
se vanha laulu, jonka opetus lienee sittenkin katsottava yhä
edelleen pieneksi. Päätökseksi tulikin ottaa vaaliin osaa
omalla listalla, valitsemalla oma vaalikomitea.

Vuonna 1901 saa vaaliin osanotto käänteeseen että rait-
tiusmielisten kanssa asetettaisiin yhteisiä ehdokkaita, esittä-
mällä niitä sitten otettavaksi joko suomen- tai ruotsinmie-
listen listalle. Sitten tuleekin tiedoksi, että ruotsalainen
puolue mahdollisesti ottaisi kolme työväen ehdokasta lis-

talleen. Tämä lupailu osottautui kuitenkin narripeliksi, kuten porvarillisten lupailut yleensä. Ruotsalainen puolue, joilla näissä asioissa on yhä edelleenkin valta ja voima, vaan ei oikeudellisuuden haiskahdustakaan, otti vain yhden työväen ehdokkaan listallensa. Mitä suurinta katkeruutta tuo teko oli omiansa taaskin synnyttämään, samalla kun se niin epäämättömästi näytti että ainoa keino tässä voi vain olla, pyrkiä kynsin ja hampain mies ja ääni perustalla. Nurjia äänioikeusoloja vastaan pantiin vastalause.

Vuonna 1902 on taaskin äänioikeusasia koko laajuudessaan yhdistyksessä keskusteltavana. Sen voitolle ajamiseksi hyväksyttiin seuraavat ponnet: 1:si äänioikeuden saavuttamiseksi on käytettävä agitatsioonia ja työlakkoja; 2:si päämäärään lähempänä vievänä toimenpiteenä on ensi syksystä koetettava saada kysymys ääniasteikon poistamisesta porvarissäädyn vaaleissa esille eri kaupunkien raastuvankokouksissa. Näin ollen annettaisi ylikuokalle tilaisuus näyttää isänmaallisuuttaan kansan parasta katsomalla äänioikeuden myöntämisellä.

Vuonna 1904 vaikutti yhdistys taas osaltaan puhtaalla listalla Töölöön ja Sörnäisten työväenyhdistysten kanssa.

Tämän jälkeen on yhdistys ollut koko valtuusmiesvaaleihin osaaottamatta kuitenkin luonnollisesti seuraten ja odotellen uuden kunnallislain kehitystä ja ratkaisua yksikamariudessa eduskunnassamme, joka tie onkin ainoa ja luonnollisin ratkaisu tälle kipeälle kysymykselle, kunhan se vaan saataisi lopullisestikin käytäntöön.

Kaupungin valtuustossa ovat jäseninä »armosta» istuneet myöskin muurari A. Johansson, Reino Drockila ja puuseppä Emil Perttilä.

Työväen puolueen perustavaan kokoukseen v. 1899 Turussa oli yhdistys äänioikeusasian eteenpäin viemiseksi jo esittänyt keinona:

»Äänioikeus-asiaa selvittävät pikkukirjaset, ja että asia olisi pidettävä aina päivän ohjelmassa ja sitä yhä pontevammin vaadittava ja pysytettävä keskustelun alaisena yleisissä kokouksissa, ja että lopuksi oltaisiin valmiit, jos ei

muut keinot auttaisi, turvaamaan yleiseen lakkoon. Yhdistys ei hyväksynyt erityisiä äänioikeus-yhdistyksiä perustettavaksi. Tulos mihin edustajakokous tuli tästä tärkeästä asiasta keskustellessaan, oli myöskin ydinkohdissaan samanlainen.

On otettava huomioon että tällöin seistiin jo upeasti yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden kannalla ja oli se myöskin puoluekokouksen päätös. Sitä edellisissä yhdistysten edustajakokouksissa leikittiin vain 10 äänen kannalla. Sitäkin seuraavina vuosina oli nyt tämä ohjelma päiväjärjestyksessä kaikkialla ja kaikilla mahdollisilla keinoilla ajettavana, joskin poikkeusolot juuri tekivät suurta haittaa sen agiteeraukselle. Ja v:nä 1902 joulukuun 14 p:nä hyväksyy Helsingin työväestö, — johon ajatukseen t. yhdistyskin on tullut — suurlakon äänioikeuden tepsivämpänä perilleviejänä. Sepä se samalla toiselta puolen juuri kohottikin sitä vaativain yhä laajenevia joukkoja. Samalla myöskin yhä keskittäen sitä ajatusta että äänioikeuden saaminen voi vain olla mahdollista olojen ja aseman perinpohjaisesta muutoksesta.

Ja romahduksen täytyi tapahtua omankin porvaristomme, ylikuokkamme täydellisessä alistumisessa, jos mieli jotain toivoa, sen todisti huhtikuun 14 p:nä 1905 mielenosotus äänioikeusasian ratkaisemiseksi väliaikaisilla valtiopäivillä. — Kymmentuhatlukuisina sen ratkaisua kansalaiset vaativat säätytalon edustalle kokoontuneena, auttoiko se mitään? — »Häpeäpäiväkseen» sen säätyeduskunta itselleen teki ikuisiksi ajoiksi itselleen ja jälkeentulevaisille luulisi sen olevan vakavana varoituksena. Mutta annas kun tuli täysi pakko, kun pelko löi heidät voimansa menetyksessä, taipua täytyi. Suurlakon ansiona, jossa köyhälistö teki suurimman työn, seurasi äänioikeus joskin vain vielä valtiollisissa vaaleissa. Joskaan ei se vielä vastaa täysiä toiveitamme siitä, voimmehan sanoa että on sitä jo sittenkin jotain aikaan saatu! Ja mikä voi olla ihanampaa kuin nähdä edes osan unelmistamme toteutuneena. — Meille se ja luokoon yhä suurempaa intoa ja uhrautuvaisuutta lopulliseen päämääräämme pyrkiessä.

Ammatillinen liike.

Taavi Tainio.

V. 1887 on Muurariammattiyhdistys jo ollut muodostumassa. Edellytyksenä tälle voimme osiksi pitää työaika- ja palkkatilastojen hankinnan yhdistyksessä jo sitä edellisinä vuosina, josta aije sanotun yhdistyksen perustamiseen lienee saanut innostuttavaa aloitetta, joskin toiselta puolelta se on ollut enempi mestarien hommia, työnantajain ja tekijäin lähentämiseksi sovinnolliseen yhteistoimintaan. Samana vuonna on sitten tämä muodostumaisiltaan ollut yhdistys tehnyt erityisen lähetyksen kautta esityksen työväenyhdistykselle liittyä siihen. Tämä esitys otettiin suosiollisesti vastaan, mutta yhtymisestä ei voitu tulla yksimielisyyteen, kun muurariammattiyhdistys jälkeinpäin päätti muodostua kokonaan itsenäiseksi yhteisöksi. Tämä muurarien puuha oli siis ensimmäinen yritys yhdistyksen alaosastoksi. V. 1888 vahvistaa sitten työväenyhdistys säännöt Uunintekijäin ammattiyhdistykselle, joka ei kuitenkaan ehdi vielä sinä vuonna alkaa toimintaansa.

Ensimmäisenä osastona yhdistyksessä näemme leipurien ammattiosaston, jolle säännöt vahvistettiin huhtikuun 15 p:nä v:na 1888 yhdistyksen kokouksessa. Sen toimikuntakin

näyttää olleen siksi osiksi työläismäinen että johtokuntaan ei tullut kuin yksi työnantaja I. Lindström, joka sai kunnian tulla valituksi puheenjohtajaksi. Sitä paitsi näemme osastossa 34 jäsenen joukossa vielä kolme muuta työnantajaa O. Virtasen, T. G. Strandbergin ja K. Mustosen joka viimeksimainittu viimevuosinaan oli mitä kiihkosempia osaston toiminnan nilvijöitä. Ensimmäisiä keskustelukysymyksiä osastossa on ollut: »leipurien oppisuhteet». Ammatin vaivaloiseen laatuun nähden päätti se että oppilaaksi otettavan täytyisi olla 16 vuotta täyttänyt. Tuota päätöstä tuskin lie sentään seurattu. Oppiaika lienee ollut 3-vuotinen kun osasto kuukausikokouksessaan heinäk. 8 p:nä päätti sen pidentettäväksi 4 vuodeksi. Osaston toimesta näyttää myöskin annetun alote ammattiyhdistysten keskuskomitean perustamiseen, joka johtui keskustelukysymyksestä: »Kuinka voitaisiin parhaiden saada aikaan yhdysvaikutusta eri ammattiyhdistyksien kesken.» Kirjeessä päätettiin kehottaa kaikkia a.-yhdistyksiä tuon n. s. »pääkomitean perustamiseen». Leipurioppilasten koulunkäyntiä tutkiskellessa huomataan kouluikäyneiden luvun olleen kolmetoista vuotta sitten 40 % koko määrästä, vaan oli vähitellen laskenut niin että kaupungin 60 leipurioppilaasta nyt ainoastaan 1:si kävi koulua, joka seikka oli sitä enempi huomattava, koska eräs koulua silmälläpitäjä oli leipuri, ja siis piti tietämän puheenaolevan epäkohdan.

Leipuri a. osaston jospa sanoisin kaksoisveli on Mekanillinen ammattiosasto, siis myöskin vuoden 1888 lapsi. Se on saanut virallisen kasteensa edellistä hiukan myöhemmin eli 2 p:nä heinäk. Sen ensimmäisen johtokunnan jäsenet ovat kaikki työläisiä, joista kaksi seppä K. H. Hammar ja sorvari V. Sohlman myöhempinä aikoina tultiin tuntemaan mitä tarmokkaimpina etutaistelijoina. Osaston jäsenluku näyttää olleen 32, sekä helmikuun 15 p:nä 1889 48 jäsentä. Tärkeimpinä kysymyksinä tänä ensimmäisenä toimintavuotena on ollut: »Mikä on syynä siihen että niin harvat konepajojen oppilaista ja nuoremmista työmiehistä käyvät heitä varten asetetuissa ammattikouluissa.» Siis sama

kipeä asia kuin leipuri a. osastossakin. Tähän vastasi osasto olevan syynä varattomuuden, joten työnantajain olisi suoritettava oppilastensa lukukausimaksut. Tämä on kylläkin pidettävä yhtenä syynä, joskin myöskin yhtenä painavimpana tekijänä on tässä se että herrat mestarit ahneudessaan eivät oppilaiden koulunkäyntiä liioin suvainneet. Lienee jo silloin V. Sohlmannin ansiota se päätös että työläisiä estää pitkä työaika ottamasta osaa valistaviin yhteisrienteihin. Samana vuotena saatettiin valtiopäiville säätyjen neuvottelun alaiseksi W. v. Wrightin toimesta kysymys pisimmästä työpäivästä, siten että hän talousvaliokunnan mietintöön työväensuojelusta liitti oikein historiallisella esipuheella varustetun laajan vastalauseen, jonka ponnassa ehdotetaan: että 12-tuntinen pisin työaika määrättäisiin säännöksi kaikille 18-vuotta vanhemmille tehdas- ja käsityöntekijöille. Tämäkin kurja, tuiki porvarillinen ehdotus jäi kaikissa säädyissä huomioon ottamatta.

V. 1889 perustetaan kieltämättä hyvinkin tärkeä laitos: Ammattiyhdistysten keskuskomitea, jolla komitealla on tarkoitus olla yhdyssiteenä eri a. yhdistysten ja osastojen välillä. Vuosikymmenen ajan v. 1901 se sitten toimiikin, pohtien ammatillisia ja kaikenmuotoisia eri kysymyksiä. Sen ensimmäisenä toimintavuotena oli siinä edustettuna 8 eri yhdistystä ja osastoa. Tärkeimpinä keskustelukysymyksinä silloin sen kokouksissa olivat kysymykset: Miten voitaisiin saada vankilakilpailu puutoissa poistetuksi? — Työajan pituudesta ja palkan suhteesta siihen? ja Työmiehille annettavista päästötodistuksista? — Muurarien, läkki-, pelti- ja vaskiseppien sekä suutarien yhdistykset ovat ryhtyneet keskusteluihin työväenyhdistykseen yhtymisestä. Uunintekijäin ammattiosasto julkasee kertomuksensa ensimmäiseltä toimintavuodeltaan.

Olemme jo vuodessa 1890. Työväenyhdistykseen uusina osastoina entisten lisäksi ovat liittyneet läkki-, pelti- ja vaskiseppäin, maalarien ja suutarien ammattiyhdistykset, ja tupakkatehtaalisten sekä kirjansitojain a. osastot. Muu-

rarien yhdistys on uudelleen pyrkinyt osastoksi, samoin kun »tapetseerarienkin», mutta näyttävät sitten kuolleen. Työväenyhdistyksen johtokunta mainitsee todellisella mielihyvällä, yhdistyksen että ammattiyhdistysten väli on ollut mitä parahin ja käsityö- ja tehdasyhdistys on toimissaan koettanut pitää silmällä myöskin työväen etua. Miten lupaavalta eikö tämä kaikki siis näyttänytkin! Että tälle toiminnalle on koetettu saada mitä painavinta merkitystä, osottaa sekin kun työväenyhdistyksen vuosikertomusta on jaettu oikeinpa Keis. Senaatin jäsenille, säätyjen kirjastolle ja useiden korkeampain virastojen päälliköille. Veljeisyshdistykset omassa maassa eivät ole jääneet myöskään ilman. Muutamat meille tuntemattomat suuremmat seurat ulkomailla ovat myöskin saaneet sen kunnian.

Läkki-, pelti- ja vaskiseppäin yhdistyksen etumiehenä näemme silloin itse herra tehtailija G. V. Sohlbergin, puheenjohtajana, rinnallaan V. Holmberg, joka nyt mestarina ollessaan on myöskin kokonaan kääntänyt kelkkansa samoin kuin mestari M. F. Hätinen, A. Barck y. m. Vuoden lopussa oli siinä jäseniä 41.

Ihme kyllä on normaali työpäiväksi ehdotettu tehtaissa ja työpaikoissa 10-tunniksi. — Samaisten yhdistykseen kuuluvien mestarien oli hyvinkin vaikeata siihen lopulta suostua. Teoria ja käytäntö siis eivät ole aina samaa, kun tosi tulee kysymykseen.

Kun kirjansitojat 26 p:nä tammikuuta 1890 antoivat tilastollisia tietoja palkkaehdoistaan päättivät he yhteisesti koontuneina perustaa ammattiosaston. Kokouksessa maaliskuun 2 p:nä valittiin väliaikainen toimikunta ja huhtikuun 6 p:nä hyväksyttiin säännöt. Toimikunnan jäsenenä näemme silloin jo nykyisen yhdistyksemme 25 vuotta »kunnialla palvelle» jäsenen A. Järvenpään. Tänä ensimmäisenä toimintavuotenaan ehdottaa osasto jo 10-tuntisen työpäiväkysymyksen. Yhteensä näyttää osastossa olleen 39 jäsentä. Neulojatarten a. osasto saadaan myöskin alulle. Sen perustavista 30 saapuvilla olleista sanotaan 10 olleen Suomen naisyhdistyksen jäseniä, »jotka täten osottivat harrastustaan

työtätekeviä sisariaan kohtaan». Tämän »älykkään avunsa» kautta sanotaan saaduksi heti vilkas keskustelu aikaan. Säännöt saatiin sitten vahvistetuksi 22 p:nä heinäkuuta. Osasto kokouksissaan ehdottaa oppiajaksi 1 vuoden, ensi puolivuotta palkattomana ja jälkimäinen pienellä palkkarahalla. — Se lienee ollut Suomen naisyhdistyksen jäsenten ansiotta! Yleisen työponnistamisen poistamiseksi päätettiin sanomalehdissä julaista kehoitus kaikille »asianomistajille» että he myöntävät joitakin helpotuksia. Yleiselle työväenkokoukselle ehdotetaan keskusteltavaksi m. m. että: Onko se suuri eroavaisuus, joka on olemassa miesten ja naisten työpalkassa samanlaisesta työstä, oikeutettu? Yhteensä on osastossa jäseniä 53.

Suutarien a. yhdistys valittaa toimintansa laimeutta. Ammattilaiset ovat välinpitämättömyydellä katselleet koko toimintaa, vaikkakin heille selitetään ettei se ole ollut vahingoksi työnantajille eikä tekijöillekään. Yhdistys kehasee, tätä silmämääränään pitäen, saaneensa viimekesäisen työlakon uhanakin siten poistetuksi. Jäseniä on siinä ollut 26. Tupakka-tehtaalaiden a. osasto on osottanut tänä ensi toimintavuotenaan kylläkin ilahuttavaa halua edistyspyrintöihin. Leipuri a. osaston harrastuksista tänä vuotena näemme tärkeimpänä kysymyksenä: Onko tarpeellista että terveyshoitolautakunnan toimittamiin leipomatupain tarkastuksiin osaa ottaisi joku ammattimies? Lähetystön kautta päätettiin sitä pyytää terveyshoitolautakunnalta, — luonnollisesti tuloksetta. On ollut myöskin harkittavana.

2:si. Tilastotietojen johdosta koetettiin saada selville mihinikä ikkäämmät leipurityömiehet joutuvat, koska niitä ammatissa vähän löytyy ja vastaukseksi tuli että useat muuttavat maalle tai toisiin ammatteihin kun huomaavat etteivät enään kestä rasittavaa työtä kaupunkilaisten mestarien luona. Toiset taas kuolevat nuorena ja tulevat kivuloisiksi ja joutuvat vaivaishoidon huostaan. Olojen sanottiin kuitenkin viimeaikoina muuttuneen pääasiallisesti sen kautta että liian pitkä työaika, joka useinkin saattoi turmiota sitenkin, että viekottelee työmiehen rasittuneelle ruumiilleen virvoitusta vii-

nasta hakemaan, on nyt saatu kuitenkin vähän lyhennyksiksi.

3:s kysymys. Kestääkö leipurityömiehet kauvan ammatissaan? Helsingissä tehdystä tilastosta saatiin selville että kaupungin 26 leipurilla on yhteensä 134 työmiestä joiden iästä on selko otettu. Niistä on 2 viidentoista vuoden, 103 alle 25 vuoden, 25—30 vuosien välillä 4, 35—40 v. välillä ei ole yhtään, mutta 40—45 ja 45—50 vuoden välillä on yksi kummassakin, mutta nämä ovat olleet mestarina, toinen noin 12 ja toinen 15 vuotta, 58—60 välillä on myöskin 2, näistä toinen on ollut mestarina 20 vuotta.»

Yötyön muuttaminen päivätyöksi on ollut myöskin esillä. Työnteettäjät luonnollisestikin vastustivat minkäänlaisia muutoksia. Toiset toivat esille, jos työaika muutettaisi päiviksi, niin työnteettäjäin olisi mahdotonta täyttää lainvaatimuksia oppilaitten koulunkäyntiin nähden!!? Jos näet työ alkaisi klo 5 aamulla niin voisi se loppua vasta k:lo 8 eli 9 illalla. Koska siis oppilas voisi koulua käydä!!? Tahtoipa joku väittää että päivätyö tuottaisi juoppoutta ja siveettömyyttä! Ja ne kaikkein typerimmät herroista mestareista lausuivat tuon happamen mestariviisauden: jos ken on tyytymätön leipuriammattiin niin ruvetkoon toiseen elinkeinoon; lakihan myöntää vapaan kilpailun. Heidän isänmaallisuuttansa kuvaa taas seuraava uhkaava lausunto surkuteltavan selvästi: Kyllä venäläiset leipurit nurkumatta työskentelevät yölläkin! — Näihin kalvajainsa typeryyksiin toivat vastineeksi työläiset kylläkin päteviä syitä. Oppilaiden koulunkäynnistä huomautettiin, etteivät mestarit nytkään noudata lakia, lähettämällä oppilaitaan kouluun säännöllisesti. Ammattitaito ei siitä liioin huonontuisi y. m. Nämä eivät luonnollisesti mitään auttaneet. — Uunintekijät puoltavat 10-tuntista työpäivää, toiset taas sitä vastustavat muka sillä syillä kun tekevät urakkatyötä. Keskustelevat palkkatariffista ja — miten voisi estää keittokakluunia savuamasta sisään, onko suotavaa että n. k. rostia eli halstaria ruvettaisiin yleisesti käyttämään uunissa ja onko markkinain säilyttämisestä Helsingissä hyötyä. Terveysolojen parantamiseksi

työpaikoilla päätettiin huomauttaa ammattitarkastajaa, että se ryhtyisi tarpeellisiin toimiin — jos se teki sen, siitä ei mainita.

V. 1891 tammikuun 18 p:nä kokoontuivat kivenhakkaajat yleiseen kokoukseen työväenyhdistykselle keskustelemaan a. osaston perustamisesta. Kokouksessa sanotaan olleen lukuisasti osanottajia. Säännöt saatiin vahvistetuksi helmikuun 4 p:nä. Kuitenkin valitetaan jo huhtikuussa että osasto olisi lyhytikäinen, kun ei kokouksessa ollut saapuvilla kuin johtokunta. Sihteeri ihmettelee tätä suuresti, juuri senkin puolesta kun osaston alussa oli ilo lukea jäsentensä joukkoon etevimpiä työnantajia!? Siksi 20 p:nä syysk. pidetyssä kuukausikokouksessa päätettiin että ammattiosasto lakkautettaisiin, mutta että johtokunta vielä pysyisi ja tarvittaissa, eli kun se katsoisi sopivaksi, kutsuisi osaston koolle. — Muurariammattiyhdistys näyttää myöskin olleen hajoamistilassa. Osa entisistä jäsenistä päätti nyt sopivammaksi liittyä osastoksi työväenyhdistykseen. Osasto muodostettiin nyt, jolle säännöt tulivat vahvistetuksi 19 p:nä huhtikuuta 1891. Se tuli sinä vuotena olemaan toiminnassa 8 $\frac{1}{2}$ kuukautta. Tärkeimpinä keskustelukysymyksinä on se pohtinut työpäivän lyhennystä ja joka viikkosta palkanmaksua sekä oppiaikaa. Maalarien a. osastossa kummittelee osakeyhtiön perustaminen. — »Suutarien osakeyhtiö» on jo päässyt pitemmällekin, sillä sen säännöille on jo haettu vahvistuskin. 25 markkaa näkyy olleen osakkeen hintana ja niitä kaikkiaan 600. Puusepät ovat saaneet myöskin saman idean, joka heidänkin päissään hautui lopulta miljoonaliikkeeksi tietenkin — ilman pääomaa! Nämä hommat eivät luonnollisestikaan voineet koskaan toteutua ja jos myöhemmin, kuten puusepillä ja suutareilla, jopa maalareillakin nousivat pinnalle, kuolivat ne omaan mahdottomuuteensa, ollenpa, kuten puusepillä ensi lakon jälkeen alkuna porvarilliseen tehdas osakeyhtiöön.

Leipuri a. osastossa ehdottaa hra H. Hukka raittiusklubin perustamisen työväenyhdistykseen. Se sanotaan myöskin syntyneeksi ja voimme me sen sanoa myöskin — kuol-

leeksi. Varmaankin vaivaantui se herrojen kynsissä niin surkeasti. — Yleensä tänä vuotena näyttää yhdistysten ja osastojen, joskin puoliporvarillisissa harrastuksissa vallinneen väsähdys, kuin olisi kuolinkellot jo alkaneet soida herrojen työväenasiain ajolle, joskin — hautaajat myöskin vielä nukkuivat.

V. 1893 saadaan varmaankin niinä aikoina suurestakin merkityksestä oleva muutos leipuri a. osaston sääntöihin. 9 §:lään tehtiin näet muutos: että kaikilla opinkäyneillä jäsenillä on äänestys oikeus osaston päätöksissä. — Se oikeus oli ennen ollut ainoastaan ammattikokeen suorittaneilla. — Niin ahtaissa rajoissa ja tyhmän ammattiylpeyden kannalla olivat leipurit alustelleet asioitaan. Ihmekös siis jos tuloksetkin olivat olleet sen mukaiset. Muuten on yhdistysten ja osastojen toiminta ollut yhtä kuivaa kuin edellisenäkin vuotena.

V. 1894 huomaa leipuri a. osasto toimeenpanemassaan työhuoneiden tarkastuksessa oppilaiden luvun 110:si. Useat työhuoneet havaittiin olevan pimeät, kosteat ja epäterveelliset! Tarkastuksen tulokset jätettiin terveydenhoitolautakunnalle, luonnollisesti ilman tulosta. Konetehtalaisten a. osastossa on keskusteltu ammattitarkastajan apulaisesta ja ääniasteikon alentamisesta, tärkeimpinä kysymyksinä. Kirjansitojain a. osasto sanoo tärkeimmäksi tulokseksi toiminnassaan tilastotietojen keräyksen. Tänä vuonna ei ole syntynyt yhtään uutta osastoa.

V. 1895 sanotaan työväenyhdistyksen vuosikertomuksessa: Valpasta aikaansa seuraamista ja vilkkautta työväenoloissamme todistavat ne monet uudet yhdyskunnat, jotka vuoden kuluessa pääkaupungin työväestössä ovat heränneet eloon. Ulkotyöväenyhdistys on perustettu joka toimii Helsingin työväenyhdistyksen huoneistossa. Kivenhakkaajain ammattiosasto, joka on pari vuotta ollut toimeettomana on taas elpynyt eloon. Entisen kirvesmies a. yhdistyksen tilalle on perustettu samanniminen osasto ja uunintekijäin a. osasto on myöskin elpynyt. — Ompelijatarosasto on vaan yleisessä kokouksessaan päättänyt liittyä, oikeimpa klu-

bina Suomen Naisyhdistykseen. — Se oli sen lorun loppu. Konetehtaalaisen a. osaston keskustelukysymyksenä näemme seuraavanlaisenkin: Mitä on työväellä opittavaa maassamme tapahtuneista työlakoista? Vastauksena tälle sanotaan että ne etupäässä huomauttavat yhteistoiminnan puutteesta!! Olkoon niinkin järjestymättömiin nähden. Mutta järjestyneisiin nähden ovat ne ja tulevat olemaan vastakin suurena tekijänä jos niiden takana on taattu luokkatietoinen yksimielisyys ja vankat kassat. — Pyhätyötä vastustavat myöskin konetehtalaiset toivoen että laissa olevat sitä koskevat pykälät tarkistettaisiin ja lainvalvojat niitä pakottaisivat noudattamaan. Kirjansitojain osastossa on ollut vilkkaan keskustelun alaisena työajan lyhennys, samoin muurareilla. Kivenhakkaajain a. osasto on kiivaan taistelun jälkeen saanut 10-tuntisen työpäivän käytäntöön sisäkivihakkureille.

Maalari a. yhdistyksen kokouksessa lokakuun 9 p:nä on herätetty kysymys 10-tuntisen työpäivän ja tuntipalkan aikaansaamisesta ammattityössä. Kun yhdistyksen jäsenluku oli hyvinkin pieni päätettiin käskeä maalarien yleinen kokous. Tässä kokouksessa 16 p:nä marraskuuta sai asia suurta kannatusta osakseen. Asia annettiin lopulta a. yhdistyksen tehtäväksi, joka kokouksessaan joulukuun 10 p:nä valitsi asiaa ajamaan 9 henkisen komitean. Aikomukseksi jäi saada 10-tuntinen työpäivä ensi kevääksi. Läksi-, pelti-, ja vaskiseppäyhdistyksen toiminta on ollut enempi laimeata. Se on päättänyt laatia työpalkkataksansa uudelleen. Komitea on valittu ehdotusta tekemään. Puusepät ovat puuhanneet ammattipiirustuskurssien hyväksi. Tilastotietoja ammattilaisten palkoista y. m. on hankittu, jotka kehastaan antaneen erittäin hyvän tuloksen edellisiin vuosiin verraten. Siinä lyhyt selostus viimeksimainitun ammatillisen toiminnan ennätyksistä.

Oli vuosi 1896. Kuukausikokouksessa 20 p:nä maaliskuuta otettiin keskusteltavaksi keskustelukysymysten valmistaminen Tampereella heinäkuun 9—11 p:nä pidettävään työväenyhdistysten edustajakokoukseen. Työväenvaltuuskunnan ehdottamat keskustelukysymykset mainittua, päätettiin

kysymys n:o 2 »työajan lyhentämisestä työväen pontevan yhteenliittymisen avulla» hyväksyä sinänsä otettavaksi esille edustajakokouksessa, sitten kun siihen ehdotettu lisäys työpäivän pituuden määrittämisestä lain kautta 19 äänellä 8 vastaan oli päätetty esittää eri kysymyksenä.

Silloin herra V. v. Wright pani vastalauseensa tätä päätöstä vastaan, joka koskee työpäivän pituuden määräämistä lainsäädännön kautta.

Että tässäkin kuvastaa täysin porvarillinen katsantokanta, joka näkyi nyt jo joka käänteessä johtajasta ulostunkevan, nähdessään työväen tosivaatimusten ajan lähenevän, on itseltään selvää. — Sama kanta, joka ei kauvan aikaa vielä sitten, ilmeni eräässä H:gin Sanomissa olleessa kirjoituksessa, jossa pidetään parempana että työnantajat ja -tekijät saisivat itse määrätä tämän seikan ilman lainsäädännön apua. Se tahtoo sanoa että paljaastaan voimasuhteet alituudessa taistelussa tulisivat määräämään, se väkevämmän raa'an voiman oikeus. Ja kun porvarit yhä edelleenkin vielä uskovat että tämäntapasessa ammatillisessa taistelussa he tulisivat edelleenkin kynttäämään, on heidän koetettava lainsäädännölliset pyrkimykset estää. Että V. v. Wright sai tämän ehdon, joskin ei suoranaisena, läpi edustajakokouksessa, sitä todistaa hyväksytyn ohjelman kolmannen kohdan alkuosa joka kuuluu:

»Maamme työväki pyrkii pontevasti 10-tuntisen lain säättämän työpäivän saavuttamiseen ammatti- ja teollisuusaloilla; kuitenkin myönnettäköön pitempi työaika, kun se nähdään välttämättömäksi määrätyillä teollisuusaloilla määrätyksi ajaksi mutta sillä ehdolla, että niin ollen työväelle annetaan vapautta sopivaan aikaan.»

Että Wright oli paljon myöhästynyt kaikessa jarrutuksessaan, todistaa kuitenkin samana kevänä ja kesänä ilmenyt suuri rakennustyöläisten taistelu ja suutarien ja puuseppäin a. yhdistysten lakot, juuri pääasiassa kymmentuntisen työpäivän jo käytäntöön saamiseksi, jonka perustana oli jo että se joskus myöskin voitaisi lainsäädännön kautta varmentaa.

Rakennustyöläisten ja rakennusmestarien kokoukseen Arkadia-teatterin lämpiöön, oli maaliskuun 29 p:nä saapunut paitsi rakennustyöläisten keskuskomitean jäsenet noin 40 työläistä keskustelua kuuntelemaan. Rakennusmestarien edustajina oli rakennusmestarit Nyberg ja Ahde. Kokouksen puheenjohtajana oli tuo tarmokas toverimme muurari A. Johansson. Siinä alussa huomautettua, miten tärkeätä työmiesten sekä henkiselletä aineelliselle kehitykselle on kohtuullinen lyhyt työpäivä ja siitä johtuva yhteisten asiain harrastus, toi herra Ahde esille rakennusmestareilla olleen kokouksen mielipiteen, jossa oli päätetty pysyttää edelleenkin 11 tuntinen työpäivä. Heiltä toveri A. Johanssonin tiedusteltua niitä periaatteita, jotka ovat johtaneet semmoiseen tulokseen, sanoi Ahde sinä kesänä olevan niin paljon töitä että jos työaikaa lyhennetään, täytyy töiden jouduttamiseksi tuoda työvoimaa muualta, ja kun ne tänne sitten jäävät edelleenkin, täytyy omain työmiesten olla työttä talvisin!

Tämmöisellä uhkauksella esiintyi työväenyhdistyksen entinen jäsen, Wrightin tuuliviiriä kantaen! Näinollen ei kummaltakaan puolelta voinut tulla mikään sovinto kysymyksenkään. Tämä sovinnon viimehieronta repäsi lopullisesti rakennustyöläiset irti omia teitään kulkemaan, jossa sitten ovat yhä edelleenkin etumaisena kunnialla astuneet. — Nyt jo myöskin sosialismin lippua korkealla kantavana »vanhana kaartina».

Maalarit esittivät samalla vaatimuksiaan 10-tuntisen päivän vaatimusten ohella, että alin tuntipalkka olisi sälleille ja ulosoppineille 50 penniä ja ylityöstä 50 prosentin korotus. Urakkatyössä tulisi maksaa viikossa myös vähintäin se palkkamäärä jonka tuntityössä voivat ansaita.

Nämä olivat niitä tärkeimpiä vaatimuksia verstaas- y. m. työolojen korjausten ohella. — Vaatimuksen ainoastaan neljä mestaria hyväksyivät.

Kokous päätti nyt jyrkästi alottaa lakon huhtikuun 15 p:nä, jollei vaatimuksiin suostuta. — Näin nousivat pohjakerrokset jo silloin yhtenä miehenä oikeuksiaan valvomaan,

selville päästyänsä herrojen työväenasian ajon tavasta ja laadusta.

Tämä johti rakennustyöläisten yhteiseen suureen kokoukseen Kaartinmaaneesissa huhtikuun 12 p:nä. Siinä oli läsnä noin 3,000 henkeä, puheenjohtajana muurari Nieminen ja kirjuriina rakennusmestari Räsänen, molemmat mitä innokkaimpia senaikuksia eturivin miehiä. Poikkeuksetta päätettiin tehdä työtä vain 10 tuntia päivässä.

Järjestysohjeet lakkoon sitoutuneille luettua lähdettiin joukolla kävelyretkelle Mäntymäelle, tuolle meille muistoista niin tutulle töyrykkeelle. Suut ammoltaan, salatusta vihasta ja hämmästyksestä sanattomina sitä toiset porvareista katselevat, kun taas toiset koettivat muka ivaillakin, joukossa paljon työläisiäkin, vieläpä ammattilaisia. »Musta työväki» se muka siinä prameili, kun eivät hekään edes vielä olleet yrittäneet, vaikka olivat parempia! Siihen aikaan ei työväestö vielä eri ammattikuntina tuntenut toisiaan kohtaan arvontantoa, pitäen toiset ammattilaiset itseään paljonkin korkeammalla, etenkin kirjaltajat. — Tästä kaikesta huolimatta soluivat joukot reippaina Mäntymäelle vapaudentunnelman elvyttämänä. Maalarit luonnollisesti seurasivat myöskin mukana.

Matti Hämeenniemi, rahallisista uhrauksistaan aina ensimmäisenä, tunnettu toveri, jolle esim. Työmies-lehden menestys oli kaikkikaikessa, antoi lakkoapua yksistään 25 markkaa, torikauppias Bergholm ja eräs maalari 10 markkaa, muista puhumattakaan.

Kaikille rakennustyöpaikoille jäi työhön vain noin 100 miestä, ne kaikkein pimeimmät.

»Mutta sinä päivänä tulivat Herodes ja Pilatus ystäviksi keskenään, jotka ennen olivat vihamiehet olleet», kirjoitti Työmieheissä nimimerkki X esilletuoden m. m. seuraavaa:

»Tämän lakon vaiheet ovat minulle opettaneet seuraavat seikat, jotka pyydän jokaisen työmiehen panemaan muistiinsa.

Ruotsinkieliset lehdet ja kaikki niiden tilaajat kalvavat

työväkeä. »Uusi Suometar» kaivaa kuoppia ja painaa työväen niihin.

Molemmat kehuvat työväkeä vaalien edellä mutta muuloin saavat vaikka työhön ja nälkään nääntyä. — »Nya Pressen» tahtoo sen tapahtumaan ruotsiksi, »Uusi Suometar» suomeksi. Siinä ero.

Mutta nyt on työväestön tehtävä näin:

a) Ruotsinkielisten:

1) lakattava tilaamasta Helsingissä ilmaantuvia ruotsinkielisiä lehtiä ja tilattava Ruotsista lehtiä, siksi kunnes syntyy uusi lehti.

2) Perustettava heti ruotsinkielinen työväenyhdistys.

b) Suomenkielisten:

Kaikki ne joilla on Suometar panevat t. k. viimeisenä päivänä lehtiä nipun kainaloonsa ja vievät lehdet takaisin ja sanovat: Kiitos lainasta ja hyvästi! Työväestön on lakattava ilmoittamasta. Ellei niin tehdä niin olemmepa työväestö narreja, joita saa huvikseen vahingoittaa miten tahtoo.»

Se oli miehen tavalla sanottu.

Päin naamaa, oikeaan osattuna oli tämä moisille kurjille, jotka luikertelivat työväen ystävinä ja hyväntekijöinä niinkauvan kun voivat sitä nuorassa tanssittaa. Kun tanssittava kiskoutui irti, olivat heti valmiita huutamaan: jos emme saa sitä kiinni, on se tapettava!

Toukokuun 9 p:nä sitten kerrotaan että tämä »sota alkaa saada vaarallisen luonteen». Sanomalehdet ovat tietäneet kertoa että isänmaalliset rakennusmestarit tilaavat työväkeä Venäjältä. Ruotsalaiset lehdet ovat vakuuttaneet olevan tulossa 500 muuraria ja rapparia joille asuntoa on jo alettu rakentaa. Porvarilliset lehdet, jotka olivat aina yhdistyksen toimintaa Wrightin sanojen mukaan suosiollisesti arvostelleet, ovat tämän rakennusmestarien toimenpiteen nyt hyväksyneet, josta saivat edellä jo kerrotun oivan löylytyksen. — Tämä ensi lakkoyritys jäi kuitenkin tuloksettomaksi.

Seuraavana vuonna 28 p:nä toukokuuta päättivät rakennustyöläiset alkaa työn kaikilla muilla työmailla paitsi Siveeniuksen, Aallon ja Ahteen, ennenkuin he suostuvat 10-

•tuntiseen työpäivään. — Sitä ennen äänestettiin myöskin työmailla 10 tunnista, jota suuri enemmistö kannatti. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi perustivat am. työmiehet renkaan, sekä samoin myöskin rakennusmestarit sitoutuivat sakonuhalla noudattamaan määräyksiään. Työnantajat päättivät myöskin erottaa työstään niin monta ammattimiestä kun tarvitaan yllämainitun kolmen mestarin työhön. Täydellistä voittoa ei saatu mutta lakon seuraukset jo ensi kesään mennessä olivat kokonaan johtaneet siihen. — Sitä ennen olivat jo maalarit läväisseet vastarinnan.

Suutarien sietämättömässä asemassa oli myöskin kärsivälliyyden katkera kalkki kohonnut lopulta yli laitojensa. Eikä sitä kuohua painettu ales enään porvarillisella, alistuvaisuuteen viittovalle peukalolla. Se puhkesi ylössanomiseen lakon uhall 4 p:nä toukok. v. 1896 paitsi Avellanin liikkeessä, joka yksinään arvosteltiin ensimmäiseen luokkaan ja maksettiin siinä niin hyvin ettei siellä minkäänlaisia lisävaatimuksia tehty. »Työntekijäin renkaassa» oli 274 henkeä. Työntekijät aikoivat myös perustaa selkensä tueksi yhteisen liikkeen, jota varten oli jo 300 markkaa kassassa. Tämä keino ajateltiin jo kuitenkin alussa tarpeettomaksi, kun liikkeenharjoittajia suostui koko joukko, 29 mestaria. On kuitenkin otettava huomioon että jos missään ammatissa on suutarien ammatin alalla pikkumestarien liuta Helsingissä suunnaton.

»Lakkokenraalina» näemme nyt ensi kertaa Eetu Salinin, joka jos kukaan on niissä asioissa jälkeenkinpäin nähtynä tunnustettava mestariksi. — Tässäkin ajoivat suutarit nyt asiansa voittoon.

Vuonna 1897 perustetaan myöskin Helsingissä koko maata käsittävä jalkinetyöntekijäin liitto.

Alkaapa jo ilmetä elonmerkkiä räätäleissäkin. Huhtikuun puolivälissä 1896 jättävät näet viiden liikkeen työläiset palkankorotusvaatimuksen herroille mestareille. Korotusvaatimusten suuruutta ei erikoisesti mainita, kun yhdelle mestarille, on 10—20 % prosenttiin sekä työaika k:lo 8 aamulla 8:saan iltaan 1 1/2 tunnin ruoka-ajalla.

Tanakasti uskoivat pojat jo palkilla seisovansa kun teki-

vät tuon vaatimuksensa myöskin 14 päivän ylössanomisella, joten siinä ei voinut olla enään kuin lakko kysymyksessä.

Neljä mestareista katsoivat, tällä vielä otollisella ajalla, parhaaksi suostua paitsi Knape niskotteli. Sekin sitten ennen pitkää antoi perään.

Juutalaisten työnteettotapaa ja palkanmaksujärjestelmää jo silloinkin suuresti moitittiin. Ja ihmekös tuo, eiväthän nekkään kapitalisteina perään anna! Eräs juutalainen kuponginleikkaaja Jakobovits se näin ensimmäisenä sitten joutuikin liisteriin.

Huhtikuun 25 p:nä sekin sitten jo suostui, kun miehet olivat jo olleet 4 päivää lakossa. — Itse Matti Rintalakin, joka siihen aikaan oli isonlainen porho, sai myöskin taisteluhaasteen ja pakotettiin myöskin suostumaan.

Kuukausikokouksessaan 25 p:nä huhtikuuta teki ammattimattiyhdistys myöskin päätöksen taistella 10-tuntisen työpäivän eteen.

V. 1897 näemme sitten puusepätkin jo taistelurintamassa 10-tuntisen päivän ja alimman tuntipalkan eteen. »Puusepätkin heräävät» oli kaikkien huulilla. Monessa yhteisessä kokouksessa mestarien kanssa koettivat nämäkin hie-roa vielä sovintoa siihen vanhankansan malliin, mutta tyytymättömyys oli jo kasvanut siksi suureksi, että lakko oli kun olikin välttämätön. Tässä lakossa näemme kokonaan suunniteltuna menettelytapana n. s. boikottausjärjestelmän, jossa sanottiin aina 2 viikon päästä, harkinnan mukaan irti muutamista mestareista. Sitkeäksi kävi tässä taistelu, vaikka olikin Taavi Tainio siinä henkisenä sieluna ja menettelytavan ohjaajana, joskin ei itse kuulunut ammattiin. Syksyllä myöhään vasta viimeiset rippeet mestareista saatiin antautumaan. — Näin tuli tässä myöskin lopulta voitto kun tulikin.

Mustia tauluja lakkopettureista olivat julaisseet suutarit, maalarit, rakennustyöläiset, sekä lopuksi puusepätkin. Yhdistyksen seinällä oli nähtävänä tämän pimeän joukon valiot. Puusepistä tuomittiin siitä sakkoihin kaksi lakkokomitean toimivimmista, Karjalainen ja Otto Tiuppa. Edel-

lisen kuoltua ennen sakkojen ulosperimistä kävi jälkimäinen sakon 120 mk. vankilassa suorittamassa. — Sai siitä toverillisen vastaanoton sieltä päästyään monisataiselta toverijoukolta, jotka olivat kiirehtineet vastaan vankilan portille. Mainitsemme tämän sen vuoksi kun oli ensimmäisiä, joka kävi vankilassa aatteen eteen, joskin pienen ajan, kärsimässä. Rakennustyöläisten lakosta oli myöskin tuomittu sakkoihin kaksi, Tuominen ja eräs toinen, jotka olivat samoihin aikoihin vankilassa. Näiden lakkojen jälkeen alkaa 10-tuntinen työpäivä jo laueta käytäntöön useimmilla tehdastyöaloillakin.

Tässä hajanaispiirtein kuvauksia ensimmäisistä ammatillisista tositaisteluista.

Vuonna 1898 ovat syntyneet seuraavat ensimmäiset naisosastot yhdistykseen: Työväenyhdistyksen naisosasto, sekä ompelijattarien ja palvelijatar-osasto. Tämä on mitä ilahuttavin todistus siitä että naitakin on jo saatu heräämään niin paljon, että katsoivat välttämättömäksi saada perustetuksi osastoja kurjan ja poljetun asemansa kohottamiseksi. Sitä ennen olivat ne siellä istuneet herraskaisten kesken, käsityö-, ompelu- ja ties missä seuroissa vain seuran ja huvittelun vuoksi. Vaikeanlaista oli näissä osastoissa tosin nytkin alussa saada virkeämpää toimintaa alkuun, mutta sittenkin todistaa jo nykyään saavutetut tulokset silläkin alalla, että naisetkin pystyvät miesten rinnalla kunniakkaasti taistelemaan, päästyään vain selville asemansa kurjuudesta. Naisosastoissa toimivat innokkaimpina etutaistelijoina Ida ja Mandi Ahlstedt (Aalle), rva Maria Laine ja toisiakin.

Puolueemme perustamisvuoteen 1899 oli ammatillinen ennätys työpäivän-lyhennys ja palkkojen-korotus puuhissa sekä järjestelemisessä päässyt huomattavan pitkälle. Se oli jo lopultakin kohonnut suuremmaksi osaksi vaativaksi liikkeeksi. Jos mikä uusi osasto vain syntyikin, osotti se heti pirteytensä ryhtymällä näitä käytännöllisiä tarkotuseriä tarmolla ajamaan. Ne juuri syntyivätkin ainoastaan näistä vaikuttimista eikä kuten ennen huvittelun ja seuranetsinnän halusta, kuten oli herrojen ohjaksissa ollessa pääasiana. Mutta samalla kylläkin seurusteluelämä oli torpalla jo aikasuuresti

vilkastunut. Etenkin iltasittain oli, joskin pienet huoneet, mies- ja naistovereita tungokseen asti täynnä. Juttutupa oli käynyt rakkaaksi jokailtaiseksi kodiksi, josta se valiojoukko hentosi vasta sulkemisaikana luopua, vaikkei kenellä olisi kokouksiakaan ollut.

Iltakaudet siellä silloin Matti Kurikankin lennokkaita juttuja kuunneltiin, jonka lomissa politiikka sai myöskin mitä mieliä innostuttamaan osansa, sillä olihan juuri helmi-kuun manifestin vuosi, joka kaiken muun ohella lisäsi tulta tappuroihin. Kansa, työväestö oli jo herännyttä ja sitä heräämistä oli pidettävä myöskin vireillä. Kohtuutonta äänioikeusjärjestelmää ei olisi enään tahdottu kärsiä suurilla surmillakaan. Ja kun ei muuta keinoa ollut käytettävissä, kehotti Kurikka tekemään kautta maan vaalilakon silloisissa valtiopäivämiesvaaleissa. Niissä hommissa hän leiskui ja paloi joka ilta yhdistyksessä eikä ainoastaan Työmiehen toimituksessa. Työväestö ei tosin kokonaan asettunutkaan vaalilakon kannalle, joka kuten on yleisemmin ajateltu, sen paras kanta olisi ollut. Mutta sittenkin nostivat porvarilliset lehdet siitä aikamoisen mölyn ja pauhun. Tänä vuonna perustetaan kesäkuulla Helsingistä kirvesmiesten ja kivityöntekijäin ammattiliitot ja lokakuussa maalarityöntekijäin liitto. Turussa syntyy Puuseppäin ammattiliitto ja Oulussa Räättäilyöntekijäin.

Vuoden 1900 ensimmäisessä kuukausikokouksessa 29 p:nä tammikuuta piti puheenjohtaja Eetu Salin lyhyen puheen huomauttaen kuluneen vuosisadan merkityksestä ja toiveista, joita työväki kaikissa maissa panee tulevaan vuosisataan. Kosketeltuaan sitten oman maan työväenoloja lausui hän että vaikka nykyhetkellä näyttääkin harmaalta, kun työväki on jakautunut kahtia, ei sen seikan sentään tarvitse huolestuttaa. Syynä siihen ei voi muu olla kuin vilkas eteenpäinmeno, ettei ole tarpeeksi monipuolisesti ehditty otettavaa askelta harkita. Mutta samoin kuin jotenkin yksimielisesti voitiin viimekesäisessä maan työväenyhdistysten edustajain kokouksessa Turussa perustaa oma puolue, sitä kun olikin jo kauvemmin harkittu, samoin voidaan seuraavatkin edis-

tysaskeleet ottaa jahka niistä kokeilujen ja harkinnan kautta päästään täysin selville. Toivotti onnea yhdistyksen toiminnalle alottaessamme vuosisadan viimeistä. Kouraan tuntuva seikkana siitä että pontevuutta tarvitaan, mainitsi, että yhdistyksen sihteeri parastaikaa istui vankilassa suorittamassa sakkoja, joita hän työväen asiaa ja sen oikeuksia ajaessaan oli saanut.

Tuo onnittelu kuin olisi tullut aavistuksena jo lähenevistä hyvinkin tuntuvista voitoista. Mutta samalla kuvastui siitä vakava huomautus miten paljon niitä saavuttaissa tulee vielä kärsimyksiä myöskin osaksemme.

Sekin on myöskin toteutunut. — Mutta vaikka olisi kuinka paljon kärsimyksiä, hymyilee meille vasta onni niiden tuottamain ponnistusten jälkeen, kun lujina seisomme sosialidemokratian puolesta kaikkien aikojen vaiheita vastaan.

Mitä tulee siihen että puolue olisi ammattikongressin takia hajaantunut kahtia, viittasi hän sillä helsinkiläisten ja tamperelaisten keskinäiseen riitaan siitä kun eivät kummatkaan olleet tyytyneet yhteiseen ammattikongressiin v:nä 1899, vaan olivat molemmat kokoontuneet omaansa. — Kummankin kokouksen työ jäi tuloksettomaksi sillä ammatillinen liike ei sittenkään ollut vielä siksi edistynyt että se olisi voinut kustantaa niinkin kalliin yhteisjärjestön.

Hyvinkään lakko alkaa äkkiä vuoden alussa 1901. Yhdistys, samalla kun kehotti lakkoa avustamaan, lausui samalla paheksumisensa sen maltittomasta aloittamisesta.

Lakkolaisten avustamiseksi täytyi lopulta turvaantua niin pitkälle, että suurin osa lakossa vielä olevista naisista kustannettiin Helsinkiin, jossa niitä pidettiin yllä yleisellä avustuksella, yhdistyksen huoneustoon laitettiin keittiö, jossa nämä voivat saada ruokansa. Pääasiassa jäsenien luona saivat ne myöskin ilmaisen asunnon, toiset jopa kuukausimääriä. Yleisillä iltamilla koetettiin myöskin avustusvaroja hankkia.

Tämä lakkokin oli järjestymättömien toimeenpanema, osaltansa osottaen mihin kiipeliin niissä voidaan lopullisesti joutua.

Syyskuussa v:na 1901 tapahtuu kummia Pinjaisten ja Fiskarsin tehtailla. Korskeat herrat Hisinger ja von Julin asettuvat suoranaisesti avustamaan bobrikoffilaista sortovaltaa, pakolla estäen työläisensä kuulumasta yhdistykseen. Puoluehallinto lähettää nyt kaikille yhdistyksille kehotuskirjelmän panemaan ankaran paheksumusvastalauseen moista ennen maassamme kuulumatonta menettelyä vastaan. Asian johdosta pidettiin suuri yleinen kokous, jossa yhdistys lausui ankaran paheksumisensa moisesta raa'asta yhdistys- ja koontumisvapauden sorrosta.

Suutarien a.-yhdistys on myöskin vuotta myöhemmin ahtaalla lakon takia, onnistuen huonosti koko hommassaan. Se pyytääkin lakkoavustusta heinäkuun aikana. Sen avustamiseksi päätettiin kantaa kokouksessa vapaaehtoisella keräyksellä varoja ja että suutarien lakkokomitea lähettäisi kiertokirjeitä kaikille yhdistyksille ja osastoille. Samalla toivottiin että jokainen osasto avustaisi suutarien lakkoa vähintään 10 markalla. Suutarien lakko samoin kuin muurarien ja räätälienkin lakot onnistuivat huonosti näinä aikoina. Järjestöt menivät hajalle, ja oli niiden uudestaan lujittamiseen mainittujen ammattikuntien pantava kaikki voimansa liikkeelle.

Työpäivän lyhennyspuuhissa ei annettu perää. 8-tuntisen työpäivän aikaansaamiseksi hyväksyi yhdistys vapunpäivänä v:na 1902 seuraavanlaisen ponnen: »8-tuntisen työpäivän saavuttamiseksi on työväestön entistä enemmän liityttävä ammattiosastoihin ja on perustettava tarkoitustaan vastaavia lakko- ja agitatsioonirahastoja». »Sitäpaitsi on ammattiyhdistysten sopivalla ajalla toimeenpantava tilastollinen kuulustelu ammattikunnissaan selville saamista varten, onko 8-tuntisen työpäivän vaatimuksella enemmistön kannatus, jos on, niin esittää asian työnantajille, pyytäen heiltä 8-tuntisen työpäivän käytäntöön ottoa, jolleivät he myönnä, on heitä siihen lakolla pakotettava». Sekä lopuksi »valtion ja kunnan töissä, ennen yksityisiä, olisi saatava 8-tuntinen työpäivä käytäntöön, jotka teettävät urakatöitä ottaisivat käytäntöön lyhennetyn työpäivän ensialuksi 9 1/2 tai 9-tunti-

sen». Rakennustyöälällä ovatkin niihin kuuluvat yhdistyksemme osastot ajaneet jo lävitse 9-tuntisen työpäivän, ollen lauvantaina vain töissä klo 2:een. Lujille se otti, mutta järjestöjen tarmokkuus pakotti kun pakottikin työnantajat suostumaan. Viime ja tänä vuotena on mestareissa herännyt kalvavaa halua saada kymmentuntinen työpäivä uudelleen käytäntöön, mutta eivät ole jaksaneet siinä sittenkään onnistua.

Vuonna 1902 helmikuun 1 p:nä perustetaan Helsinkiin myöskin paikallisjärjestö. Siihen liittyy 15 osastoa ja yhdistystä, joissa yhteensä 735 jäsentä, niistä miehiä 658 ja 77 naista.

V. 1903 on syntynyt uusia osastoja tilkitsijäin, silittäjäin, lautatarhatyöväen, satamatyömiesten, koneenkäyttäjien, ulkotyöläisnais- ja pesijätär a.-osastot. Vuoden kuluessa on uudelleen elpynyt toimintaansa nuohoojain a.-osasto ja lakanneeksi ilmoitettu kaakeli- ja fajanssityöntekijäin osasto. Jäsenluku yhdistyksessä oli vuoden lopussa 1,780, joista 389 naista ja 1,391 miestä. Näinä aikoina alkavat osastoissa verotukset yleisen äänioikeuden hyväksi. Kirjansitojain osaston puuhasta liiton aikaansaamiseksi ei tule sen valmiimpaa, kun säännöt senaatissa eivät saa lopullista vahvistusta. Onkos kummakaan, sillä onhan käsissä pahimmat sortovuodet. Pannu- ja levyseppäin a.-osasto joutuu rettelöihin täkäläisessä Laivatokassa. Muurarien a.-osasto voi kehasta menneisiin vuosiin verraten, että muurareissa vähitellen pääsee vakiintumaan se mielipide, että on kuuluttava osastoon. Urakkatyöasia, tuo vanha kiusankappale, on yhä ollut vilkkaan keskustelun alaisena. Maaliskuun lopulla päätti osasto antaa itseskullekin vapauden tehdä urakatöitäkin, jos ketä haluttaa. Ja tuota siunattua vapautta onkin enemmistö niin huimasti käyttänyt hyväkseen, että H:gin Rakennusmestari-klubi katsoi edulliseksi itselleen jakaa rahapalkinnoita niille, jotka parhaiden jakoivat painaa päälle, samalla kun toiset työläiset saivat käydä työttöminä pitkin katuja. Alin tuntipalkka on näin kadottanut merkityksensä. Lautatarha- ja sahatyöväen osasto on julistanut kesällä lakon Verkkosaaren sahalla, jossa voittivatkin. Pyhätyöt on myöskin saatu jokseenkin

vähiin ja vaadittu ylitöistä 50 % korotus. Kirvesmiehet ovat protesteeranneet siitä kun rakennustyömaille on ilmentynyt järjestyssääntöjä, paheksuen samalla muurarien menettelyä, kun ne ovat rakennuksilla ottaneet myöskin puutöitä urakalla. Nuohoojain a.-osasto on taistellut kaksi suurempaa taistelua työnantajain kanssa. Toinen päättyi niistä täydellisellä työntekijäin voitolla. Maalari a.-yhdistys läpäsee viikon kestäneen lakon voitollisesti. Kivenhakkaajain a.-osasto on myöskin lakossa, joka on pääasiassa koskenut kappaletyötä. Satulaseppäin osasto moittii työnantajia sanansäilymisestä, kun ne eivät pitäneet lupaamaansa palkkasopimusta. Paikallisjärjestöön kuuluu tänä vuonna 18 osastoa ja yhdistystä. Yhteinen jäsenluku on 634, joista 572 miestä ja 62 naista. Uusia osastoja on vuotena 1904 perustettu: Kehruu- ja kutomateollisuus a.-osasto, joka ei kuitenkaan ole vielä päässyt toimintansa alkuunkaan; Kylvetäjäin osasto sekä Pesijättärien a.-osasto sekä uudelleen elpynyt Kaakeli- ja fajanssityöntekijäin a.-osasto, joka edellisenä vuotena ilmoitettiin lakanneeksi toiminnastaan. Samoin on elpynyt uudelleen Talonmiesten a.-osasto ja muutoksia tehty sen sekä Kirjansitojain a.-osastojen sääntöihin. Valajain ammattiyhdistys on vuoden kuluessa liittynyt yhdistykseen. Osastoja on näin ollen yhdistyksessä nykyään 35 sekä vuokralaisina omilla säännöillään toimivia yhdistyksiä on kuusi. Ulkotyöläisnaisosasto vaatii urakkatöissä 40 p:ää tunnilta. Uunintekijäin a.-osasto tekee lakon rakennusmestari Aug. Malmia vastaan, johon alkujuuret ovat vuodesta 1898 saakka. Tämän pitkistyvän lakon alussa sekaantui jo poliisivalta laittomasti asiaan. Useita osaston jäseniä hyppyytettiin tutkinnoilla poliisikamarissa, uhkailemalla osaston lakkauttamisella. — Toiset työnantajat ryhtyivät Malmia auttamaan. Vastapainoksi julistaa a.-osasto yleisen lakon. Isänmaalliset mestarit haalivat lakonrikkureita Venäjältä. Toiset paitsi Malm päästetään keväällä lakosta, — joka lakko jatkuu yhä edelleen. Nuohoojain a.-osasto sairastaa heikosta yhteistoiminnasta.

Leipuri- ja kondiittori a.-osasto keskustelee valtiopäivillä

esiintulevasta leipurien yötyö kysymyksestä. Saatujen tietojen mukaan että työnantajain on aikomus saada esille omasta puolestaan joitakin toivomuksiaan, päätti leipuri a. osasto esittää oman lakiehdotuksensa, jonka pääponsiin sisältyy: yötyö kokonaan pois, 10-tuntinen työpäivä kutakin työntekijää kohti ja oma ruoka ja asunto. Tämän johdosta tiedusteli osasto yleisönkin mielipidettä ja asia sai täyden kannatuksen osakseen yleisön puolelta. Valittiin 6-miehininen komitea tarkemmin tutkimaan asiaa ja tekemään osaston nimessä esitys valtiopäiville. Komiteaan tuli valituksi E. Niskala, J. Sarlund, V. Ronkanen, K. Lindroos, K. Korhonen ja A. Lindberg. Tätä komiteaa on hra Haapalainen kiitettävän suurella mitalla avustanut, joten se voitiin 22 p:nä jouluk. 1904 jättää säädyille esiteltäväksi ja saatiinkin esitetyksi Porvaris- ja Talonpoikaissäädystä.

Tänäkin toimintavuotena on venäläinen sortovalta suuresti lamaannuttanut ammatillistakin toimintaa. — Paikallisjärjestöön kuuluu nyt jo 33 osastoa joissa 1,628 jäsentä, näistä miehiä 1,252 ja naisia 369.

V. 1905 on ammattiosastoja perustettu enempi kuin koskaan ennen vuoden kuluessa. Raaka bobrikoffilaiskiritys on näinollen ajamalla ajanut työläisiä edes sillä taistelumuodolla taisteluun. On näet perustettu Sähkötyömiesten, Naisleipurien, Sairashuonepalvelijain, Tiilenkantajain, Satamatyöntekijäin a.-o. II, Kallion kivityöntekijäin, Paperi- ja kartonkityöntekijäin, Kunnan työntekijäin, Jalkinetyöntekijäin, Sorvarien, Kylvettäjäin, Valaistusammattiosasto, sekä Uunintekijäin säännöt uudelleen toisessa korjatussa muodossaan hyväksytty. Osastoja on ollut kaikkiaan 47. Yhdistyksen 166 jäsenen kanssa on niiden yhteinen jäsenmäärä vuoden alussa tehnyt 4,351 miestä ja 1,235 naista. 31 p:nä joulukuuta on jäsenenä ollut 3,543 miestä ja 864 naista, yhteensä 4,407 sielua. Näiden yhteistoiminnasta mainittakoon ponnistukset äänioikeusasian eteen ja kieltolain aikaansaamiseksi. Alimman tuntipalkan aikaansaaminen on ollut ulkotyöläisnaisosaston sydämen asiana. Kirvesmies a.-osasto on antanut lausuntonsa, että kaupungin on omaan laskuunsa

rakennettava helppohintaisia työväenasuntoja ainakin 1 miljoonan markan arvosta sen ehdotetun sadantuhannen sijaan ja että olisi poistettava rajoitus niitten sijoittamisesta mihinkään kaupungin osaan. Samana vuotena yhtyy osasto myöskin Suomen puutyöntekijäin liittoon, joten Suomen kirvesmiesten liiton toiminta lopetetaan. Lautatarha- ja sekatyöväen osastot ovat saaneet palkanylennysvaatimuksensa lävitse ja palkan »suurlakko ajalta» kuten muutamissa muissakin ammateissa. Sepät ovat äänioikeusrahastoon suorittaneet 10 p:nä kuukausittain kuten kaikki muutkin osastot.

Kivenhakkaajain a.-osaston toiminta on ollut erittäin vilkasta koko vuoden. Palkkataistelu muodostui erittäin kireäksi, uhaten hajottaa ammattikunnan kahteen leiriin, nimittäin kivenhakkaajat sekä porarit ja katukiven hakkaajat. Se saatiin estetyksi ja sitten niin luja järjestö, jonka veroista ei heillä ollut vielä ennen ollut. Kivikalusepille ovat myöskin saaneet hyväksytyksi palkkalistan. Omituisena ilmiönä on ollut oikeudenkäynti Suomen kivityöntekijäin Kooperatiivistä Kiviteollisuusyhtiötä vastaan sen ensin hyväksymän ja sitten rikkoman palkkalistan johdosta. Siinä suoriuduttiin myöskin voittajina. Muurari a.-osaston tärkeimpinä tehtävinä on ollut sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksun korottaminen. Sisäänkirjoitusmaksu lieene korkeampi kuin missään osastossa, nim. 5 mk. ja jäsenmaksu 1 mk. kuukaudessa. Äänioikeusrahastoon on verotettu päiväpalkka tahi vähintään 5 mk., joten on saatu kokoon 555 markkaa. Työpäivän lyhennyskysymyksessä on päästy tulokseen, että keväällä jo lopetettiin työt rakennuksilta lauantaisin klo 2:lta. Osaston toiminta on ollut rikkaimpia sen koko oloaikana. Alin tuntipalkka on saatu 50 penniin ympäri vuoden. Oppilasoloissa on myöskin saatu se korjaus aikaan, että on otettu oppilastyötodistus käytäntöön, johon merkitään oppilaan työaika siksi kun oppiaika on loppuun suoritettu. Urakkajärjestelmää koetti osasto poistaa, mutta huomattiin se mahdottomaksi. Ettei mestarit voisi mahdottomiin siinä nylkeä, saatiin lopulta tariffi hyväksytyksi kuuden kuukauden irtisanomisella kummaltakin puolelta. Räätäli a.-yhdistyksen toi-

minnan tärkeimpänä tuloksena on ollut sotilasvirkapuvuille laadittu palkkaluettelo, johon työnantajat suostuivat. Rapari a.-osasto on päättänyt pitää lauantai- ja juhlapäivien edelliset päivät 7-tuntisina ja toivomuksen 9-tuntisen työpäivän aikaansaamisesta. Se lyhennettiinkin talviajaksi 9-tuntiseksi, jota päätöstä on yleensä noudatettu. Sähkötyömiehet ovat puuhanneet päivänlyhennystä lauantaisiksi, joka ainoastaan osiksi on saatu toteutumaan. 10 % palkan korotuskysymys ja 100 % korotus pyhien edellisten päivien loputtua ja pyhäpäivinä ei ole tuottanut mitään tulosta. Kunnan, — tuon kitsaan valtuuston pimittämän — kunnan työläisiäkin on jo pakostakin järjestäytynyt. Ensiksi alkoi ne pitää keväällä yleisiä kokouksia, joissa pohdittiin lauantapäivän lyhentämisestä 7-tuntiseksi. Tämän johdosta lähetettiin anomus rahatoimikamariin, joka suostuikin lauantapäivän lyhennykseen, vaan ei korottanut vastaavaa määrää viikkopalkkaa, niinkuin anomuksessa oli pyydetty. Lauvantapäivän lyhennys päätettiin ottaa käytäntöön samalla ryhtymällä toimenpiteisiin palkanylennyksen suhteen. Tehtiin valtuustolle anomus 10 % palkankorotuksesta kaikelle työväelle. Armollinen valtuusto ei täydelleen suostunut, vaan puolusti korotettavaksi pienipalkkasille, antaen siinä määräämisvallan konttoriväelleen, missä määrässä se katsoisi — suotavaksi. — Se antoi alun osaston perustamiselle, jossa vuoden lopussa oli 180 henkeä. — Ilahuttava alku. Olkoon toiminta sen mukaan.

Naisleipuri a.-osasto on ollut toiminnassa maaliskuun 5 p:stä 1905 lukien. Ensiehtäväkseen se katsoi työväenkirjallisuuden ja sanomalehdistön levittämisen työntekijäin keskuuteen. Päästyään tässä joltiseenkin alkuun tuli sen käsiteltäväksi yötyön poistamiskysymys, joka epäkohta oli luonnollisesti vallalla. Miesleipurien kanssa yhteisesti päätti se nyt vaatiakin yötyön poistamista. Sitä varten käskettiin yhteiseen kokoukseen työnantajat, joista ainoastaan kaksi noudatti kutsumusta. Toinen niistä kannatti päivätyön yksinomaan käytäntöön ottamista, jota toinen taas monilla syillä jyrkästi vastusti. Kun tämä keino osottautui päte-

mättömäksi, valittiin komitea käymään työnantajain luona kuulustelemassa, aikovatko he ottaa yksinomaan päivätyön käytäntöön. Työ aloitettaisi klo 5 aamulla ja lopetettaisi viimeistään klo 9 illalla ja maanantaisin ja juhlapäivien jälkeisenä päivänä aloitettaisi työt klo 12 yöllä. Vielä myönnettiin ylityön teettäminen 50 % korotuksella, vaan oli kielletty vaatimasta työntekijää yllämainittua aikaa yhtämittasesti työskentelemään, vaan se joka alottaa klo 5:ltä, pääsee aikasemmin pois. Sopimus astui voimaansa heinäkuun 1 p:stä miesleipurien keskuudessa, sama saatiin saman kuun kuluessa naisleipuritkin tunnustamaan pienempiä liikkeenomistajia lukuunottamatta. Sopimuksia ei ole kuitenkaan tahdottu saada noudatetuksi.

Pannu- ja levyseppäin a-osasto on saanut jäsenmääränsä kohoomaan yli sen määrän, mitä osastossa on 9 vuoden aikana koskaan ollut. Tärkeimpänä ammatillisena voittona mainitaan lauvantaipäivän lyhennys 7-tuntiseksi, joskin menettivät vastaavan määrän palkastansa. Naisosasto on ottanut osaa yleiseen työläisnaisten kokoukseen Tampereella heinäk. 17, 18 ja 19 p:nä, kuten toisetkin naisosastot. Osasto on ollut jaettuna edelleenkin piireihin. Sen jäsenluku on ollut 304 korkeampi kuin ennen koskaan. Ompelijattarille on kulunut vuosi ollut myöskin oikea heräämisen vuosi. Innolla on os. ottanut osaa kaikkiin työväestön yhteishommiin. Puunjalostustyöntekijät ovat saaneet työajan lyhennyksen lauvantaisin ja juhla-aattoina. Kirjansitojain a-osasto on ottanut 25 10 markan osaketta Työväen kirjansitomo osuusliike i. l.:stä. Ruotsin kirjansitojaliitto on avustettu 1,500 markalla. Läkki-, pelti- ja vaskiseppä-yhdistys sanoo myöskin vuotta suureksi heräämisvuodeksi. Ovat saaneet myöskin lauvantaipäivän lyhennetyksi 7-tuntiseksi. Palkankorotukseen noista 3 tunnista eivät työnantajat suostuneet. Ruotsin työnsulkulaisia on avustettu 400 markalla sekä 50 p. ylimääräisellä verotuksella viikossa. Nämä ovat tärkeimpiä mainitsemisen arvoisia ennätyksiä eri osastojen ja yhdistysten keskuudessa. Paikallisjärjestöön kuuluvien yhdistysten ja osastojen luku on taas lisääntynyt

edelliseltä vuodelta kahdella ollen nyt 35. Jäseniä yhteensä 3,044, joista 2,294 miestä ja 750 naista.

V. 1906 on seuraavat uudet osastot perustettu: Lämmit-täjän, Näyttämömiesten, Lasinleikkaajain, Veneenveistäjän, Harjantekijän, Tehtaitten, Ulkotyöläisten, Yövahtien, Tehtaitten aputyöläisten, Karamellityöntekijän ja Sementtityöntekijän ammattiosastot. Asfaltti- ja sementtityöntekijän a.-osasto jakautui kahteen, toisistaan erillään olevaan osaan. Työ-väenyhdistyksestä ilmoittivat luopuvansa muurarien, kotelo-työntekijän ja kirjansitojain osastot, liittyäkseen kukin koko maata käsittävään liittoonsa. Luopuneet osastot tulevat edel-leenkin käyttämään yhdistyksen huoneustoa, suorittamalla sille tulevat verot. Tiilenkantajain a.-osasto on saanut ra-kennusmestariiliton työnantajat lakon avulla hyväksymään palkkatariffinsa. Verhoilijain a.-osasto on saanut sovinnol-lista tietä 9 tuntisen työpäivän ja asettanut komitean palkka-sopimusta laatimaan. Kirjansitojain a.-osasto piti elokuun 3—4 p:nä Kuopiossa liittonsa perustavan kokouksen. Sen puolesta jaettiin kokouksen hyväksymä palkkatariffi kaikille alaan kuuluville työnantajille. Kun mestareilta ei kuulunut vastausta tähän ultimatuumiin, päätettiin että työntekijäin on sanouduttava irti työpaikastaan 15 p. lokakuuta. Se naula veti, sovinto saatiin lakon kestätyä vaan 3 päivää. Osake-yhtiö Weilin & Göös'in sitomossa kesti kuitenkin lakko 2 viikkoa myöhempään syystä, ettei isännistö suostunut erot-tamaan rikkureita. Sekin päättyi lopulta työläisten voitolla. Kivenhakkaajat saivat 9-viikkosella lakolla palkkatariffinsa uusituksi suurimmaksi osaksi vaatimustensa mukaisesti. Kun elokuun lopulla kaikki kaupungin rakennustyöläiset vaativat 9-tuntista työpäivää, joka saavutettiin, yhtyi myöskin osasto siihen. Yhden viikon kestäneen lakon jälkeen saa-vat myöskin satulaseppät työnantajansa taipumaan uuteen palkkaussopimukseensa. Työnantajat menivät jo tässä niin pitkälle, että koettivat värvätä lakonrikkureita Venäjältä. Lokakuussa 14—15 päivinä pidettiin Helsingissä koko maata käsittävä satulaseppäin ja verhoilijain yhteinen edus-tajakokous, jossa päätettiin perustaa satulaseppäin ja verhoi-

lijain yhteinen liitto. Tähän myöskin satulasepät yhtyivät. Läksi-, pelti- ja vaskisepät joutuivat myöskin ankaraan lakkotaisteluun, joka sillä oli ensimmäinen avoin taistelu sortajiaan vastaan. Sen vaiheista kävisi pitkäksi kertoa, kun tämä historiikki on supistettava mitä lyhimpään. Saivat sopimuksen aikaan lähes vaatimillaan ehdoilla. Oppilasoloissa saivat myöskin tuntuvia parannuksia aikaan. Samoin tuli myöskin urakatöissä voimaan uusi tariffi, jossa saatiin tuntuvia parannuksia entiseen verraten. Kunnan työväen osasto teki lakon kaupungin rakennuskonttorin menettelyn johdosta, kun se antoi Tehtaankadulla sijaitsevan kansakoulurakennuksen urakoitsija Valtosen rakennettavaksi. Lakko kesti 5 kuukautta päättyen työntekijäin osittaisella voitolla. 9-tuntinen työpäivä saatiin kuten on toisillakin rakennustyöläisillä. Asfaltti- ja sementtityöläiset lähtivät myöskin sotajalalle vaatien palkankorotusta. Kun ei suostuttu, julistivat lakon, joka kesti 2 viikkoa, päättyen jotakuinkin voitolla. Suurin pysty nousi n. s. järjestyspykälästä, jossa vaadittiin antamaan tunnustus työntekijäin järjestymiselle. Sovinnon aikaansaamiseksi täytyi se jättääkin pois työsopimuskirjasta. Tämä oli päätös asfalttimiehiin nähden. Sementtityöläiset saivat vaatimuksensa lävitse ilman lakkoa. Uunintekijät saivat uuden palkkatariffinsa myöskin koko lailla entistä edullisempana. Lakkoa ei tarvittu.

Torvityöntekijät kehuvat myöskin osastonsa toiminnan vilkkautta. Laativat palkkaussäännöt, jotka aikoivat esittää heinäkuulla työnantajille. Nämä porhot ehtivät panna toimeen työnsulun sitä ennen. Siitä alkoi heillekin se 6 kuukautta kestänyt sulkua, jolla ajalla työnantajat taas vanhaan patenteerattuun tapaansa koettivat haalia rikkureita ulkomailta, kun eivät niitä kotimaasta saaneet. — Alimman tuntipalkan lopullinen määrääminen näin ollen siirtyi tois- taiseksi. Silmäillessämme näiden viimeisien ja etenkin juuri tämän vuoden toimintaa, pistää pakostakin silmään suuri eroavaisuus yhdistyksen alkuvuosien ja nykyisten toiminnan välillä. Silloin huhuiliin, tuskinpa uskallettiin mitään tep- sivimmistä toimenpiteistä mainitakaan, kun nyt lyödään o

esim. lakoillakin kuin nuijalla, jos muut sovittelut eivät auta.

Paikallisjärjestöön kuuluvien osastojen ja yhdistysten luku putoaa 35:stä 30:neen, yhteensä jäseniä 2,115, joista 1,545 miestä ja 570 naista. — Osastot alkavat liittyä omiin perustettuihin ammattiliittoihinsa, siinä suurin syy.

Vuoden 1907 merkkitapauksia on koko maata käsittävän ammattijärjestön perustaminen Tampereen kokouksessa huhtikuun 14—17 p:nä. Ammatillisen liikkeen alalla ei ole suurempia työtaisteluja huomattavissa, paitsi ajurien lakko, joskin järjestymättömiä suurimmaksi osaksi. Uusia osastoja on perustettu ja liittynyt yhdistykseen, Sekatyöntekijäin, Asfalttityöntekijäin, Hattutyöntekijäin, Makkaratyöntekijäin, Kipsityöntekijäin ja Liikeapulaisten ammattiosastot. Osastojen lukumäärä on kaikkiaan 62 ja jäsenluku yhteensä 4,739, joista 3,933 miestä ja 806 naista. Muurari a.-osasto saa uuden työhinnottelun aikaan S. rakennusmestariliiton H:gin osaston kanssa. Alin tuntipalkka on siinä 65 p:ää tuntityössä, sekä muitakin huojuksia. Räättäli a.-yhdistys ajaa lakolla yhteisen työhuonevaatimuksensa lävitse. Naisosasto ahertaa innokkaasti »Työläisnaisen» levenemiseksi. Kirvesmies a.-osasto sanoo työ-sopimuksensa irti rakennusmestariliiton H:gin osaston kanssa. Samalla esitetään uusi työ-sopimusehdotus, jossa urakkatyö tahdotaan poistettavaksi ja alin tuntipalkka korotetuksi 50 p. —60 penniin tunnilta. Mestarit eivät suostu ja huhtikuun 8 p:nä julistaa osasto yleisen kirvesmiesten lakon Helsingissä. Lakko kestää 7 viikkoa, josta parhaana tuloksena on alimman tuntipalkan korotus vaadittuun määrään sekä muitakin pienempiä parannuksia. Urakkatyövaatimus jäi sille kannalle, että saa tehdä jos haluaa, ketään ei siihen saa pakottaa. Siinä on tuntipalkka pohjapalkkana. — Taas on laskeentunut paikallisjärjestöön kuuluvien osastojen ja yhdistysten luku 5:llä ollen nyt vaan 25. — Yhteinen jäsenluku on 1,556, joista 1,262 miestä ja 570 naista.

Palkkataistelua on vuonna 1908 ollut nytkin useilla osastoilla. Tupakkatehtaalaiden a.-osasto esittää isännistöil-

leen palkkasopimuksen, johon isännät eivät edes vastaa, tietäessään osaston siksi heikoksi. Maalarit laativat uuden työsopimuksen, saaden sen myöskin käytäntöön. Sopimuskirjan rikkomisia mestarien puolelta on kuitenkin tapahtunut ja on vuoden kuluessa sovinto-oikeudessa ollut syytettynä noin kymmenkunta työnantajaa. Kirvesmiesten a.-osasto koettaa saada uutta hinnoittelua aikaan, josta ei ole voitu vielä vuoden kuluessa selviytyä. Lakkoon julistetaan urakoitsija Karjalaisen työmaa Liisankadulla, jossa rak. mestari liiton jäsen Vainio rikkoi työsopimusta. Kivityöntekijät tekevät pari pienempää onnistunutta lakkoa. Sairashuonepalvelijain a.-osasto on koettanut myöskin voitavansa mukaan saada palkkasuhteitaan korjatuksi. Putkityöntekijäin osasto joutuu ajetuksi sulun kautta nälkätaisteluun vuoden viimeisenä päivänä. Samoin ovat läkki-, pelti- ja vaskisepät pakotettuina alottamaan uudenvuotensa työnantajain julistamalla sululla.

Kunnantyöväen osasto on syntymästään saakka koettanut saada urakkajärjestelmää poistetuksi kunnan töissä. Siihen ovat herrat kunniasanallaan lupailleetkin. Näin ahtaan ajan vallitessa syövät ne kuitenkin sanansa, antaen edelleenkin kunnan töitä välikäsille ja urakoitsijoille. Ei valtuusto liioin suostu osaston esitykseen viikon kesälomasta täydellä palkalla. Kappatyöntekijät valittavat palkkatariffin puutetta, jota ovat olleet vielä voimattomia lävitse ajamaan. Työretelöitä on sattunut kolmessa liikkeessä ja on ne soviteltu osaston välityksellä. Asfalttityöntekijäin a.-osasto on valmistanut myöskin uuden työsopimusehdotuksen. Sementtityöntekijäin a.-osasto, saadakseen edullisemman palkkasopimuksen, sanoo tammikuulla entisen irti. Täytyy sen perilleviemiseksi julistaa lopulta lakko toukokuussa. Se kestää 7 viikkoa päättyen työntekijäin osittaisella voitolla. Sekatyöläisten osasto huonon ajan vuoksi ei saa työsopimustaan turvatuksi. Nämä ovat olleet tänä vuonna niitä tärkeimpiä pyyteitä työtaistelujen alalla.

Paikallisjärjestyön kuuluvien osastojen ja yhdistysten luku on edelliseen vuoteen verraten noussut neljällä, ollen

se nyt 29. Jäseniä yhteensä 1,365, joista miehiä 998 ja 367 naista. Vuonna 1909 on luku taas laskeutunut 20:neen, joiden yhteinen jäsenluku on 660, joista 456 miestä ja 204 naista. Paikallisjärjestö lakkasi kokonaan toiminnastaan 1 p:stä tammikuuta 1910.

Muuten on tämä vuosi 25 vuotisen taistelun tuloksena antanut yhdistykselle myöskin uuden talon, jossa osastot ja yhdistykset voivat »laajeta ja taajeta». Kaikkiaan 67 osastoa on nyt jo yhdistyksessä, joiden vuoden maksanut jäsenluku tekee yhteensä 4,020, joista naisia 648 ja miehiä 3,372.

Yhdistyksen jäsenmäärä vuodesta 1884—1890 näyttää kasvaneen 585—715:een, joista alituisia jäseniä 21 ja 694 vuosijäseniä. Tuossa tuhannen korvissa se sitten keikkui viime vuosisadan loppuun.

Vertailemalla yhdistyksen jäsenluvun kasvua viimekuluneina vuosina, oli se 1904 lopussa 328 nais- ja 1,429 miesjäsentä, yhteensä 1,757. Vuonna 1905, jolloin lopulta kaikki valtiollinen kiristys kärjistymisestään lohkesi oli jo jäsenluku yhteensä 4,331, joista naisia 1,235 ja miehiä 2,241. Vuoden 1908 lopussa taas näyttää kun olisi jäsenluku vähennyt 4,020:neen.

Vuoden 1904 lopussa oli osastoja yhteensä 35 sekä yhdistyksiä vuokralaisena 6. Vuonna 1905 ovat osastot kasvaneet kuudella, ollen yhteinen luku 47. Mutta vuonna 1908 on jo saavutettu mainitsemamme huimaava ennätys.

Eikä ihmekään, onhan nämä loppuvuodet olleet työväenliikkeemme huimaavaa ennätys- ja edistyskulkua, kasvaneena jo niin monimutkasesti haarautuneeksi laitokseksi, ettei tahdo jaksaa kaikkia enään seuratakaan. Se on kohonnut niin mahtavaksi tekijäksi maassamme, että vastustajamme on se pakosta tunnustaminen. Samoin kun se on näin aatteellisesti kasvanut, vertaammepa vaan yhdistyksen taloudelliseen asemaan, niin miljoonissapa siinäkin jo liikumme. Vastaavan loppusumman tilinumerot näet viime vuodelta osottavat tuota meidän köyhien silmissä huimaavaa summaa 1,035,056 mk. 33 p:ää.

Ensimmäisen toimintavuoden säästö v:lle 1885 teki vaan:

Juoksevilla tilillä yhdyspankissa . . .	250: —
2 kpl. Paloapuyhtiön velkaseteleitä . .	400: —
Puhdasta rahaa kassassa	836: 11
<hr/>	
Yhteensä Smk.	836: 11

Tuo huomattava jäsenmäärän kasvaminen vuonna 1905 josta edellä mainitsimme ei ole kuitenkaan niinkään ihmeteltävää. Olihan silloin kaikki kuohumistilassaan, mielenosotuskulke seurasi toistaan, mitä moninaisempine uusine sivuyllätyksineen, aina suurlakon kynnykselle saakka ja vielä siitäkin pitemmälle. Ja tulihan niiden mukana ennätyksiäkin niin monilla eri aloilla. Äänioikeusasia, jonka eteen esim. yhdistyksemme niin monissa kokouksissa on keinoja koettanut keksiä, on jo saatu osapuilleen kunnolleen ratkaistuksi. On voimassa leipurilaki, 10 tuntinen työpäivä jotenkin yleinen ja rakennustyöläisillä 9 tuntinen. Useammat ammattiosastot ovat saaneet koko joukon edullisia palkkasopimuksia aikaan y. m. parannuksia. Kunnallinen äänioikeutemme on tosin vielä entisellä kurgalla kannallaan, mutta eiköhän tulevaisuus siinäkin vielä tuone mukanaan parempaa kun siitä on jo eduskunnan päätös olemassa.

Näinä tämmöisinä nousu- ja ratkeamisaikoina on tosin pahatkin puolensa. Taantumusmahti koettaa aina silloin saada kehittymättömämpiä harhaan johdetuksi, lähettämällä käytyreitensä joukkoihin, voidakseen saada mustia tarkotuksiaan ajetuksi. Näitä mustia voimia vastaan on yhdistyksemme aina asettanut kaiken voimansa. Paras keino moisten estämiseksi on luonnollisesti valistuksen kylvö sosialidemokratisessa hengessä vielä kehittymättömimpien kesken. Tämä jos mikään vaatii sitkeää työtä, vuosikautista valaistusta mieliimme ennenkun voimme osapuilleenkaan sosialidemokratisessa hengessä omia askeleitamme seurata. Joskin hajanaisin piirtein yhdistyksemme kehitystä tässä kyhäyksessä voimme seurata, on tämä saavuttanut tarkotuk-

sensa, jos siitä oivallamme että täysin luokkatietonen tais-
telumuoto voi vaan olla työväenluokan ainoa pelastus hen-
kisestä ja aineellisesta orjuudesta. Ei mitään anella, ei
pyytää vaan aina joka käänteessä vaatimalla vaatia, se on
pidettävä aina mielessämme kun kerta siihen olemme aina
oikeutettuja.

M. Paasivuori.

P. Leppänen.

Ida Aalle (Ahlstedt).

Tilastoa työläisten palkkaussuhteista, työajasta, asuntoloista y. m. v:ta 1884—1890—1905.

Tilastoa on myöskin koottu työpalkkojen suuruudesta jo vuonna 1885. Se on saatu 50 eri ammattialalta. Hyvän kivipainajan päiväpalkka on siinä korkein 9 markkaa 12 tuntiselta työpäivältä. Ompelijattarien oli 1:50 p. samalta ajalta. 14 tuntisia työpäiviä ovat tehneet parturit, suutarit ja sorvarit. Isännän ruuassa on sorvarien keskinkertanen palkka ollut 90 p:ää päivässä jossa palkkausmuodossa ne näkyvät työskennelleenkin. Eräskin sorvarinsälli, kova juoppo, vaikka muuten mitä etevimpiä ammatissaan, joi aina joka lauantaina jatku-

vasti vuodesta vuoteen tuon pienen palkkansa, iskien kahdesti vuodesta suonta, muka pahan veren pois laskemiseksi. Sitten alkoi hän taas heti kasvattaa uutta verta. — Kun tuolla rahalla ei paljon juopoteltu, on sairaloisuuden syy enemmän etsittävisä huonosta ruoasta ja asuntoloista to-
muisissa verstojen nurkissa. Parturit ovat saaneet isännän

F. M. Orrela.

ruuassa 1:80 penniä päivässä ja suutarit noin 96 penniä päivässä. Viiden markan päiväpalkalla omissa ruoissa 12 tuntiselta työpäivältä ovat kultaajat, kulta- ja hopeasepät, kaakelityömiehet, y. m. toiset. — On otettava kuitenkin huomioon se, että ne oli juuri herrat mestarit, jotka antoivat nämä tilastot, ja jos se tapahtui suoranaisesti työmiehiltä katsoivat ne myöskin itselleen häpeäksi merkitä sen oikean määrän, näin antaen palkoistaan ja asuntoloistaan parempia tietoja, kuin ne todellisuudessa olivat.

Tilastokomitean kokouksessa helmikuun 6 ja 13 p:nä 1886 lausuivat työntekijät toivomuksia, joista esitämme huomiota ansaitsevat: Työajan lyhentämistä 11 tunniksi ehdottivat nahkurit, satulasepät, räätälit, ja 10 tunniksi kirjansitojat, lakki-, pelti-, ja kuparisepät, muurarit, maalarit, sepät, puusepät, verhoilijat, kirvesmiehet ja kirjapainajat. Työajan lyhentämisen puolustukseksi lausuttiin: a) että koska työntekijä lyhempanä työaikana jaksaa reippaammin työskennellä, ehtii hän siis silloin valmistamaan yhtäpaljon kuin pitempänäkin työaikana. b) että pitkä työaika turmelee työntekijäin terveyden, vieroittaa hänet perheestänsä, tylsistyttää hänet ja tekee luennoilla, kouluissa, lukusaleissa y. m. käynnin mahdottomaksi.

Mistä tuli tämä valonvilahdus, tämä ensimmäinen yritys vapauttavia tarkoituksia kohti? Onko se esitetty peitetyin sanoin oikeissa tarkoituksiperissä taikka annettiin syöttiä vaan vilahdella työläisten silmissä! Kaikessa tapauksessa on se huomioonotettava ilmiö.

Yö- ja juhlapäivätyön lakkauttamista pyysivät räätälit ja ompelijattaret. Eri työväkeä yö- ja päivätyötä varten *vaativat* leipurit, jotta luonnottoman pitkä työaika voitaisi lyhentää. Työaika lauvantaisin tuntia aikaisemmin lyhennettäväksi ehdottivat maalarit. Myöskin suutarin ammatissa arveltiin työajan lyhentämisen kyllä olevan tarpeellisen, mutta olot ammatissa olivat niin huonot, ettei parannusta siinä luultu mahdolliseksi. — Mikä toivottomuus!!

Terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä esittivät leipurit, ja nahkurit, valittaen miten usean työnantajan luona kaikki

työmiehet ovat sulletut yhteen pieneen huoneeseen, jossa ilma tulee suuresti saastutetuksi. Toivoivat tilavampia asuntoja. Nahkurin oppilaiden asema oli surkea kun täytyi nukkua verstoissa. Samaa valittivat satulasepät, ja samanlaisia epäkohtia löytyi monilla muillakin ammattialoilla. Sepät toivoivat suurempaa puhtautta työhuoneissa. Kirjapaino-työmiehet sanoivat työhuoneiden useissa painoissa olevan tarkotukseensa jokseenkin sopimattomia.

Palkankoroitusta toivoivat kirjansitojat, maalarit, satulasepät puusepät ja kivenhakkaajat. Yhtäsuuren tuntipalkan kesällä ja talvella pitivät kirvesmiehet kohtuullisena.

Yhtäsuurta palkkaa kappaletyössä vuoden läpeensä tahtoivat kivenhakkaajat. Syyksi palkankorotuspyyntöön sanottiin että nykyisellä palkalla on vaikea vaimoja ja lapsia elättää. Yleistä palkkatariffia toivoivat kirjaltajat. Muurarit toivoivat että omanmaan työväkeä etupäässä työhön otettaisi ja Helsingissä asuvia ennemmin kuin tilapäisesti tänne muuttaneita. — Tämä edellyttää että meidän isänmaalliset työnantajamme olivat jo silloinkin persoja turvautumaan ulkolaisiin työläisiin, jos se vaan oli heille palkkojen polkemisessä edullisinta. Vastatkaapas miten se voi olla selitettävissä, työväestön ollessa silloin alistuvaista, nöyrää jopa osaksi matelevaistakin. Ei mistään lakoista ollut tietoakaan ja kuitenkin meidän porhot heitä söivät ja kalvoivat?!

Riistäjät olivat jo silloin yhteistoiminnassa kukkaronsa yllytyksestä. Mutta työläisten aika ei ollut vielä tullut. — Kaiken sorron tulee kehittyä huippuunsa — lauetakseen sitä repäsevämmiin.

Suutarit toivovat suurempaa yksimielisyyttä joukossansa. Sepät valittivat että suuremmissa teollisuuslaitoksissa ovat useammat työnjohtajan toimet uskotut juoppouteen taipuville henkilöille, jotka sekä työnteettäjän että parempain työmiesten vahingoksi, lahjojen vuoksi suosivat kelvotonta väkeä paremmilla palkoilla ja muilla ehdoilla. Kivenhakkaajat valittivat urakoimisjärjestelmästä joka — ikävä kyllä heidän keskuudessaan vieläkin riistää ja raastaa toisia tovereista.

Tilastokomitea oli vakuutettu siitä että työväenyhdistys on keksivä keinoja voidakseen tehokkaasti edistää yllämainituista usean täysinoikeudetun toiveen toteuttamista. — Juuri tässä esitetyt eivät liene niitä täysinoikeutettuja olleet kun V. von Wright tehokkaita keinoja esitettyä myöhemmin livisti »omalle maallensa», vallan vastakkaiseen leiriin.

Mitkä ne olivat sitten niitä Wrightiläisten tehokkaita keinoja? Se selvenee taasen niin päivänselvästi vuonna 1889 tilastokomitean kertomuksesta. Tilastojen keräys on sen mielestä työväen tilaa parantavan suunnitelman ja toiminnan välttämätön perustus. Voidaksensa painavia epäkohtia parantaa on tarpeellista tietää millainen työväentila kussakin ammatissa todellisesti on. Lääkäri ei voi parantaa jos ei tunne sairauden laatua.

Olkoon niin! Mutta kun tuo tilastojen keräys näyttääkin joutuneen samalla siksi ainoaksi tehokkaaksi keinoksi työväentilan parantamisessa, jäi se samaksi kun koleran tappaminen Venäjällä. Luetaan uhrit siinä kaikki. Syitä ei yritetäkään poistaa. — Työväki uinui ja herrat lauloi aa-lulla lauluaan. Ne käskivät taasen ammattilaisia tilastoja antamaan oloistansa, jota vuosi vuodelta jatkettiin siksi kunnes työväestö kimpaantui ryhtyen lakkoihin. — Vatsa teki lakon tilastoja vastaan. Kun nyt tilastotkin ovat hyviä todellisten tarmokkaiden toimenpiteiden varalta, julkasemme semmosenkin muutamien ammattien palkoista ja työajan pituudesta vuodelta 1886.

Työpalkat tässä ovat lasketut siten että koko vuoden työansio on jaettu 300:lla.

Kuten allaolevasta näemme, viittaavat vanhaan patriarkaliseen sälliaikaan »isännän ruuassa ja asunnossa» olevat leipurit ja nahkurit, osiksi räätälit ja satulasepät.

Ammatti	Omassa ruuassa ja asunnossa työansio päivässä				Työajan pituus omassa ruuassa ja asunnossa oleville		Työansio isännän ruuassa ja asunn.		Työajan pituus isännän ruuassa ja asunnossa	
	Päivä palkka		Kappale palkka				Päivä palkka			
	M.	P.	M.	P.	T:a	M:a	M.	P.	T:a	M:a
Kellosepät	3	—	—	—	12	—	—	—	—	—
Kirjansitojat	2	50	3	50	11	30	—	—	—	—
Siviililatojat	4	50	3	50	11	—	—	—	—	—
Sanomalehtilatojat	—	—	5	—	epäm.	—	—	—	—	—
Kirvesmiehet	2	—	—	—	12	—	—	—	—	—
Kivenhakkaajat ulkot.	—	—	2	—	12	—	—	—	—	—
Sam.	3	40	—	—	11	—	—	—	—	—
Konetehtaan työmiehet	3	20	—	—	12	—	—	—	—	—
Kuparisevät	3	50	5	—	12	—	—	—	—	—
Leipurit	—	—	—	—	—	—	1	50	18	—
Läkkisevät	2	85	5	25	12	30	—	—	—	—
Maalarit	2	75	—	—	11	—	—	—	—	—
Muurarit	2	—	—	—	12	—	—	—	—	—
Nahkurit	—	—	—	—	—	—	1	50	13	—
Ompelijattaret	1	25	1	25	12	—	1	—	12	—
Peltisevät	3	50	5	—	12	—	—	—	—	—
Puusevät	3	—	3	—	12	30	—	—	—	—
Puutarhatyömiehet	2	—	—	—	13	—	—	—	—	—
Räätälit	—	—	2	75	epäm.	—	—	—	13	30
Satulasevät	2	50	—	—	11	—	—	75	13	—
Sepät	3	50	—	—	12	—	—	—	—	—
Suutarit	—	—	2	60	14	16	—	—	—	—
Tapetseerarit	2	50	—	—	12	—	—	—	—	—

II. Tietoja asunnon, ruokatavarain ja polttopuiden keskihinnosta Helsingissä:

	1886.	1885.
Pienenpuoleisen huoneen vuokra kuukaudelta	20: —	23: —
Ruisjauhott, leiv.	1: 59	1: 83
Ruisleipä, leiv.	1: 81	2: 33
Herneet, kapp.	1: 07	1: 22
Perunat, kapp.	—: 23	—: 29

Liha, tuore, leiv.	4: 06	4: 12
Liha, suolattu, leiv.	8: 37	9: 80
Ruokavoi, leiv.	11: 89	15: 91
Silakat, tuoreet, naul.	—: 14	—: 14
Silakat, suolatut, leiv.	1: 64	1: 93
Maito, kuorittu, kann.	—: 22	—: 23
Maito, kuorimatoin, kann.	—: 46	—: 43
Piimä, kann.	—: 21	—: 20
Koivuhalat, syltä	17: 27	16: —
Mäntyhalot »	13: 43	12: 47
Kuusihalot »	11: 49	10: 94

Ruokatavarain ja polttopuiden hinnat v. 1890.

Ruisleipä leiv.	Smk.	2: 26
Ruisjauhot	»	1: 49
Herneet kappa	»	1: 10
Perunat	»	—: 24
Raavaanliha, tuore, leiv.	»	4: 27
Sianliha » »	»	8: 04
» suolattu	»	8: 06
Voi, tuore, naula	»	1: 62
» ruoka, leiv.	»	16: —
Silakat, tuoreet, naula	»	—: 21
» suolaset, leiv.	»	1: 81
Maito, kuorittu, kannu.	»	—: 23
» kuorimaton, kannu	»	—: 44
Piimä »	»	—: 22
Polttopuut, koivu, syltä	»	19: 90
» mänty, »	»	16: 97
» kuusi »	»	14: 60

Näistä harvoista ruokalajeista päättäen joita tilastoon on otettu, tuntuupa kuin olisi tahdottu lajitella mitä työmies saa syödä, olematta tuhlari.

Edelliseen verrataksemme liitämme tähän myöskin taulun:

Tietoja alempana lueteltujen ammattien työntekijäin palkoista ja työajan pituudesta Helsingissä v. 1890.

A m m a t t i	Omassa ruoassa ja asunnossa olevain työntekijäin työansio päivässä				Työpäivän pituus omassa ruoassa ja asunnossa olevavalle työvälille				Työansio päivässä, isännän ruoassa ja asunnossa ollen		Työajan pituus isännän asunnossa ja ruoassa olevalle työvälille			
	Päivä palkka		Kappale palkka		Varsinais.		Nimellis.		Päivä palkka		Varsinais.		Nimellis.	
	M.	P.	M.	P.	T.	M.	T.	M.	M.	P.	T:ia	M.	T.	M.
Leipurit	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	15 à 16	—	—	—
Läkki-, levy- ja vas-														
kisepät	4	—	4	75	11	30	13	—	—	—	—	—	—	—
Kirjansit.: miespuol.	4	—	4	50	11	30	13	—	—	—	—	—	—	—
» naispuol.	1	25	1	75	11	30	13	—	—	—	—	—	—	—
Nahkurit	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kulta- ja hopease-														
pät: miespuol.	4	—	—	—	11	—	12	—	—	—	—	—	—	—
» naispuol..	1	25	—	—	11	—	12	—	—	—	—	—	—	—
Kaakelityöläiset . .	—	—	2	—	11	30	13	—	—	—	—	—	—	—
Uunintekijät	4	25	3	50	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mekaaniset työm. . .	3	29	—	—	11	—	12 30	—	—	—	—	—	—	—
Muurarit	2	55	—	—	12	—	14	—	—	—	—	—	—	—
Maalarit	2	35	—	—	11	30	13 30	—	—	—	—	—	—	—
Satulantekijät . . .	2	75	—	—	11	30	13	—	—	—	—	—	—	—
Suutarit	—	—	2	50	12	30	13 30	—	—	—	—	—	—	—
Räätälit	—	—	2	90	12	—	13	—	—	—	—	—	—	—
Sahatyömiehet . . .	2	25	—	—	11	30	—	—	—	—	—	—	—	—
Ompelijattaret . . .	1	50	—	—	11	—	12	—	1	50	—	—	12	—
Sepät	3	35	—	—	12	—	13 30	—	—	—	—	—	—	—
Puusepät	2	90	3	25	11	30	13	—	—	—	—	—	—	—
Sorvarit	2	50	—	—	12	30	14	—	1	—	13 à 14	—	—	—
Sokurileipojat . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	12	—	—	—
Kivenhakkaajat:														
tehtaal.	3	—	—	—	11	—	12 30	—	—	—	—	—	—	—
ulkotyöm.	3	50	4	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kirvesmiehet	3	—	—	—	11	30	—	—	—	—	—	—	—	—
Kirjapain. tav. työssä	4	50	—	—	11	—	13	—	—	—	—	—	—	—
» sanom. »	7	—	—	—	epämääräin.				—	—	—	—	—	—
Kellosepät	3	50	—	—	10	30	12	—	—	—	—	—	—	—

Kuten vertailusta huomaamme olisi leipurien työansio päivässä isännän ruuissa pysynyt samana ja työajan pituus laskenut tuosta huimaavasta 18 tunnista 15 ja 16 tuntiin. Olisiko »toivomukset» saaneet sen aikaan kun niinpaljon mestareitakin kuului yhdistykseen?! Lökkiseppäin päiväpalkka omassa ruuassa olisi kohonnut 2: 85 p.—4 markkaan. Kappaletyössä olisi se taas laskenut 5: 25 p.—4; 75 penniin. Siinä ovat siis mestarit osanneet vetää pussiinsa päiväpalkkoissa muka menettämänsä. Työaika joka v. 1886 on ollut 12½ tuntinen, näkyy 1890 olleen 11½ tunt. ja nimellisesti 13 tuntinen. Urakkatyössä on se kuitenkin ollut valehtematta pitempikin, useinpa tiliä lähetessä, jatkuvasti vuorokausmittanen.

Kirjansitojain palkka olisi kohonnut 2: 50 p. ja 3: 50—4 markkaan niin tuntipalkka kuin kappaletyössäkin. Työaika on pysynyt samassa asteessa, kappaletyössä kahta tuntia pitemmäksi venytettynä v. 1890, joka lienee mestarien eduksi tilastoon merkitty. Naispuoliset työläiset sanotaan saaneen 1: 25 p. päivässä ja kappaletyössä 1: 75 p.:ä. Vuonna 1886 ei niistä mitään mainita. Muurarien palkka olisi kohonnut 12 tuntiselta työpäivältä 2 markasta 2: 55 penniin, samalta ajalta. Maalarien tuntuu taas kuin olisi se laskenut, ollen 1886 2: 77 penniä 11 tuntiselta päivältä ja 2: 30 penniä 1890. Työaika on merkitty myös korkeammaksi puolella jopa kahdellakin tunnilla. Satulasepät olisivat saaneet 25 p. korotuksen. Suutarien palkka on ollut kappaletyössä 1886 2: 60 p.:niä. Oli alennut 1890 kymmenellä pennillä. Työaika olisi lyhennyt 14—16 tunnista 12½ ja 13½ tuntiin joka tuskin on totta, kun tuntee vielä nykyäänkin heidän työtapansa.

Tiedot työajan pituudesta vuonna 1890 olivat pääasiassa samat kuin sitä edellisenäkin vuonna. Tästä syystä lausuttiin samat tai samansuuntaiset toivomukset (ei siis vielä vaatimuksia) sen lyhentämisestä.

Satulasepät halusivat sen lyhentämistä 10 tuntiseksi. Muuan, joka oli oleskellut jonkun aikaa Kööpenhaminassa, lausui mielipiteenään, että työläiset siellä 10-tuntisella työ-

ajalla suorittavat saman työn, kuin täällä 11 1/2 tunnissa. Suomalainen hitaisuus ei ollut syynä tähän, vaan se seikka että työläinen, jolla oli riittävä lepo ja ruokaaika, työskentelee suuremmalla ponnella ja iloisemmalla mielellä kuin se, joka koko päivän täytyy olla valjaissa.

Kaakelityöläiset ja kirjansitojat yhtyvät edellisiin.

Maalarit toivoivat työaikansa ainakin 11 tuntiin.

Puusepät, jotka viimevuoden kuluessa olivat saavuttaneet lyhennystä työajassaan, 12 1/2 tuntisesta 11 1/2 tuntiseksi eivät pitäneet kohtuuttomana vaatia lyhennystä vielä puolella tunnilla. Sorvarit sanoivat myöskin 12 1/2 tuntista työaikaansa liian pitkäksi.

Sepät, joiden nykyinen työaika 12 tuntia on, katsoen heidän raskaasen työhönsä, liaksi pitkä, toivoivat sen lyhentämistä 1 tunnilla.

Konetehtaitten työläiset mainitsivat kiitollisuudella, että heidän työaikansa 1 päivästä kesäkuuta oli lyhennetty 11 tuntiseksi.

Kultasepät kertoivat, että muutamat työnantajat vaativat työläisiltään ainoastaan 10 tunnin työtä päivässä ja lausui-
vat toivomuksenaan, että kaikki kultasepät kaupungissa seura-
raisivat heidän kiitosta ansaitsevaa esimerkkiänsä.

Kivenhakkaajat huomauttivat, että herra Bergman oli lyhentänyt työaikaan 10-tuntiseksi ja toivoivat että pian muutkin työnantajat tässä ammatissa, katsoen työn rasittavaan laatuun, rupeaisivat noudattamaan samaa järjestystä.

Kirvesmiehet ja etenkin sahatyömiehet halusivat pitempää päivällis-aikaa. Raami- ja sirkkelisahaajain oli pakko syödä työn kestäessä.

Useimmat työläiset, jotka ovat työnantajain ruoassa, valittivat, että päivällisaika on epämääräinen ja usein riittämätön.

Leipurit tahtovat tässä kykymyksessä viitata ammattiosastonsa vuosikertomukseen.

Tähän jaksoon voimme mainita eräänlaisia, myöskin »toivomuksia» esim. tapaturmavakuutuksesta. Kaikki työläiset, joiden ammatti on vaarallista laatua pyysivät saada

muistiin pantavaksi toivomuksen, että työnantajat vakuutaisivat kaikki työläisensä tapaturmaa vastaan vähentämättä palkkoja suuremmassa määrässä. Kirvesmiehet, muurarit ja sahatyöläiset huomauttivat että sellainen toimenpide oli tarpeen vaatima, niinkuin usein tapahtuneet onnettomuudet heidän ammatteihinsa kuuluvien työmiesten kesken selvästi osoittavat. Maalarit, puusepät ja konetehtaitten työmiehet tekivät samaan suuntaan meneviä huomautuksia. Viimeksimainitut pitivät kohtuullisena, että työnantajat ja tekijät jakaisivat keskenänsä vakuutusmaksun.

Yleisesti ei oltu liitytty kassoihin sairauden avun ja lääkärin hoidon maksamiseksi. Tämä ajatus ei ollut saanut selkeästä kannatusta, kuin se ansaitsee. Kirvesmiehet kertovat, että sellainen kassa oli perustettu heidänkin kesken, vaan ettei osanotto ollut yleinen. Tämäkin tavallansa todisti, ettei työläisten pidä hajoittaa voimiansa perustamalla monta pientä kassaa, vaan yhtyä yhteen suurempaan yllämainitusta laadusta.

Vaikea epäkohta, joka yhä on enentymään päin on monihaarainen urakkajärjestelmä. Tämän kautta jäi suuri osa työn maksusta henkilöille, jotka usein eivät omanneet vähintäkään ammattikykyä. Kirvesmiehet, muurarit ja uunintekijät lausuivat tyytymättömyytensä tästä asiasta. Jo kahtena edellisenä vuonna on tehty sama valitus, jota viranomaisten ei olisi pitänyt jättää huomioon ottamatta.

Kipeänä paikkana näkyy vuonna 1889 olleen eräiden ammattikuntien lausunnot tilastokomitealle huonoista työpalkoista ja työajan määrättömyyksiin kohonneesta pituudesta. Tämän rinnalla todistaakin tilastokomitea *sitä mielummin*, muutamain jos kohta harvojen ammattien lausunnot tyytyväisyydestään työansioon. Alkoiko jo nousevan työläisjoukkojen vaatimukset kohota, aavistuksena tulevain aikojen, herroille epämieluisista ajoista?

Suutarit, jotka ennemmin olivat esittäneet asemansa siksi toivottomaksi, jossa ei mitkään senaikuiset porvarien esittämät parannuskeinot voineet auttaa, olivat yhä vaan tyytymättömiä. Siitä he itse ja tilastokomitea antoivat seuraa-

vanlaisia tietoja: Varsinkin ovat suutarit asemaansa tyytymättömiä. Vaikka ammattiyhdistys näillä sitten elokuusta 1888 on ollut olemassa, näkyy sillä olleen hyvin vähän edistystä, koettaessaan yhdistää ammattilaisia työhön yhteisen asian eduksi. Yhdistyksen jäsenluku sanottiin olevan vaan noin seitsemäsosa suutarien lukumäärästä paikkakunnalla. Työansio on erinomaisen vähäinen, riippuen ilmoituksen mukaan valmiiden ulkomaisten teosten suuresta sisääntuonnista, ynnä siitä ettei muutamia primalaatuisia nahkoja valmisteta omassa maassa j. n. e.»

Pelastuksena tästä toivottomuudesta esitettiin: »Ainoa keino suutarintyöntekijäin aseman parantamiseen on — sanotaan eräässä ammattiyhdistyksen komitealle antamassa kirjoituksessa, — se, että ammatti jollakin tavoin muodostuu suurteollisuudeksi. Sillä on aivan mahdoton kilpailla ulkomaalta tuodun helpon tehdastyön kanssa, jota täällä myydään niin halvalla, etteivät yksityiset suutarit voi valmistaa samanhintaisia jalkineita — vaikka tämä ulkomainen tehdastavara onkin sitten paljon huonommin tehtyä kuin käsin valmistettu. Samoin on ammatin edistymiselle haitaksi, ettei Suomessa vielä löydy tehdasta, jossa voitaisiin valmistaa hienoa, n. k. prima lajista päällisnahkaa, josta ulkomailta tuotuna otetaan verrattain enemmän tullia kuin samasta nahasta valmistetuista suutarinteoksista. — Myöskin piti ammattiyhdistys ammatissa vallitsevan juoppouden olevan syynä ammattilaisten huonoon tilaan.

Sama epäkohta sanotaan olleen muurarien ja kirvesmiesten ammatissa. Näillä myöskin sanotaan olleen se ilmeinen vääryys vallalla, että rakennusyrietykset antavat usein aihetta laajalle urakkajärjestelmälle, jolloin maksu työstä suureksi osaksi jää enemmän voitonhaluisten, kuin tunnokkaiden henkilöiden hyödyksi, jotka ovat välikäsinä, kuin sitä vastoin työmiehen, joka todella tekee työn, palkkaa yhä alennetaan. Nämä tällaiset henkilöt menettävät jo työaikanaan urakkasumman, ettei työntekijöille jää mitään.

Kuten näemme ilmenee muurarien lausunnossa terve käsitys verraten veristasammattilaisiin, joissa kuitenkin oli

vallalla halveksuminen kaikkia ulkotyöläisiä kohtaan. Ne muka eivät olleet ammattilaisia eikä mitään.

Räätälit luulivat taas asemansa korjaantuvan kun tilaajat tekisivät tilauksensa hyvissä ajoin, ennen syksy ja kevätkausia, joten näinä vuoden aikoina kokoontuva työ tulisi tasaisemmin jaetuksi pitemmäksi ajaksi. Pelkäsivät kuitenkin ettei yleisö tulisi tätä pyyntöä seuraamaan. — Tuon kieltäytyksen täytyi niiden tehdä olojen pakosta, sillä eihän työväki esimerkiksi voi tilata vaatteitaan kun ansioaikanaan, joten moinen parannussuunnitelma näyttää hyvinkin lapselliselta.

Työnpuute v:den 1891 lopulla oli tuntuvampi kuin koskaan ennen, satamääriä sanotaan olleen joutilaana. Koko maata oli kohdannut huononlainen vuosi, ja kun pelättiin irtolaisia tulevan suuremmassa määrässä kaupunkiin, varoitettiin niitä sanomalehdissä tulemasta. Rakennusmestariklubin kanssa oltiin yhteistoiminnassa, joka tutki että noin 70 0/0:lle oli sinä talvena vähemmän työtä tarjottavana kuin muina talvina. Työttömät pitivät kokouksia Kansankodissa Söörnääsissä valitsemalla miehen tai pari eri ammasteista työtä hankkimaan, jättäen lopullisen johdon yhdistyksen valitsemalle komitealle. Sen komitean puheenjohtajana oli oikeinpa översti H. Åkerman. Yli 400 työtöntä ilmaantui, joista noin 1/4 osalle voitiin toimittaa työtä osaksi kaupungissa ja osaksi maalla. Työttömyyden syistä määrittelee — se kuuluisa komisarius Vilho Pekonen, joka oli niihin aikoihin ollut yhdistyksen sihteerinä, seuraavaan aitoporvarilliseen tapaan: »Kesällä oli eletty päivästä toiseen, eikä moni, vaikka olisi voinutkin, ollut mitään säästänyt talven varaksi. Tämän kirjoittaja ainakin tuli siihen vakuutukseen, että työväen itsensä tulisi säästää hyvinä aikoina huonojen aikojen varaksi ja välttää kapakoita, joihin niin moni säännöllisesti pani menemään suuren, usein suurimman osan palkastaan siihen aikaan kun työtä oli.».

Ettei tässäkään Pekosen raportti paikkaansa pitänyt, osottaa se että huono aika vaan kärjistyi yhtämittaisesti vuosikausia, joten olisi saanut olla paljon ylivoimaisia sääs-

töjä, lopulta siitä säästävinkään työmies läväistäksensä. Nälkä ei katso kauniita puheita, mutta niiden lomista on se aina tarpeentullen valmis etsimään ja löytämään selittelyjen ont-touden ja kierouden. Järjestymätön, kurjimmassa tilassa oleva työväestö meni maltittomuuksiin v:nä 1894, yrittäen kurjuuden huippuunsa kehittyessä kauppahallin ryöstöä. — Sen jos minkään olisi jo pitänyt osottaa porvarillisille työ-väenasijan ajoa leikitteleville, että työväestön järjestyminen omalle itsenäiselle pohjalle voi yksinomaan vaan pelastaa taloudellisesta ja kenkisestä kurjuudesta.

Tilastokomitean tiedonannoissa kuitenkin kerrotaan: »Ilahuttavana tosiasiana kokouksissa voitiin pitää, että aina-kin pieni osa niitä epäkohtia, joista työntekijät edellisenä vuonna valittivat, oli saatu korjautumaan, erittäinkin asian-omaisten ammattiyhdistysten vaikutuksella». Pieniä ne kor-jaukset kuitenkin näyttävät olleen, kun taas esim. toisessa kohdassa sanotaan työajasta: »Työajan pituus oli yleensä sama kuin edellisenä vuonna ja erittäinkin kirvesmiehet ja sahaintyömiehet vaativat työajan lyhennystä. — Miten sen vaatimuksen kanssakin sitten lienee ollut, kun ei mitään tar-mokkaampia toimeenpiteitä näy ilmenneen sen tueksi. Om-pelijattarien puolesta tuotiin esille »omituisena epäkohtana» semmoinen vallalla oleva tapa »että kun on kiireellisiä töitä, niin työskennellään yli varsinaisen työajan ilman mitäkään myöhään yöhön asti, eikä tuosta liikatyöstä makseta mitään eri palkkaa.» Kirjapainajain ammatti mainitaan ainoaksi, jossa on palkkoja parannettu että korotuksen voisi laskea 20 %:ksi. Tapaturmavakuutuksia on muutamissa amma-teissa (konepajoissa, rakennuspaikoissa y. m.) ruvettu käyt-tämään ja ovat työntekijät tietystikin, itse kokonaan maksa-neet vakuutusmaksut siinä muodossa, että ne on vedetty heidän palkoistaan. Yleisenä toivomuksena lausuttiin että kumminkin vaaranalaisemmissa ammateissa työskentelevät työntekijät vakuutettaisiin tapaturman varalta ja että työn-teettäjät suorittaisivat ainakin jonkun osan vakuutusmaksuja.

Pitkälle menevänä epäkohtana valitetaan yhä edelleen-kin monihaaraista urakkajärjestelmää, kuten jo aikaisemmin

olemme maininneet. Maalarit ovat valittaneet miten oppilaiden palkka ei riitä välttämättömpiin elintarpeihin, että olisi saatava aikaan n. s. oppilaskoteja, joissa huokealla hinnalla saisivat asunnon ja ruuan. Työnantajat vartavasten asettuvat estämään oppilaitten koulunkäyntiä. Suuremmissa työpaikoissa sanotaan olevan ammattikehitykselle haittaa kun oppilaita käytetään »kätyreina» (handtlangare).

Jolla itsellään on kokemuksia oppilaan oloista näinä aikoina, ja vielä vuosia myöhemminkin, voi vaan käsittää näiden aseman kaikessa kurjuudessaan. Työnantajat osasivat mitä kylmän itsekkäimmin asettua nylkemään viimeisetkin voimat hien ja veren näistä hennoista ihmisolennoista. Maksettiin ensi vuonna 5 markkaakin vaan viikossa, vielä juoksupojan asemassa ollessa. Verstaan nurkassa sai nukkua, jos kenellä oli kouluun halua, mulahutteli mestari ilkeästi, siitä puhuessakin. Jos siihen suostuikin, sai sinne aina lähtiessä haukkumisia ja komppasanoja osakseen.

Useissa ammateissa asuivat oppilaat verstaissa. Se tahtoo sanoa, jos asuntokin oli jossakin perheessä, olivat nämä pakotetut tekemään, sen minkä osasivat ylityötä yökaudet läpeensä, voidaksensa edes kitumalla tulla toimeen. Kolmekin vuotta jo opissaolleena voi saada 8—10 markkaa vaan viikossa palkkaa, joten oli pakotettuna ylityöhön, voiden siten saada markan pari enempi viikossa. Toiset mestarit asettivat niin vähän painoa oppilaan ammattiopetukseen, että olivat valmiit heti opista päästyä potkimaan sen maantielle. Täten säästyivät näille maksamasta edes alinta palkkaa. Niin pääsi ammattitaito huononemaan hyvinkin huomattavasti!

Kuvaavana tämänäikuisten mestarien pyyteille on se, että voidakseen pitää työväkeä niin paljon kuin mahdollista, työnantajain orjina jotta vaan ei mikään itsenäisempi herääminen olisi sen keskuudessa saanut jalansijaa niin keksittiin useita keinoja. Yksi näistä keinoista oli myöskin Rakennusmestariklubin perustaminen yhdistykseen. Tämä huvittava laitos siitettiin syyskuun 27 päivänä 1891. Silloin oli rakentelijoita kehotettu sanomalehti-ilmoituksilla saapumaan kokoukseen keskustelemaan klubin perustamisesta.

Marraskuun 22 p:nä pidetyssä kokouksessa asetti sitten klubi yhdistyksen kehotuksesta komitean ottamaan selkoa, kuinka paljon, työväelle Helsingin rakennustoissa voipi löytyä työtä talvikautena. Varmoja töitä sai ne »räknätyksi» 367 henkilölle ja epävarmoja töitä 367 hengelle. Jako tapahtui $\frac{1}{3}$ mukaan jaettuna kirvesmiehille, rappareille, piisi- ja seinämuurareille, sekä kivimiehille apureineen. Klubi keskusteli myöskin kokouksissaan: »Minkälaisen pitäisi työväen ja työnjohtajain keskinäisen suhteen oikeastaan olla?» ja »Minkälaiselle kannalle tulee työnjohtajain asettua työnantajain suhteen työmiehiä työhön ottaessaan ja työstä erottaessaan y. m.» josta jo tuon laitoksen luonne mitä selvemmin kuvastui. Eikä ihmekään kun sen jäsenenä näemme meille jälkeenkimpäin hyvin tunnettuja huuluisuuksia, kuten A. V. Grönhag, K. H. Laine, J. A. Ahlgren y. m. Kylläpä siinäkin puuhassa oltiin. — Mutta v:nä 1892 ilmoitetaankin jo se laitos kuolleeksi! — Lieneekö saanut kepeät mullat haudalleen!

Suurta työttömyyttä on taaskin v:nä 1901 valitettavissa.

Lokakuun 9 p:nä pitivät yhdistyksen jäsenyyteen kuuluvat työttömät kokouksen. Keskuskomitea oli yhdistyksen kehotuksesta ruvennut tilastoa keräämään työttömyyden laajuudesta. Sillä uskottiin saatavan seuraavia etuja, että voitaisi vedota kaupungin isien omiintuntoihin miten ahtaalla työväki todellakin on, samalla kun saataisi tilasto tulevien aikojen varalta. Kokouksessa tuotiin esille että kirvesmiehiä oli paljon työttöminä. Samoin oli Laivatokan portilla nähty yksistään 123 miestä työtä kysymässä. Noin $\frac{1}{3}$ arveltiin yksistään rauta ja metallityöläisistä olevan työttömänä. Samoin oli rakennustyöalalla työttömyys huikean tuntuva ollut jo pitkin vuotta. P. Leppänen ehdotti olevan välttämättöntä, yhä edelleenkin vaatia hätätöiksi työväen asuntojen rakennuttamista. E. Valpas puolusti tarkan tilaston keräystä.

Näinollen valittiin komitea tilastoa puuhaamaau. Tilaston keräys osottautui hyvinkin vaikeaksi, kun sen kokoomiseen ei ollut tarpeeksi varoja uhrattavissa.

Ainoa mahdollisuus tilastotietojen kunnolliseen saantiin olisi saada siihen varoja hallitukselta josta lähemmässä tulevaisuudessa ei ole ollut vielä mitään tietoa.

Verrannon vuoksi, miten korkealle työläiset työpalkoissa työajoissa ja muissakin suhteissa ovat työtaistelujen avulla saaneet olonsa parannetuksi, jätämme tähän tilastotaulun v:ta 1905, sitä osottamaan. Taulu on saatu entiseltä paikallisjärjestön sihteeriltä Artturi Aallolta:

Tilasto-
joka osottaa järjestöön kuulu-

Ammatti	Vastanneitten luku	Asunto		Ikä keskim.	Kansakoulua	Käsityökoulua	Jotain muuta koulua	Eivät ole käyneet mitään koulua	Kaupungin kirjoissa	Passilla olevien luku	Perheellisten luku	Perheitten luku	Perheen jäsenluku	Lapset alle 15 v.
		Sörnäs	Kaupunki											
Valajajia	18	10	8	30	10	2	—	6	17	1	8	10	4	2
Torvityöntekijöitä .	15	7	8	30	1	4	—	10	15	—	10	8	4	2
Leipureita	28	3	25	25	10	8	6	4	25	3	4	24	4	2
Verhoilijoita	21	8	13	30	12	6	2	1	19	2	10	11	4	
Pannu- ja levyseppiä	32	13	10	30	8	5	3	16	27	3	17	15	4	2
Seppiä	31	13	18	28	9	5	7	10	28	3	12	19	4	1
Rautasorvareita . . .	15	11	4	30	5	3	3	4	12	3	10	5	3	2
Viilareita	41	22	19	27	23	7	5	6	33	8	10	31	4	
Asfaltti- ja sementtityöläisiä	32	19	13	30	12	7	—	12	25	7	15	17	4	2
Tehtaantyöläisiä . .	13	7	6	30	6	2	2	3	11	2	3	10	3	1
Läkki- pelti- ja vas-kiseppiä	22	5	17	27	14	7	1	—	19	3	10	12	4	2
Rappareita	6	2	4	40	2	1	—	3	6	—	4	2	4	2
Kulta- ja hopeaseppiä	11	4	7	27	6	4	1	—	9	2	6	5	4	2
Kirvesmiehiä	25	15	10	30	7	5	3	10	24	1	15	10	4	2
Suutareita	26	12	14	25	8	9	2	7	23	3	14	12	4	2
Satulaseppiä	4	1	2	27	2	2	—	—	4	—	2	2	4	2
Sähkötyömiehiä . . .	40	8	32	30	23	5	8	4	37	3	19	21	4	2
Puunjalostuskoneyömiehiä	19	10	9	30	8	7	—	4	19	—	10	9	4	2
Kivenhakkaajia . . .	17	10	7	35	5	4	—	8	15	2	10	7	4	2
Uunintekijöitä	6	1	5	30	3	1	3	—	6	—	4	2	4	2
Yhteensä	422	181	241	30	174	94	46	108	376	46	193	239	86	38

taulu

vien olosuhteita v. 1905.

Työtuntien luku viikossa	Palkka tunnilta	Ylitunneilta	Urakkapalkka tunnilta	Työttömyyspäivien luku	Sairauspäivien luku	Sairasapua Mk.	Sairauspäivien vahingon suuruus Mk.	Työttömyydestä johtuneen vahingon suuruus Mk.	Keskimääräinen vuokra yhdeltä huoneelta	Verot Keskimäärin	Äänioikeutettuja	Muistutuksia
57	30	50 %	60	730	47	—	188	292	300	5: 54	2	*) Kuukausipalkka keskimäärin 50 mk.
57	35	»	60	22	90	—	468	90	300	5: 54	2	
85	50	»	—	130	38	—	75	200	300	5: 54	7	
60	52	*)	70	785	330	—	1,716	4,082	300	5: 54	5	
57	40	»	50	360	94	—	303	1,387	300	5: 54	4	
57	40	»	50	54	29	—	89	216	300	5: 54	8	
57	42	»	70	150	—	—	—	600	300	7: 54	3	
57	38	»	65	231	223	—	780	878	300	7: 54	6	
57	40	»	50	549	—	—	—	2,196	300	7: 54	1	
57	35	»	—	351	67	—	235	1,228	300	5: 54	—	
57	45	»	70	37	59	—	365	150	300	7: 54	6	422 miehelle. Sairaudesta ja työttömyydestä johtunut työpaikoissa menetetty vahinko tekee yht. Smk. 23,141.
57	55	»	70	336	36	—	192	1,848	300	7: 54	1	
57	45	»	60	—	14	—	63	—	300	—	5	
57	50	»	60	657	96	58	422	3,285	500	7: 54	3	
60	38	»	50	—	70	—	250	—	300	7: 54	—	
60	45	»	60	—	28	—	126	224	300	—	—	
57	40	»	—	64	75	—	163	—	300	7: 54	10	
57	49	»	—	—	48	—	122	—	300	7: 54	3	
57	60	»	70	166	—	—	—	913	300	7: 54	4	
57	60	»	70	—	74	—	—	—	300	7: 54	2	
57	48	50 %	65	5,222	1,418	58	5,552	17,589	300	7: 54	72	

Työväenyhdistysten edustajakokous Helsingissä 1893.

Edustajakokouksiin osanotosta.

Vuoden 1889 aikoihin oli kaupunkipaikkoihin ja maaseuduillekin muodostunut veljesyhdistyksiä. Helsingin herroissa heräsi halu vetää niitä yhtenäiseen toimintaan varmaankin kun uskoivat olevansa ohjeiden annossa etevämpiä, ja toisekseen vaikutti myöskin pelko että ne alkaisivat kulkea vapaampia suuntia työväen tosiparannusyrityksiin. Että tältävaralta voitaisiin pitää johto edelleenkin kässissä lähetettiin lokakuun 6 p:nä 1889 »avoin kirje kaikille Suomen työväenyhdistyksille» jossa ilmoitettiin että olisi aikomus panna toimeen *yleinen Suomalainen työväenkokous Helsingissä*, sillä aikaa kun teollisuusnäyttely kestää. Samalla pyydettiin — jos vastaus olisi myöntävä — tietoja mitä kysymyksiä olisi otettava keskusteltavaksi, ja lähettäisivätkö yhdistykset edustajia.

Seuraavan vuoden 1890 helmikuulla tekivät Wright y. m. yhdistyksellemme ehdotuksia kokouksen järjestämisestä ja ohjelmasta. Yhdistys asetti sittemmin komitean. Tämä pyysi lähettämään ehdotuksia keskustelukysymyksiksi ja sai

niitä yli 150, mikä todisti että yhdistyksissä oli nostettu paljo selviteltäviä asioita. Komitea valikoi ja yhdisteli niitä. 15 keskusteluinetta otettiin niistä kokousohjelmaan.

Saman vuoden huhtikuulla lähetettiin yhdistyksille kokoonkutsumus ensimmäiseen työväenyhdistysten edustajakokoukseen. Edustajia oli toivossa 50 paikkeille eri yhdistyksistä. Niiden lisäksi uskottiin tulevaksi »virastojen ja yhdyskuntien kutsutut edustajat» niin että valittujen ja kutsuttujen luku yhteensä nousi 70 henkeen, joissa olisi virallisten ammattiyhdistysten edustajia 5. Näinpä oltiin juuri kokouksen valmistuspuuhissa. Mutta silloinpa saapuikin kenraalikuvernööriltä, kreivi Heideniltä kirjelmä Uudenmaanläänin kuvernöörille. Se oli päivätty vuoden 1891 toukokuun 21 p:nä. Siinä selitettiin että hallitus oli jo ryhtynyt käsittelemään suurta osaa niistä asioista, joita Helsingin työväenyhdistys oli esitellyt siinä kokouksessa keskusteltavaksi ja kun hallitus oli edelleenkin koettava parantaa työläisten asemata, piti kenraalikuvernööri ajottua kokousta tarpeettomana, sopimattomana ja mahdollisesti epäjärjestyksiä aiheuttavana, jonka tähden kenraalikuvernööri pyysi että hra kuvernööri kieltäisi sen kokouksen avaamisen. Kuvernööri antoi nyt siitä tiedoksi Helsingin poliisimestarille, joka ilmoitti sanotun kiellon asianomaisille. Se oli sen homman kuolema. Kokousta valmistellut komitea hajosi, Helsingin työväenyhdistys toimitti omansa ja toisten yhdistysten alustukset painetuksi. Ne on julaistu nimellä: »Ensimmäistä v. 1891 pidettäväksi ajottua yleistä työväenkokousta koskevat asiakirjat».

Kun tämä ajatus näin meni hukkaan, ryhdyttiin uutta edustajakokousta puuhaamaan. Tässä täytyi nyt »väärinkäsitysten selvittämiseksi» turvautua ylhäisissä juoksuun, joten lopulta tuli lupa kun tulikin uuden kokouksen pitoon. Vuoden 1893 toukokuulla päätti yhdistys tiedustella muilta työväenyhdistyksiltä, haluaisivatko ne lähettää edustajia. Myöntävien vastausten tultua, kokoontuivat 20 yhdistyksen edustajat Helsingin työväenyhdistyksen huoneustossaa syyskuun 18 p:nä 1893. Siinä toimi puheen-

Eetu Salin.

johtajana v. Wright. Siinä historiallisessa kokouksessa esitti Wright sitten tunnetun ohjelma-puheensa. Siinä osotti hän, että silloinen työväenliike nojautuu työväen »taloudellisesti parempi-osaaiseen osaan». »Persoonalliset kärsimykset ja niiden synnyttämä katkeruus eivät siitä syystä olekaan painaneet leimaansa maamme työväenliikkeeseen. Se ei esiinny yhtä tereväpiirteisenä kuin ulkomailla, joissa monissa paikoin työväki koettaa saada koko nykyistä yhteiskunta järjestystä hajotetuksi, vaan työskentelemme me saadaksemme poistetuksi työväkeä rasittavia epäkohtia, edistääksemme yhteiskunnan luonnollista kehitystä nykyisyyden pohjalla».

Onko hullumpaa kuultu! Työväen ensimmäinen asianajaja nostaa työväen tietoon, ja valtaan kapitalistisen järjestelmän pohjalla!

Se oli Wrightin ohjelman a ja o se, repäsevä ponsi. Sen suunnan voi hän uskoa myöskin hyväksytyksi, sillä edustajain joukossa oli monenlaisia porhoja, kuten Eero Erkko, Renström, tri Lyly, työväelle äkänen Ansa ja suomettarelaisia arkkitehti Ikonen y. m. Siksipä voikin Wright iloita että maamme työväenyhdistykset olivat valinneet edustajikseen kokeneimmat miehensä. Sitä latua se myöskin meni. 10-tuntisen työpäivän periaate, uskallettiin mainita, vielä oli ehdotus että »maamme työväki vaatii». Se kauhistutti useita joten hyväksyttiin lievennys: »maamme työväki pyrkii pontevasti 10 tuntisen lainsäätämisen työpäivän saavuttamiseen ammatti- ja teollisuusaloilla». Siis vain eräille työläisryhmille. Samoin äänioikeus asiassa äänioikeutta supistettava ehkä 10 ääneen.

Kokouksen tärkein tulos oli yhdistysten yhteenliittäminen. »Suomen työväenvaltuuskunta» tuli niiden keskus-

toimikunnaksi. Sen toiminta ulottui ja lakkasi lopullisesti Työväenpuolueen perustavassa kokouksessa Turussa 1899. Siihen kuului 5 jäsentä ja kukin yhdistys sai valita neuvottelevan jäsenen vuodeksi kerrallaan.

Toinen työväenyhdistysten edustajakokous 1896 Tampereella oli jo paljon suurempi edellistä. Yhteensä oli siellä edustajia noin 60 ja kutsuvieraana Tampereen poliisimestari. Olisivatkohan käskeneet samoilla mielipiteillään myöhemminä aikoina esim. vaikka

poliisimestari Carlstedtin jos se olisi sattunut olemaan vapaakaupungin herra poliisimestarina. Miksei, kun kerta ne edut ovat niin yhteisiä porvareille, kun vaan on kysymyksessä työväentalutus. Äänioikeudesta oli huomatuin taistelu. Kuululta vanhukselta Meurmannilta ja Grotenfeltiltä oli hankittu alustuksia äänioikeutta tukemaan. Useat edustajat olivat sitä mieltä että työväen on vaadittava varakkaille 10 ääntä ja vähävaraisille vaan 1.

Kun aika oli täytetty sai vanha Turku heinäkuun 17—20 p:nä 1899 nähdä kautta Suomen suureen kolmanteen yleiseen työväenyhdistysten edustajakokoukseen samonneet edustajat. Näitä edustajia oli yhteensä 85 kolmestakymmenestä neljästä yhdistyksestä.

Ensimmäiseksi asiaksi joutui kokouksessa kysymys: »katsotaanko työväenpuolueen perustaminen ja järjestäminen omalla ohjelmalla tarpeelliseksi?»

Herrastaholta esitettiin runsaasti vastaväitteitä. Valtuuskunnan jäsen Groundstroem tekeytyi ylen viisaaksi. Ollen yksi meidän yhdistyksemme herrasajan tukipylväitä hän sanoi:

»Olevien olojen tunteminen on kaiken edistystyön edellytyksenä. Kokouksessa ilmeni semmoista olojen tuntemattomuutta, ettei se ennustanut puolueen menestyvän. Puo-

Eedvard Valpas.

luen julistaminen vain hajottaisi työväen vastakkaisiin leireihin ja ajaisi puolue yksilöiden vapautta sortamalla itsenäisesti ajattelevat ja toimivat henkilöt pois. Puolueharrastukset vetäisivät työväen huomion pois ammattiyhdistysjärjestelmästä ja kooperatiivisesta toiminnasta ja vahingoittaisi tällä työväkeä. Paikallisetkin työväenpuolueet ovat seikkailupolitiikallaan vahingoittaneet sitä. Ei ole takeita, etteikö työväenpuoluekin ole tekevä itseään syypääksi auttamattomiin harhatekoihin. Ei sillä siis mitään virkaa. Sillä ei tule olemaan lainsäädäntöön vähintäkään vaikutusta, ennusti tuo herrasprofeetta ja harvensi vielä ennustuksensa, jonka jätti kirjallisesti pöytäkirjaan. Hän ja useat muut käyttivät vielä keppihevosina valtiollista asemaa. Suomen suhde Venäjään pakotti hyljäämään kaikki ajatukset puoluejaosta kansalaisten keskeen».

Näin puheli yksi Wrightin ajan viimeisiä mohikaania.

Tähän kuten Lylynkin vastusteluihin vastasikin nasevasti Eetu Salin yksi yhdistyksemme edustajista sanoen heti Lylyn tarkotukseksi, että asia saataisiin pitkistymään ja kierretyksi ja sitte kerättäisiin työväenpuolueeseen aineksia, jotka eivät siihen kuulu. »Näiden ainesten tarkotuksena näkyy olevan nuoren puolueen saattaminen valtaan uudessa puolueessa».

Puolueen perustamisen kannalla olivat myöskin kaikki toisetkin yhdistyksemme edustajat. Ja lopullisessa äänestyksessä äänesti sen perustamista vastaan vaan kolme edustajaa. — Niin itsetietoiselle pohjalla oli jo Suomen työväestö kohonnut.

Kaikkiin myöhempiinkin työväenpuolueen ja sittemmin sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksiin vuoden 1903 jälkeen, jolloin mainittu puolue perustettiin Forssan kokouksessa, on yhdistys ottanut huomattavasti osaa, laatiin niihin mitä moninaisempia keskustelukysymyksiä ja voimempaa vielä mainita, kaikella kunnialla ovat sen edustajat näissä kokouksissa parhaansa mukaan seisseet varmalla luokatietoisella pohjalla, kuin vastapainoksi sille humbuugille johon sen ensimmäinen ja mainittavin edustaja v. Wright

koetti aikonaan sitä eksyttää. Etenkin v. 1901 Helsingissä olleessa edustajakokouksessa taistelivat yhdistyksemme edustajat tarmokkaasti »luokkatietoisemman suunnan» voittamiseksi menettelytavan puolesta.

Työväen ensimmäinen puoluehallinto.

Luennot, opetuskomitea.

Huomiota ansaitsevimpina toimenpiteinä yhdistyksen toiminnassa voimme pitää myöskin luentotilaisuuksien järjestämisen. Näinpä jo ensimmäisenä toimintavuotena herätettiin kysymys kansantajuisista luennoista. Silloin näet johtokunnan kokouksessa syyskuun 10 pnä ilmoitettiin että eräs yhdistyksen rientoja harrastava henkilö oli luvannut yhdistyksen käytettäväksi »Työväenyhdistyksen luentorahaston» nimellä 1,000 markkaa, mistä kustannukset alussa voitaisi suorittaa. Kun kuitenkin johtokunta tiesi, että muutamat nuoremmat tiedemiehet, jotka eritahoilta olivat pyytäneet ja saaneetkin kannatusta aikoivat syksyllä pitää kolme eri sarjaa ruotsalaisia kansantajuisia luentoja kemiasta, kasviopista ja Suomenhistoriasta päätti johtokunta jättää järjestämättä luennoita ruotsinkielellä, maksamalla joka jäsenen osalta 15 penniä pääsyrahaa, jonka ohessa määrättiin että joka luennolla joku henkilö jäsenlipun näytettyä jakaisi pääsypilettiä.

Suomalaisiin kansantajuisiin luennoihin taas saatiin lupautumaan luennoimaan professorit E. G. Palmén, E. Hjelt, sekä tri E. Aspelin ja lehtori K. G. Göös. Palmén otti pitääkseen 12 luentoa isänmaan historiasta, Hjelt 4 luentoa kemiasta, Aspelin 4 luentoa taidehistoriasta ja lehtori Göös

10 luentoa ihmisruumiin rakennuksesta. Suomalaisiin luennoihin oli sama pääsyjärjestelmä käytännössä.

Luennot järjestettiin syyskuun 26 p:stä joulukuun 12 p:vään. Niissä kävi kuuntelemassa keskimäärin (niin hyvin ruotsalaisia kuin suomalaisia) noin 29 jäsentä. (Suomalaisia keskimäärin 33, ruotsalaisia 25). Yhdistyksen ulkopuolella olevia henkilöitä kävi 51 kuuntelemassa historiallisia, 167 kemiallisia, 395 anatomisia ja 359 luentoja Suomenmaan historiasta. Tästä sanotaan että yhdistyksen rahatulo oli sellainen, että tulot eivät ainoastaan korvanneet menoja, vaan vieläpä antoivat pikkuisen voittoakin. Tämä hyvä tulos voitiin saavuttaa ainoastaan siten että kaikki luennon pitäjät luennoivat maksutta.

Harrastus luennoihin, vertaamalla sitä jo silloiseen Helsingin väkilukuun ei ollut mikään ylistettävä, mutta olihan alku pantu kylläkin tärkeälle työlle. — Aineiden valinta luennoihin riippui taas luonnollisesti tarjoojista, ja — tilaajista, mitä herrat suvaisivat, joten olemmekin tässä vasta viimeaikoina voineet päästä joihinkin, edes tyydyttäviin tasoihin. Kaupunki on ollut siinä kitsas, toisena pöppönä on taas herroja painanut sosialismin pelko, ja kolmantena oma köyhyys.

Vuonna 1886 voi kuitenkin luentokomitea kehaista miten kokemus on näyttänyt että yhä suurempi määrä kuuli-joita on käyttänyt hyväkseen tätä tilaisuutta opin saamiseen. Että tuo luennoitsijain opinanto ei mitään täysipainoista tavaraa ole ollut todistaa sekin kun luentojen aiheet olivat sen suuntaisia kuin: ilmasta, vedestä, korkeimmista ja alemmista nisäkkäistä, maa- ja vesilinnuista, kaloista, eläinten luurangoista ja eläinten vaelluksesta. Näistä pakisi tohtori Matti Äyräpää. Professori J. Krohn taas luennoi Suomen sukuisista kansoista. Maisteri V. T. Rosenqvist terotti taas miehiin Lutherista ja kristinuskon levenemisestä sekä kirkon sisäisestä kehityksestä. Ettei ohjelma ollut pelättävää osottaa kun kaartin ja Uudenmaan pataljoonan päälliköt sallivat luentokomitean kehotuksen ripustamisen kaikkiin kasarmeihin, lupautumalla hankkimaan alapäällystölle ja miehistölle

tilaisuutta käymään komitean toimeenpanemissa luennoissa. Alennusta sotamiehille luennoissa käymiseen pyydettiin ja antoikin niitä johtokunta 33 prosentin alennuksella. Näitä luennoita näytää muuten pidetyn Normaalilyseossa ja Yliopiston laboratoriasa. Kustannukset esimerkiksi vuonna 1887 ovat nousseet 1,206:60 p:niin, josta summasta palkkiota luennonpitäjille 930 mk. Helsingin kaupungin valtuusmiesten sanotaan jalomielisesti suoneen yritykselle aineellista kannatusta. Vuotena 1890 antaa opetuskomitea, jonka nimisenä nyt entinen luentokomitea esiintyy, tietona että valtuusto olikin hylännyt sen avunpyynnön, joten luentoja ja muutakaan opetusta ei voida panna toimeen. Vuonna 1891 valitetaan samaa, joskin uudistettujen kokemusten perästä on saatu taas tarpeellisia varoja. Alkeisoppijaksoja on järjestetty samalla tavalla kuin ennenkin, tarjomalla opetusta kaunokirjotuksessa ja luvunlaskussa ja mahdollisesti äidinkielessä jos oppilaita saadaan. Vuonna 1892 pannaan opetuskomitean toimesta ensimmäiset kansanopistokurssit toimeen. Kansanvalistusseura avusti 500 markalla ja saatiin myös apua yksityisiltä henkilöiltä, jotka yhdessä Kansanvalistusseuran sihteerin tohtori A. Granfeltin kanssa olivat laatineet opetussuunnitelman. Oppilaisiksi haluavia suomalaisia ei voitu ottaa 60 hakijasta kun 29 miestä ja 4 naista, kun Suomalaisessa Normaalilyseossa saatavana oleva luokkahuone oli liiaksi pieni. Täältä siirtyy sitten parin vuoden oltuaan kansanopistokurssien toimeenpano Yliopiston laboratorion huoneustoon, jossa 1895 ja 1896 tienoissa alkaa jo väittelykeskusteluissa tärähdellä uusi ja vanha suunta vastakkain. Granfelt monivuotisena puheenjohtajana saa monastikin syytä suuttumiseen, ja kurssseissa käynyt puoliporvarillinen työväen kerma nyrpistelee nokkaansa »suunsoittajille», jotka tahtovat vanhoja opetusmuotoja muutettavaksi ja vanhoja käsityskantoja kaadettavaksi. Vuoden 1898 aikana alkaa koko opetuskomitean olemassa olo vanhoillisena horjua ja laimeta, ja kuolee sitten koko laitos yhdistyksen opetuskomiteana jo ennen vuotta 1900. — Yhdistyksen toimeenpanemista opetuskurssseista voimme sanoa kehittyneen-

kin lopulta työväen käsityö- ja teollisuuskoulut. Tämän kaiken alkuna on siis yhdistys aikansa ollut.

Viime vuosina on tullut tilalle työväen luennot, joita valtuusto on avustanut ja joissa osapuilleen on saatu oppia muutakin kun tähdistä, auringosta ja kuusta, vaikka paljon toivomisen varaa onkin vielä niissä.

Työväen vaaltuuttamalla näiden toimeenpanokomiteassa, ei ole ollut tarpeeksi suunvuoroa, joten on täytynyt yhä tyytyä puoliteiseen tietojen saantiin. Varojen puutteessa ei ole voitu vielä saada mitään varsinaista työväenopistoakaan toimeen. Näihin luennoihin on osanotto ollut myöskin koko runsas, ollen useammin täydet huoneet hartaita kuuli-joita.

Suomenkielinen puhuja- ja keskusteluseura sekä ruotsinkielinen puhujaklubi.

Vilho Virta.

Kieltämättä voivat puhuja- ja keskusteluseurat yhdistyselämässä olla suurestakin merkityksestä, jos ne kytetään kunnolleen järjestämään. Semmonen perustettiin myöskin työväenyhdistykseen 1888 vuoden aikana. Vuoden 1891 tienoissa mainitaan sen alkaneen osottaa suurempaa henkistä virkeyttä, järjestämällä siinä myöskin lausunto-kursseja näyttelijä Kaarlo Halmeen johdolla. Jäseniäkin on siinä tänä aikana ollut kaikkiaan 96. Vuonna 1892 sanotaan entisen henkisen virkeyden muodostuneen enempi käytännöllisiä puuhia tarkoittavaksi. Se järjesti näyttämölle Arkadia teatterissa, jopa jonkinlaisella menestyksellä, Minna Canthin tunnetun näytelmän »Kovan onnen lapsia». Seuran jäsenluku on alentunut kuitenkin jo 41:teen. V:nä 1893 ei seuran sanomalehti »Ääni» kertaakaan ilmestynyt. Seura on sitten 1895 tienoissa kokonaan lakannut toiminnastaan. — Sen viimeisinä aikoina käytiin sen kokouksissa joskus ankaraakin sanataistelua vanhan ja uuden suunnan välillä, jossa miekanmittelyssä kehittyi montakin nuorta, hyvinkin huomiota ansaitsevalle asteelle puhujataidossa. — Sitten sortovuosien alkaessa yhä enempi kiristää, virkoaa puhujaseurakin taas eloon. Yhteen aikaan

oli sen toiminta jopa kiihkeänkin vilkasta ja monipuolista, jossa oli keskusteltavana mitä tärkeimpiä valtiollisia, taloudellisia ja muita yhteiskunnallisia kysymyksiä. Naiset pitivät siellä aikamoista metakkaa siitä iänikuisesta naisten sorretusta asemasta ja prostitutsioonikysymys oli jos toisenkin vatvonnan alaisena. Opetettiin samalla puhumaan ja lausumaan runoja sekä niitä arvostelemaan, koetettiin kehittää puheenjohtajia, sihteerejä j. n. e. Kieltämättä saivat näinollen täällä ensi ohjeensa ja opetuksensa monet jäsenistä. — Suurlakon jälkeen, vapaampien olojen päästessä taas vallalle, alkaa puhujaseura menettää jäsenistöänsä, kunnes se vuoden 1907 tienoissa taas lakkaa kokonaan toiminnastaan. Myöskin tavallaan sen alottamaa tehtävää jatkamaan voimme sanoa nyt viime aikoina työväenyhdistyksen toveriosaston syntyneen.

Ruotsinkielinen puhujaklubi on ollut myöskin vuodesta 1890 olemassa. Siinä sanotaan heränneen harrastusta v:nä 1891 kun useampia ymmärtäviä jäseniä liittyi siihen, että se voi voimalla ja tarmolla pyrkiä päämääräänsä kohti. Se keskusteli »käytännöllisistä ammattikouluista» ja »miksi hyödyksi ovat yhdistykset». Jos nämä kysymysten valinnat osottivat jonkin verran ymmärtämystä, saattaa sitä jo suuresti epäroimään keskustelu »Ni» sanan käyttämisestä. Koetettiin myöskin määritellä »Minkälainen on nainen ja minkälaisen sen tulisi olla» ja »Onko naisen tasa-arvoisuus miehen kanssa oikeutettu?» »Henkivakuutuksen hyödystä» myöskin pidettiin huolta y. m. Vuonna 1892 on herättänyt intressiä kysymykset senlaiset kuin »Mitä on sivistys», »Olisiko suotava, että naisia valittaisi työväenyhdistyksen johtokuntaan ja mitä hyötyä siitä voitaisi toivoa», »Mille kannalle tulee yhdistyksen asettua n. s. »kansankodin» suhteen», »kunnianosotuksista kuolleille ja eläville ihmisille», »onko tanssi vahingollinen vai hyödyllinen?» sekä »Progressiivisesta verotuksesta». Kun tämänaikusia keskustelukokousten pöytäkirjoja ei ole saatavissa, emme voi sanoa mitään myöskään keskustelujen tuloksista. V. 1893 näyttää tapahtuneen jonkinlaisia »räsähdyksiä» keskusteluissa. On

ollut keskusteltavana esim. kysymykset »Köyhyys, sen syyt ja keinot sen poistamiseksi» ja »onko ylellisyys hyödyksi vai vahingoksi?». Viimemainitun käsittely otti monen kokouksen ajan, eikä tullut sittenkään loppuun käsitellyksi. Mutta etenkin niissä kokouksissa, joissa köyhyyden syyksi sanottiin juoppous ja huvittelun halu, oli keskustelu hyvin vilkas, jopa kiivaskin. Tässä on mustimmat porvarisielut saaneet aikataavalla selkäänsä, kun sanotaan: »klubin jäsenet näyttivät siinä niin rasittuneen, että kokoukset keväämmällä tulivat yhä enempi harvinaisiksi. Syksyllä ne kokonaan lakkasivat, vaikka niitä pari kertaa koetettiin aikaansaada. Jäseniä olikin klubissa ollut vaan kokonainen tusina. V:nä 1894 ja 1895 ei klubi näytä enään elonmerkkiä.

Lukusali ja kirjasto.

Lukusaliin tilattiin ensimmäisenä toimintavuotena 15 suomenkielistä ja 23 ruotsinkielistä sanomalehteä ja 1 saksalainen. Samalla kun tämä osottaa sekalaista seurakuntaa ja että ruotsi vielä oli tässä voitonpuolella, on tarpeellista myöskin näytteeksi mainita, mitä lajia tavaraa tuo tilattava oli. Tilattiin Aamulehti, Hämeen Sanomat, Suom. Virallinen lehti, Ilmarinen, Keski-Suomi, Kristillisiä Sanomia, itse vanha Helsingfors Dagblad, Hufvudstadsbladet, Österbottens Posten y. m. Vaikka eihän silloin luonnollisestikaan vielä ollut sosialidemokratista sanomalehdistöä, eikä se liioin olisi voinut tulla kysymykseenkään. Mitähän kuukausikokouksissa nyt sanottaisikaan, jos jokin pilollaankaan uskaltaisi esittää tilattavaksi mokomaa porvarillista pötyä. Sitä mukaa kun työväestön oma sanomalehdistö alkoi versoa, kasvaa ja lisääntyä, tulivat ne myöskin tilatuiksi, kunnes viime vuosina on tilattu vain harvoja porvarillisia lehtiä, pääasiassa pääkaupungissa ilmeneviä, tarkotuksella voidaksemme niistä pääpiirteissään seurata porvarien pyyteitä liikkeemme vastustamis- ja vahingoittamistarkoituksissa. — Samoin on tilattu saksalaisia ja ruotsalaisia toverilehtiä sekä myöskin amerikkalaisia. 25 vuoden kuluessa on tilattujen sanomalehtien luku lisääntynyt 10:llä, ollen vuonna 1908 tilausten luku 48 eri sanomalehteä ja aikakauskirjaa.

Yhdistyksen johtokunta sai ensimmäisenä toimintavuonna 500 mk. lahjaksi kirjojen ostamista varten kirjastoon puoleksi kummallakin kotimaisella kielellä. Lahjottajan vaatimattomuutta osottaa sekin, ettei hän tahtonut edes nimeänsä mainittavaksi. Insinööri R. Hindströmille, joka valittiin kirjastonhoitajaksi, antoi sitten johtokunta huoleksi kirjojen ostamisen. Samalla valittiin yksi johtokunnan jäsen ja sihteeri valvomaan, ettei yhdistyksen jäsenille *vahingollisia kirjoja* saataisi kirjastoon ottaa! Lapsipuolen asemassa olevista jäsenistä piti näin isällinen johtokunta huolta. Lahjotuksia kirjoissa ilmotettiin myöskin otettavaksi kiitollisuudella vastaan. Näinpä voi kirjasto alkaa lainauksensa 650 nidoksella. Paitsi lainattavia kirjoja, löytyy vielä käsikirjastossa käsikirjoja, sanakirjoja, asetuksia, ammattiopirustuksia, kuvateoksia y. m. Joulukuun 31 p:nä samaa vuotta sisälsi kirjasto jo 1,130 nidosta, joista 810 ruotsin ja 320 suomen kielellä. Yhdistys itse avusti sitomiskustannuksia 200 markalla. Kirjaluettelo myöskin laadittiin, jota aina tarpeentullen on lisätty, jopa kokonaan uudelleenkin muodostamalla, joten paljon tarpeettomaksi havaittuja aikaansa vastamattomia teoksia on niistä karsittu. Ensi toimintavuotena tehtiin 575 kirjalainaa (345 ruots. ja 230 suomalais.) 125 jäsenelle.

Kun kävisi tässä supistetussa historiikissa liian pitkäksi kirjaston vaiheiden selosteleminen, mainitsemme vertailun vuoksi, että v:nä 1908 tehtiin kirjastosta 4,390 suomalaista ja 96 ruotsalaista lainaa, joskin vähemmän kuin sitä edellisenä vuonna, kun kirjasto oli sen uudelleen järjestämisen vuoksi sullettuna 3 kuukauden ajan. Kirjastossa oli 1,500 suomalaista ja 1,223 ruotsalaista nidosta. Siten on kirjasto kasvanut 25 vuoden aikana 1,180 suomalaisella ja 413 ruotsalaisella teoksella, joka nyt ei ole mikään kehuttava tulos, mutta toiselta puolen on otettava huomioon yhdistyksen niukat rahavarat ja myöskin niukka avustus. Kaupungin valtuustolta on tosin viinarahoista saatu 1,000 mkan avustuksia (ei kuitenkaan kaikkina vuosina), joten, kun sanomalehdet jo ovat maksaneet kokolailla paljon, ei kirjas-

ton hyväksi paljoakaan ole voinut jäädä, siinä kun on sitä-paitsi täytynyt pitää palkatuita lainojen antajia iltasittain sekä muitakin menoja on ollut kosolta. Muuten ovat yhdistyksen jäsenet viime vuosina lahjotelleet kirjoja kirjastoon sekä on yhdistyskin koettanut saada kirjastoon enempi aatteellista ja aikaansa vastaavaa kirjallisuutta. Kirjojen lainaus on kasvanut 25 vuodessa suomalaisiin nähden enempi kuin 7-kertaiseksi, samalla kun ruotsalaisten kirjojen lainaus on vähentynyt.

Kirjasto ja lukusali perustettiin myöskin *Vanhaankaupunkiin* v:nä 1885. Arapian posliinitehtaasta oli ilmoitautettu halukkaiksi liittymään yhdistykseen. Pitkä matka saattoi jäsenmaksujen suorituksessa kuin myös muussakin yhdistyselämässä laimiinlyöntejä. Tätä epäkohtaa poistaaksensa tehtaalaiset pyysivät johtokunnalta, että tämä omakseen-ottaisi ja hoitaisi siellä jo kolme vuotta olleen kirjaston ja että sinne yhdistyksen toimesta perustettaisiin lukusali. Seuraavana vuonna voi yhdistys sen perustaakin erinäisillä ehdoilla tehtaalaisten kanssa, joka oli välttämätöntä kun rahavarat olivat niukat. Se täytyi kuitenkin jo sitä seuraavana vuotena lakkauttaa sen hoidossa ilmenneiden vaikeuksien vuoksi.

Miten ahtaalla rahallisessa suhteessa kirjastoomme nähden olemme olleet, lienee vieläkin lopuksi paikallaan mainita, miten v:nä 1901 tehtiin myöskin ehdotuksia sen ajanmukaiseen kuntoon saattamiseksi, että paitsi valtuustolta pyydettyä 1,000 markan apurahaa, käännyttäisi Suomal. Kirjallisuuden seuralta pyytämään tavallista vuotuista kansankirjastoille jaettavaa lahjaa, ja jos ei siitä olisi apua, pantaisi vuosittain toimeen rahankeräys yhdistysten, osastojen ja yksityisten kesken ja vasta viime tingassa turvauttaisi yhdistyksen omaan kassaan. Samalla päätettiin jo heti anoa Suomal. Kirjallisuuden seuralta 200 markkaa sekä pantavaksi keräys toimeen ja lisäksi pyytää Työmiehen toimitukselta sille ilmotettavaksi tulleet kirjat, mikäli niitä ei toimitus tarvitse. — Kirjallisuuden seuralta sitten saatiinkin tuo pyydetty 200 m:kan summa.

Kirjaston ja lukusalin hoitajana ja järjestäjänä on v:sta 1891 ollut voipa sanoa yksinomaan A. Järvenpää, jonka harteille tuo tehtävä on kuin itsestään aina langennut, kun on voitu hänet pitää pätevimpinä siihen toimeen. — Ruotsalaista osastoa ovat hoitaneet viimevuosina T. Tainio, Edv. Valpas ja viimeksi Valfrid Perttilä.

„Työmies“, „Arbetaren“ porvarislehtien loisena.

Lähdemme taipaleelle: Miten syntyi »oma lehti» loiseksi porvarislehtien tuvannurkkaan. Sen nimeksi ristittiin »Työmies», »Arbetaren», jonka elämismahdollisuus oli 3 vuotta ja 3 kuukautta. Johtokunnan kokouksessa huhtikuun 13 p. 1885 ehdotettiin, eikö määräajoilla ilmestyvä lehti, jossa arvokkaimpia luentoja, yhdistystä koskevia asioita y. m. julastaisiin, olisi toivottava. Johtokunnan siitä lausuntoa antamaan asettama komitea taloudellisista syistä ehdotti kysymyksen jätettäväksi tuon-

Matti Hämeenniemi.

nemmaksi, ja monen johtokunnan jäsenen pyynnöstä jäikin se pöydälle. Seuraavana vuonna huhtikuun 22 p:nä toikin puuhaa järjestämään asetettu komitea tiedoksi johtokunnalle, että Uuden Suomettaren sekä »Folkvännens» toimitukset suostuvat »erityisillä ehdoilla» lehteensä painattamaan kolmen palstan levyisen neljälle sivulle taitetun irtileikattavaksi sovitetun osaston. Kooltaan oli se 4-sivuisen nyk. Suomen Ammattijärjestö-lehden kokonen. Sanomalehden ensimmäisessä numerossa, joka ilmestyi syyskuun 4 p:nä, sanottiin »Työmies» »Arbetaren» lehden olevan aijotun kaikille Suomen työväenyhdistyksille yhteiseksi äänenkannattajaksi ja toimikunta toivoi saavansa tukea niiltä ja niiden edustamalta

työmiehistöltä. Ohjelma, josta luonnollisestikin lienee turhaa puhuakaan sosialidemokratilaiselta näkökannalta, on luonnollisestikin ollut sen toimittajain ja U. Suomettaren mielestä täysin tyydyttävä, sillä samaisen Työmiehen ensimmäisessä näytenumerossa sanotaan: »Työmies» »Arbetaren» aikoo ujostelematta vaan samalla siivosti koettaa puhua Suomen työmiehistön puolesta ja sen ohessa, pitäen tarkasti kiinni laillisuudesta, saada toimeen semmoisia muutoksia, jotka voivat parantaa työmiesten asemaa ja aikaansaada hyvää suhdetta työntekijäin ja työnantajain kesken.

Tämän lupauksensa kehasee toimituskunta vuosiselostuksessaan pitäneensäkin. »Että toisinaan olemme tulleet lausuneeksi ankarankin sanan, josta kerran oli seurauksena lehden takavarikkoon otto, ¹⁾ pitäneen jokainen työväen oloja tunteva varsin luonnollisena. Moitteellamme emme kuitenkaan koskaan ole tahtoneet kylvää vihaa *ylhäisten* ja *alhaisien* kesken, vaan kun olemme näyttäneet, että epäkohtia on olemassa, olemme sen tehneet sen vuoksi, että ne saataisiin poistetuksi ja siten myöskin tyytymättömyyden aiheet vähennetyiksi.» Samoin sanotaan siinä »työmiesten katselemaan useinkin lakia laativan ja hallitsevan vallan toimia epäluulolla ja useinkin arvelevat valtion olevan syynä heidän huonoon tilaansa. Toimittajakunta on kuitenkin sitä mieltä, että *hyvä tahto* on säätyjä ja hallitusta elähyttänyt heidän järjestäessään työväenolojamme. Mutta kun työmiehet ovat nurisseet, olemme arvelleet paremmaksi, että valitukset tulevat julkisen arvostelun alaiseiksi, kuin että ne, muiden yhteiskuntaluokkain *arvostelematta*, miehestä mieheen kuiskailaan. Toimittajakunta on kokenut sekä pitempään kirjojusten että uutisten muodossa kertoa mainittavimmat seikat työväen piireistä sekä koti- että ulkomailla, jotta lehdessä löytyisi ei ainoastaan hyödyllistä lukemista hetkeksi, vaan että se vuoden lopussa olisi pysyväisestä arvosta niille, jotka haluavat tutkia työväen oloja.» Toimitustyössä oli olleet puheenjohtaja V. v. Wright johtavana henkilönä, määräten lehden sisällön.

¹⁾ Kylläpä ne on olleet ja paino-olot!

»Työmies» »Arbetaren»ia levisi v. 1886 6—7,000 kappaletta, 52 kertaa vuodessa, hinnaltaan 2 mk. 60 p. Henkilöt, jotka eivät tilanneet sanomalehteä »Uusi Suometar» ja »Folkvännens» voivat tilata lehden erikseen toimikunnalta yhdistyksen huoneistossa, josta se myöskin jaettiin kaupungissa asuville tilaajille.

Verratessamme nykyisien, porvarien perustamien, työväelle tyrkytettyjen lehtien ohjelmaa, on niiden ohjelma näinollen kuin saman lestin mukaan valettuja. Ero on vaan siinä, että tällä oli silloin sittenkin uutuuden viehätys, kun jo vanikkaa porvarillista katsantokantaa vastassa ei ollut muuta kuin työväen »jonkinlainen epäluulo», ilman itsetietoista halua ja tahtoa taisteluun sekä ohjausta siihen. Sitä siivoa puhetta ne meiltä edelleenkin vaativat! Muotiin tullut sana »laillisella pohjalla» komeilee vieläkin yhä edelleen täydessä kukassaan. »Hyvän suhteen aikaansaaminen työntekijäin ja työnantajain kesken» on yhä tunnuslauseena, nyt viimeksi Suomalaisella työväenliitolla. Tahtoisimme olla puolueettomia, antamalla arvonsa näille ensimmäisille lapsenkengissä alotteleville! Mutta toisaalta, miten voimme heille sitä sittenkään antaa, kun he taas toisessa paikassa sanovat, että: »hyvä tahto on säätyjä ja hallitusta elähyttänyt heidän järjestäessään työväenolojamme!»

Me annamme kehityksen ratkaista, jonka jaksokkaisen nousun mukaan nämä ensimmäiset työväenasian harrastajat yksi toisensa jälkeen loikkivat matkoihinsa, pelästyneinä ja hämmentyneinä siitä punaisesta valosta, joka kajastuksena nousi taivaalle, mutta lopulta poltti kuin tuli niiden kantapäitä, jotka mestarinsa kielsivät. — Maailman nudistustyön jaloin suuruus, sosialidemokratia, ei kuitenkaan heidänkään työtänsä tahdo himmentää, se ratkaisee sen yhdellä sanalla: He olivat aikansa lapsia porvarillisine kastetodistuksineen! — Tästä todisteena lienee huvin vuoksi paikallaan tehdä selkoa eräänkin semmoisen lehden sisällöstä. Se on n:o 12 maaliskuun 23 p:ltä 1889. Kokousuutiset ovat siinä päätekijänä. Niiden sisältö antaa huvittavan kuvan senaikaisista riennoista ja keinoista niiden ajamiseksi. Mekanillisen ammattiosaston

kokouksessa esim. perustellaan ehdotusta ottamaan osaa »Punasen ristin» järjestämään samariittikurssiin, että se on työmailla alituisesti sattuvien tapaturmien kohdatessa tärkeä-arvonen asia, että sitominen hyvin toimitetaan, ennenkuin vahingoittunut kuletetaan useinkin pitkän matkan päässä olevaan sairashuoneeseen. Asia päätettiin järjestettäväksi. Leipuri ammattiosaston kuukausikokouksessa taasen: »hra P. Riikonen alkoi keskustelun osaston kannasta raittiusasiaan ja katsoi sitä siksi, että osaston tulisi luopua näihin asti tässä kohden noudattamasta välinpitämättömyydestänsä. Kaikki toiset puhujat puolustivat sitä mielipidettä, että se moitteeton järjestys, joka on aina vallinnut osaston kokouksissa ja huveissa, on epuuttamattomana todistuksena siitä, että osasto on tietänyt ihan oikean tien, kun se ei kieltänyt jäseniänsä kohtuullisesta miedonpuoleisten juovuttavain juomain nautinnosta, vaan valvoi ankarasti sitä, ett'ei mitään väärinkäytöstä saanut tapahtua. Esitetyn vaatimuksen mukaan jätettiin kysymys pöydälle, jotta hra Riikonen saisi tilaisuuden lähemmin osoittaa syyt, kuinka hän luulee osaston, enemmän kuin näihin asti, voivan vaikuttaa asian hyväksi.» Uusi työpörssi Pariisissa on saanut kahden palstan alan. Se on iso työnantotoimisto. Uutiset: »Hätä Roomassa» ja »Hamburgin ja sen tienoon sikaaritehtailijat» täydentävät uutisten vaihtelevaisuutta. »Ranskan työväen mielenosotukset» uutinen tuntuukin näinollen kuin se olisi joukkoon pahansuovasta vahingosta pujahtanut.

Vuonna 1889 tuli jo lehden kustannuksessa rahallisia vaikeuksia. Rahankeräys ei tuottanut toivottuja tuloksia. Tulos oli 868 markan vaiheille. Lehti kuitenkin saatiin ilmestymään, nyt »Lördagsqvällen»in mukana. Ohjelma muuttumaton. Syksypuolella näki yhdistys olevansa pakotettu päättämään lopettaa lehtien ulosannin vuoden lopussa. Kolme vuotta ja kolme kuukautta oli kulunut siitä, kun »Työmies» »Arbetaren» ensimmäinen numero ilmestyi. Viimeisessä numerossaan se vielä toistaa: »rohkeasti mutta sävyisästi kokeneensa ajaa Suomen työväen asioita». Mutta onko se samainen toimituskunta ollut joko sokea työväestöä

kokonaan ymmärtämätön, taikka onko se todellakin katsonut kaikkea varman porvarillisen mittakaavan mukaan, sanoessaan: »Se todellinen harrastus, jota sanomalehdistömme on osottanut työväenasian menolle, hallituksen ja säätyjen älykäs huolenpito sekä työnteettäjäin hyvä kohtelu työväkeänsä kohtaan, on vaikuttanut sen, että sopu työväen ja työnteettäjäin välillä yleensä on ollut hyvä ja että ne epäkohdat, joiden poistamista olemme harrastaneet ja jotka vieläkin valtiollisen alaikäisyyden, liian pitkän työajan ja työmiesten puutteellisesta valistuksesta seuraavan ajattelemattomuuden y. m. muodossa vallitsevat, eivät ole antaneet aiheita rettelöihin»!

Niin, niin! He pelkäsivät rettelöitä, muistamatta, että kahta herraa ei voi palvella, vaikkakin aikasemmin sanoivat, että yhtähän sitä palveltiinkin.

Joskin lehti painettiin U. Suomettaren kulmakkeessa, ei rettelöitä voitu sittenkään välttää, ne tulivat taloudellisena ja valtiollisena välttämättömyytenä, suurina ja uhkaavina, tehden selvän pesäeron »soutamis- ja huopaamis-» miesten kanssa. Menneenä mahtavana kaikuna niiltä ajoilta tuo mainingit rantaan »ensimmäisten räyhääjäin» alkutaistelujen muistot, taistelut ja toiveet, jotka, kuin suureksi virraksi kasvaneena, lakkaamattoman tulvaveden siihen yhtyessä, lisääntyvät sosialismin voittokulkuna maassamme. Toimituskunnan sanat, — niin vähän kuin voimme uskoakin niiden tarkoitukseen sosialidemokratiseilta katsantokannalta —: »kenties oman sanomalehden puute on opettava työväkemme ymmärtämään, mikä merkitys yhteisellä, yhteensitovalla työväen äänenkannattajalla on työmiesten pyrinnoille», on enempi kuin toteutunut. — *Työmies-lehti levenee, omassa palatsissaan toimittuna, painettuna ja jaettuna lähes 30,000 kappaleen painoksena.* Eikä se pelkää rettelöitä!!!

Loppukatsauksessaan V. v. Wright vertaa työtä siltä ajalta uudisviljelijän työhön. Siinä hän m. m. sanoo: »Aina kun viime vuosikymmenen kuluessa on ryhdytty tai aiottu ryhtyä lainlaadinnalla järjestelemään työväkeä koskevia seikkoja on yhdistys antamillaan lausunnoilla koettanut saada työ,

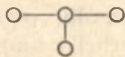
väen edut huomioon otetuiksi. Vaikka yhdistyksen pyrin-
nöillä on ollut vastustajansakin, on yleinen mielipide kui-
tenkin ollut niiden puolella. Sitä todistaa sanomalehdistön
ystävällinen kohtelu ja myöskin se, että suuri joukko kansa-
laisia sivistyneimmästä luokasta on yhdistystä siveellisesti ja
aineellisesti kannattanut, rupeamalla siihen jäseneksi. Kun-
nioitus näitä, ei ainoastaan työn vaan myöskin työmiesten
ystäviä kohtaan, on lisännyt sitä vastuunalaisuuden tuntoa,
joka etenkin meidän valtiollisissa oloissamme seuraa työ-
väenpyrintöjen johtoa. Mutta syytä ei pitäisi ollakkaan
väitteeseen, ettei pyrinnoissämme olisi huomioon otettu
isänmaan etuja ja että vaatimuksemme olisi olleet kohtuut-
tomia.»

Sanomalehtien ystävällinen kohtelu sanotaan tulleen aina
yhdistyksen osaksi, joka ei ole kummakaan, kun juuri aina
tarmonsatakaa koetettiin ylläpitää työnantajain ja tekijäin
hyvää väliä. Olivathan sanomalehdet juuri porvarien äänen-
kannattajia, joka hyvä kohtelu heti muuttui, kun Työmies
saatiin perustetuksi. Se on kahden miehen alkuunpanema,
vielä elossa olevan A. Järvenpään ja Vilho Virta-vainajan.
Ei niin ymmärtäen, että ei heillä olisi täytynyt olla varma
kantajoukko työväestön heränneistä voimista takanaan, sillä
muutenhan se ei olisi voinut tapahtuakaan, vaan että nämä
miehet sen hiljaisuudessa ensiksi suunnittelivat, johon sitten
yhdistys innolla yhtyi kannattajaksi.

Työväestö Helsingissä ja maaseuduillakin oli jo siksi
paljon hereillä, että voitiin ryhtyä lehden saantia toteutta-
maan. Kuukausikokouksessaan 4 p:nä marraskuuta 1894
valitsi yhdistys D. Sihvosen, A. H. Karvosen, V. Sohlmanin
ja Vilho Virran puuhaamaan työväestön äänenkannattajan
aikaansaamista. Osakkeitten (kymmenen markkaa kappaleelta) merkitsijöitä ilmottautui alussa vain noin puolen-
sadan paikkeille maaseuduilta ja sama mokoma Helsin-
gistä. Aikomus oli alkaa, jos osakkeita merkittäisi 3 à 4
tuhannen edestä. Osakeyhtiö saatiinkin sitte syntymään
ja alotti lehti uransa maaliskuun 2 p:nä 1895. Sen
ensimäinen alikertakirjotus Kaapro Jääskeläiseltä (A. B.

Mäkelä) »Työväen sivistyskantaa kohotettava» sai heti Nya Pressenin kauhistumaan. Sitä aijottiin toimittaa siis niin räikeästi, joten heti oli mennyttä porvarien äänenkannattajain suosiollisuus, luonnollisesti yhdistyksenkin toimintaa kohtaan.

Kireissä raha-asioissa on lehti saanut olla pitkin matkaa, aina viime aikoihin saakka. — Porvarillisten paperinkiellot, sähkön koneesta katkaseminen Kurikka-rettelöiden aikana, sekä kaikki muut kiusat porvarillisessa rahamaailmassa koettelivat maamme järjestyneen työväen ja etenkin yhdistyksemme voimia. Vuonna 1900 oli Työväen Sanomalehti-osakeyhtiö näinollen mitä ahtaimmissa oloissa, yhdistyksen täytyi antaa sille melkoisia rahallisia lainoja, panemalla myöskin keräyksen n. s. pennilistoilla toimeen. Yhdistyksemme ja yksityisten jäsenten uhrautuvaisuus tuotti näinollen mitä kiitosta ansaitsevimpia tuloksia, ja näissä lahjoituksissa oli aina ensimmäisenä Matti Hämeenniemi lyömällä satasensa pöytään toisten innostamiseksi. Osastot ja yhdistykset ovat myöskin ostaneet osakkeita kukin voimainsa mukaan. Ilmoittamispuolta lehdessä on myöskin innolla koitettu turvata samalla kuin muidenkin töiden suhteen lehden painossa. — Helsingin kaupungin kunnalliset ilmoitukset on myöskin viime vuosina (1906) »yhteisvoimin» sitä esittämällä saatu lehdessä julkaisemaan. Näin on tämä sosialidemokratisen sanan nykyään suurin äänitorvi saatu toistaiseksi turvatuksi, pääasiassa yhdistyksemme jättiläisvoimainponnistuksin. — Ja sen lempilapsena tulee se edelleenkin kulkemaan, kuin vaikeat iskut sitä vielä voinevatkin kohdata.

Huoneusto Kaivokatu 12.

Lyhyt kokonaisselostus asunto- ja talo- kysymyksestämme.

Kun tämä asuntokysymys on ollut mieltäkiinnittävimpiä koko yhdistyksemme oloaikana, kunnes lopultakin pääsimme omaan taloon Yrjönkatu 27 ja siitä Sörnäsiin Sirkuskatu 5, uhkeaan palatsiimme, lienee paikallaan lyhyempi yhtämittanen selostus tästä.

Huoneustoon Kaivokatu 8 päästiin kesäkuun 1 p:nä 1884. Sen hankinnasta tänä ensimmäisenä toimintavuotena mainittakoon: Huoneiston hankinnassa johtokunta, täyttääkseen yhdistyksen sääntöjen 2 §:n 1 momentissa mainittua tarkoitusta, nimittäin lukusalin perustamista, antoi toimeksi kahdelle jäsenelleen tiedustella huoneita sanottua tarkoitusta varten. Johtokunta päätti näiden eri taloissa käytyä ja kyseltyä kokouksessa huhtikuun 1 p:nä vuokrata huoneuston talossa n:o 8 Kaivokadun varrella, sisältävän 7 huonetta, eteisen ja köökin 2,400 markan vuokrasta vuodelta. Alussa

oli se auki vain iltasin klo 8—10, sittemmin aamusta klo 8:sta iltaan klo 10:een. Suvella 1887 siirryttiin siitä sitten läheiseen taloon Kaivokatu 12. Että jäsenistössä oli ripeitä työtäpelkäämättömistäkin, osotti, kun muutto suoritettiin ilman huonekaluvaunuja, jota herrat vuosikokouksessaan ihmettelivät. Vaikka eihän tuo toisekseen mikään matkaan yhden talon ohitse ollut, vaikkapa hampaissaan olisi kulettanut ne pienet talousrääppeet, joita silloin voi jo olla. Tässä vuokrahuoneustossa näki yhdistyksemme mitä moninaisempia vaiheita, tuulta ja sadetta, kunnes yhdistyksen työläisaineokset olivat päässeet lopulta yhä vaikuttavimmiksi. Niiden keskuudessa ilmeni jo varsinaista työväenliikettä, joka pakosta joutui ristiriitaan yhdistyksessä vielä vallalla olevain porvarillisten aineiden tarkotusten kanssa. Jo Kaivokadun 8:ssa oli törmäyksiä noiden molempain suuntain välillä. — Tämä riitakin osiksi vaikutti, että »sanottiin ylös», hädettiin lopulta koko huoneustosta, joka joutui sitten kapakalle. Monien etsimisien perästä saatiin sitten huoneusto vuokrattua talossa Yrjönkatu 27 kesäkuun 1 p:stä 1898.

Vuokralla asuvain yhdistyksen jäsenissä oli luonnollisesti niitä, jotka halusivat sille omaa huoneustoa jo yhdistyksen alkuaikoina. Seuraavakin suunnitelma puhukoon puolestaan niiltä ajoilta. Vuoden 1887 helmikuun 20 p:nä pidetyssä yhdistyksen kokouksessa velvotettiin johtokunta tuumimaan oman talon hankkimista yhdistykselle. Se puuha raukesi kuitenkin komitean perustamiseen ja sen antamaan lausuntoon osakeyhtiösuunnitelmasta, joka komeilee vuoden 1898 vuosikertomuksessa.

Yrjönkadulla 27:ssä sukeutui nyt ajatus oman talon hankinnasta. Sitä puuhaa kannusti sekin, kun paikallinen työväenpuolue oli julistautunut syksyllä 1898, joten oli syytä pelätä, että pysyväisempi oleskelu vuokrahuoneustoissa voisi tulla herrain puolelta milloin hyvänsä häirityksi. Kyseltiin ja tiedusteltiin hintoja, jotka nousivat huimaavan korkealle yli yhdistyksen varojen. Näin ollen useat jäsenet pitivät ostamista hyvinkin arveluttavana. Siinä pelissä kun voisi mennä vielä viimeisetkin hynttyyt. Rohkeampi puoli

kuitenkin voitti. Toukokuun 8 p:nä 1899 tehdyllä kauppakirjalla joutui talo ja tontti Yrjönkatu 27 yhdistyksen haltuun 80,000 markan hinnasta. Yhdistys omisti sen enintään osaa vaan nimellisesti. Suurin osa oli kiinnitetty lainojen pantiksi. Helsingin Säästöpankillä (Helsingfors Sparbank) oli ensimmäinen kiinnitys $5\frac{1}{2}\%$ lainalle. Maanviljelys ja Teollisuuspankille myönnettiin toinen 20,000 mkan ja 6% lainalle. Lisäksi oli pienempiä velkoja. Rahojen hankinnassa oli jos toinenkin touhu. Kukapa voisikaan siinä tarmokkaan ja toimekkaan rahastonhoitajamme F. M. Orrellan kaikki jalkavaivat palkita. Ainoana merkittävämpänä tulolähteenä oli arpajaisten pidosta saadut varat. Kiitos siitä työväestön uhrautuvaisuuden.

Kun talo, joka oli mitätön puurähjä, alkoi vuosi vuodelta käydä ahtaammaksi, eikä voinut olla toivoakaan tilalle suuremman kivitalon rakentamisesta ja tonttikin oli sitäpaitse epäkäytännöllinen, heräsi puuha saada maksuton tontti kaupungin valtuustolta yhdistykselle. Tämä esitys seilaili senkin seitsemät lokerot. Pyyntökorttejakin laitettiin valtuuskunnan jäsenille, että ottaisivat esille ja kannattaisivat pyyntöä valtuuston kokouksessa. Valtuuston kokoukseen ehti asia marraskuun 10 p:nä 1903. Tontinantamista vastaan äänestivät siellä 12 ja puolesta 21 valtuuston jäsentä.

Tontti siis luvattiin, mutta missä ja millä ehdoilla!

Yhdistyksen jäsenten mielissä oli siihen aikaan tontti n:o 3 Kansakoulun kadun varrella. Kun se kuitenkin havaittiin paljoa pienemmäksi kuin sille suunniteltu rakennus olisi vaatinut, laukesi innostus sen saamisesta. Rahatoimikamarin syynimiehet ehdottivat nyt kahta laajempaa aluetta. Toinen oli Eläintarhan ylemmän tien ja toisen linjan välillä, toinen alue taas Siltasaaressa. Rahatoimikamari luovutti viimeksimainitun Saariniemen- ja Sirkuskatujen sekä Säästöpankinrannan välillä, yhdistykselle. Kauppakirja tehtiin elokuun 31 p:nä 1905. Siihen kohosi nyt upea palatsimekin, valmistuen lopullisesti v:nä 1908.

(Seikkaperäisempi selostus talokysymyksestämme on: »*Torpista kivitagoon*», kirj. Edvard Valpas. Hinta 1 markka.)

Talo Värjökatu 27

Ravintola.

Yhdistyksen ensimmäisenä toimintavuotena päätti johtokunta yhdistyksen kokoukselle ehdottaa, että yhdistyksen huoneistossa pantaisiin toimeen ravintola: »missä jäsenet määrättyistä helpoista hinnoista saisivat kaikkia, mitä hyvin järjestettyyn ravintolaan kuuluu, paitsi paloviinaa, sekä että konjakkia saataisiin ainoastaan tuutinkina ja punssia vain lasittain». — Toukokuun 25 ja kesäkuun 8 p:nä v. 1884 hyväksyttiin sitten ehdotus yhdistyksen kuukausikokouksessa. Ravintola ja anniskelu oikeudet haettiin. Ravintolan ensimmäiseksi pitäjäksi otettiin kapakanisäntä E. Lindholm, jonka kanssa tehtiin sopimuskin. Suurta pelkoa myönnetään olleen ravintolan tuottamista mahdollisista häiriöistä, mutta

herralle kiitos vuosikertomuksen kirjottamiseen saakka ei oltu huomattu mitään haittaa siitä, vaan oli aina huoneistossa vallinnut mitä parhain järjestys ja siivo.

Sen aikuinen yhdistyselämä Kaivokadun 8:ssa oli vallan toistamaata kuin nyt. Täysi pörinä siellä oli punssipullojen ja muiden n. s. miedompain juomain ääressä. Hieno salonkilyeisö, joka nyt täyttää oopperakellarin ja Kappelin kesäravintolat päivin ja iltasin, jopa Kempin ja Seurahuoneen uhkeat kapakatkin, siellä silloin ajoi työväenasiaa. Siellä voi käydä ja istua esim. hienoja maisteri Schaumanneja, Sinebrychoffia, jotka jos vaikka asioitamme ajoivatkin silloin, kyllä se luonnossa on heille monin veroin maksettu. Voipa pistäytyä sinne kenraalimajuri af Lindfors, lehtori Heikel, hieno luutnantti Dahlgrén ja varatuomari Falck. Oli kai joukossa insinööri Fogde, von Triesendorff joka oli oikeinpa parooni, voiden istua tehtailija Heimbürgerin rinnalla. Korkit pamahtelivat ja lasit helisivät, hieno herra iski silmää ravintolaneidille kun samaan aikaan jokin konttoristineiti voi sitä kademieliin katsella. Klubi-iltamissa oli aina se ylväs kerma. Ruotsinkieli »taalasi» ylimpänä, suomea puhuvia oli harvassa. Tavallisia työläisiä vilahteli siellä joskus vieläkin harvemmin. Niin kajasteli uudenajan aamunkoitto työväenluokan vapautukselle, alta ikeen sorron ja vääryyden!

Tämä meno siirtyi sitten Kaivokadun 12:en, joskin osiksi henkilöihin nähden muuttaen muotoansa. Voimmepa sanoa, siinä olevan kapakan aikana meloili pinnalla kansallismielisempiä aineksia, jotka sieltä sitten yksi toisensa perään siirtyivät heimolaistensa suomettarelaiten leiriin. Hurjasti sielläkin toisinaan ryypättiin, että järjestysmiehillä voi olla suurikin vaiva sovinnon ja rauhan ylläpitämisessä. — Varsinaisten työläisjoukkojen saadessa sitten yhä enempi jalansijaa ja suunvuoroa yhdistyksessä, heräsi ja kasvoi aatteen suurten tarkotusperäin selvetessä halu saada myöskin ravintola muutetuksi raittiusravintolaksi.

Vuoden 1891 aikana jolloin kerrotaan yhdistyksen elämän olleen vilkastumaan päin, oli nostettu myöskin kysymys *väkijuomien poistamisesta ravintolasta*. Siitä oli valittu

komitea antamaan lausuntoa. Sen enemmistö vastusti niin jyrkkiä muutoksia, koska kaikkia väkijuomia, (viinaa ja likööriä) ei ollut siihenkään saakka saanut pitää ravintolassa, eikä niitä joita siellä oli tarjoiltu oltu väärin käytetty!! Vielä arveltiin että muutos voisi karkottaa yhdistyksestä monta kohtuuden juoppoa kokonaan! — Muuten niitä ijan-kaikkisia väkijuomain suosijain verukkeita.

Komitea ehdotti kumminkin, että jumalanpalveluksen aikana pyhä- ja juhlapäivinä anniskelu kiellettäisiin. Sekä huvien toimeenpanijoille annettaisi vapaa valta supistaa tai kieltää kokonaan tarjoilu huvien ajaksi. — Vähemmistö, F. M. Orrela ja A. N. Lahtinen, tahtoivat väkijuomia kokonaan poistettavaksi. Pitivät työväen todellisille pyrinnoille väkijuomien tarjoilua suurena haittana. Johtokunta yhtyi enemmistön mielipiteeseen, sillä rajotuksella että miedompain väkijuomain anniskeleminen yhdistyksen ravintolassa kielletään sunnuntaisin ja juhlapäivinä aina kello 6 asti iltasilla, pitämällä helppohintasia raittiusjuomia saatavana. Kahdessa kuukausikokouksessa toukokuun 24 ja kesäkuun 10 päivänä 1891 oli asia sitten kuukausikokouksessa esillä. Innokkaasti kannatettiin sekä komitean enemmistön ja vähemmistön, että johtokunnan mielipidettä. Äänestyksessä voitti komitean vähemmistön ehdotus 40 äänellä 33 vastaan, jotka tahtoivat päihdyttävät juomat kokonaan poistettavaksi. Päätös päätettiin pitää voimassa — A. Järvenpään rajotusehdotuksen mukaisesti — kaksi vuotta. — Samana vuotena ilmenee esille myöskin omituinen pukinsorkka. Anniskelu-yhtiö kieltäytyy antamasta 2,000 mkan apurahaa, syyllä kun yhdistyksessä oli syntynyt eripuraisuutta, joka muka osotti siinä olevan jotain epäterveellistä. Tämä tuntui omituiselta juuri aikana, jolloin oli ollut kysymys anniskelun rajottamisesta jopa lopettamisestakin yhdistyksen ravintolassa. — V. 1893 päätti sitten yhdistys 28 äänellä 24 vastaan muuttaa kesäkuun 1 p:stä yhdistyksen raittiusravintolaksi, mutta v. 1894 on yhdistyksen ravintolaliikettä taas laajennettu. V. 1895 on sitten taas asetettu komitea uudelleen miettimään sen saattamiseksi raittiusravintolaksi. Komiteaan kun-

luivat V. Aaltonen, D. Sihvonen, F. M. Orrela, T. Tainio, A. Johansson ja E. Aspegren. V. 1896 se sitten lopulta saatiinkin raittiusravintolaksi, jona se on myöskin pysynyt. Viimeisenä kapakoitsijana siinä oli rva Lindberg. Yrjönkadun 12:ta pitivät sitten raittiusravintolaksi muuttunutta vuokralla Kössi Koskinen ja puuseppä Laaksonen kunnes se v:na 1900 otettiin kokonaan yhdistyksen huostaan, jossa ei tehtykään hullummin, sillä nyt uudessa talossa Siltasaaressa on sen menestys ollut oikein loistava, josta voimme toivoa vakituista tulolähdettä tiukkoihin rahaasioihimme.

Saman mukaisesti kun taistelu kehittyi väkijuomain häätämiseksi ravintolasta, voimme sanoa, kasvoi ja laajeni raittiusharrastuksetkin jäsenistössä. Paljon onkin nykyään jäseniä, jotka kuulumalla yhdistykseen ja sen osastoihin kuuluvat samalla johonkin raittiusseuraan. Tämän nousujan huomattavimpana ilmiönä on myöskin:

Juomalakkoliike v:na 1898. Ainakin oli se huomattavimpia mielenilmauksia väkijuomain tuhoa ja kurjuutta vastaan. Siihenkin otti yhdistys tavallaan osaa jäsenistönsä kannastamana, joka liike itsessään mahdottomana saamaan hetkellistä pysyväisempää aikaan oli kuitenkin omiansa nostamaan joukkoja luokkatietoisella pohjalla taisteluun vastaisen varalta aina väkijuomain kieltolakipäätökseen saakka yksikamarisessa eduskunnassa.

Vielä kuitenkin näinä aikoina ja jälkeenkin päin on yhdistyksen jäsenistössä ollut oikeutettu vastenmielisyys porvarillisella pohjalla toimivia raittiusseuroja vastaan. Muistossa on säilynyt miten kerrankin Eetu Salin ja Taavi Tainio ja muutamat toiset menivät Koittoon, saadakseen siellä ukko Granfeltia ja muita ahdasmielisiä raittiusapostoleja sanoilla pehmitetyksi. Raittiusseuroissa oli pääasiana vain seurustelu, ne olisivat kuin pelänneet kurjistuneen juopon kohottamista tositeossa. Siksi yläpuolelle ne siellä asettuivat sinne monellekin menevälle.

Ravintolan ollessa yhdistyksen omissa hoteissa ovat huomatuimpina emännöitsijöinä pitemmän ajan olleet neidit Anna Pöysä ja Hilda Virta.

Juhlatoimikunnan toiminnasta.

V. 1884 valitsi johtokunta juhlatomikunnan jäseniksi kivipainaja A. Engströmin, tehtailijat A. L. Hartvall'in, D. Horstin sekä tapiseeraaja J. Vibergin jotka täyttivät itsensä yhdistyksen sääntöjen mukaisesti neljällä jäsenellä. Se sai alussa erään lauluyhdistys »Sylvian» käytettäväkseen, josta saakka sen jälkeläinen yhdistyksen laulukuntakin oli aina juhlatomikunnan taloudellisen valvonnan ja ohjauksen alaisena. Se alkoi järjestellä laulajaisia yhdistyksen kuukausikokouksissa, pani toi-

K. Korander.

meen huvimatkoja Helsingin saaristoon, toimi iltahuvia ja kansankonsertinkin ylioppilastalolla. Lastenjuhlat ovat myöskin olleet alusta alkain sen ohjelmistossa. Näinpä konsertit, huvimatkat, kansanjuhlat, lastenjuhlat, y. m. hovit seurasivat sen ohjelmistossa vuosivuodelta. Muuten vielä niihin aikoihin haaskahti herraskaisuus sen kaikessa toiminnassa. — Siitä on parhaimpana todisteena sen menettely huvimatkoilla, samoin kuin voimme ottaa näytteiksi, miten se menetteli kaikissa muissakin sille uskotuissa asiainhoidoissa.

Juhlatoimikunta huvittelemassa. Että juhlatomikunnan varojen hoito on ollut herraskaiseen tapaan niin ja näin miten milloinkin sattui, osottaa eräskin varotus vuoden 1888 juhlatomikunnalle. Tästä juhlatomikunnasta huomautettiin että se säästön asemasta oli jälkeensä jättänyt *tileissä mainitsemattomia* melkoisia velkoja. Lausuen vakavan paheksumisensa siitä tavasta millä tämä toimikunta oli kirjanpitosna hoitanut, päätti kokous vuosikertomukseen merkittäväksi että tähän toimikuntaan olivat kuuluneet konttorin esimies V. Westerlund esimiehenä, konttoristi C. Göhle nuor. varaesimiehenä ja kasöörinä, kelloseppämestari J. E. Widemark sihteerinä, sekä kassanhoitajatar H. Hazard, konttoristit A. Helenius ja V. Lagerberg, arkkitehti F. Mieritz ja kauppaapulainen Amanda Sandell jäseninä. Neiti Hazard ilmoitti että hän, vaikka oli useasti pyytänyt, ei ollut saanut tietoja juhlatomikunnan raha-asioista joiden johdosta häntä siis ei voida pitää vastuunalaisena. Hra Helenius tahtoi päästä myöskin vapaaksi kaikesta edesvastauksesta koska hän oli ollut toimikunnassa ainoastaan lyhyemmän ajan.

Tässä huvitoimikunnassa näemme jo 1886 valittuna C. Göhle nuorempi rahastonhoitajaksi, jonka pitkäkyntisyydestä näyttää yhdistyksen johtokunnalla olleen jo silloin haisua kun juhlatomikunnan puheenjohtaja B. Lindgren lausui: »mielipahansa johtokunnalle siitä tarkastuksesta, jota johtokunta piti kaikissa juhlatomikunnan toimeenpanemissa huveissa, varsinkin Tukholman retkellä v. 1886, sekä pyysi vastaiseksi muutosta siinä. Koska johtokunta sen hylkäsi, eivät hrat B. Lindgren, F. Skippari, A. Engström ja K. Holmberg enään luulleet voivansa pysyä toimikunnassa jäseninä.

Hra C. Göhle nuoremmalla oli kuitenkin edelleen otsaa pysyä rahastonhoitajana. Luotti sentään liiaksi taitoonsa kun se niin ikävällä tavalla lopulta paljastui koko kopla.

Satojamarkkoja onkin silloset huvitoimikuntalaiset yhdessä yössä tuhlanneet, jossa näinollen meni omat sekä vieraat varat. Kaikessa tapauksessa kannatti silloin huvitoimikunnassa olo.

Näin pelailivat porvarilliset ainekset yhdistyksen rahavarojen kanssa. Harvoilta, niiltä ajoilta personallisestikin tietoonsa saaneilta, olemme voineet todeta, miten juhlatoimikunnat aina toimeenpanemainsa huvien jälkeen pitivät ko-meita kekkereita, uhkeiden päivällis- ja illallispöytien ääressä, joista ei suinkaan puuttunut runsaat juomaaineet palanpaimikkeeksi. Se menettely oli enempi kuin kiihkomielin ja ymmärtämättömyydessä tehtyä pakkoluovutusta, josta edellä mainitsemamme vaillinkikin on voinut syntyä.

Vuonna 1890 toimi juhlatoimikunta 2:sen huvimatkan Tukholmaan. Sen menosta kuvaillaan hehkuvinvärein ja etenkin laulukunnan menestyksestä siellä. Sen harjoituksia tilaisuutta varten oli johtanut maisteri E. Leander. Laivan laskettua rantaan saapui lähetystö Tukholman työväenyhdistyksestä toivottamaan huvimatkaileijat tervetulleiksi ja kutsu-maan juhlaan joka suomalaisen lauluseuran tulon johdosta aijottiin pitää seuraavana päivänä työväenyhdistyksen talolla. Heinäkuun 26 p:nä pidettiin aiotut laulajaiset Bernssin suu-ressa salissa, johon oli saapunut täpösen täysi sali väkeä. Kaikki laulut oli toistamiseen laulettavat. Sanottiin ettei salissa ollut koskaan ennen niin myrskyisiä mieltymyksen osotteita kuultu. — Tästä lystistä oli menoja 5,118 markkaa ja tuloja 5,004: 76 penniä, joten tappio oli hiukan yli 100 markkaa.

Tästä Tuhkolman reisusta kertoilee eräs mukana ollut että siellä sitä vasta juotiin. Ruotsalaisten ja suomalaisten eläköön huutojen kaikuessa punssi virtanaan lainehti kaikki-alla. Bernssin salongissa juotiin, yhdistyksen talolla juo-tiin, eikä perään sille annettu missä vaan kulettiinkin. Men-nessä ja tullessa pidettiin myöskin aikamoiset kalaasit. Ero oli vaan siinä että mennessä ei ehditty kipeäksi juopua, mutta tullessa jumal'avit sentään jokaisen päässä sihi-pu-hisi, riuhtoi reuhtoi ja kamalasti takoa kalkutteli. Joivat herrat joivat naiset, hienoa kun nähkääs piti olla. Itämeren laineet sille uutta intoa mennessä lauloivat mutta takaisin tullessa sai se siitä yli laitojen osansa että roiskui. — Kol-mentuhannen markan paikkeilla kerrotaan silloin huvitoimi-

kunnan varoja juodun. Mutta ihmekös tuo, olihan laululinnut »Arbetetsvänneristä» siirtyneitä.

Tässäkin luonnollisesti tapahtuu muutos kuten kaikessa muussakin toiminnassa sitä mukaa kun enempi varsinaista työväkeä liittyy yhdistykseen. — Tätä ei ole ymmärrettävä niin että esim. laulukunta joka on aina ollut juh latoimikunnan alaisena taipui, tai jospa sanottaisi »sulautui työväkeen», siksi herraskaisiksi ne aina itsensä tuntisivat, vaan että juh latoimikunta alkoi oppia vaatimaan niiltä jotakin, sekä samalla ulkopuolella oleva jäsenistö. Se Arbetets Vänneristä tullut alkuperäinen laulukunta hävisi herrojensa mukana, jonka tilalle kohoaä Helsingin työväenyhdistyksen oma sekakuoro. Se saavuttaa loistavia voittoja useissa yleisissä laulujuhliissa, saaden ensimmäisiä palkintoja ja kunniakirjoja. Sen johtajana näemme eteviiä taiteilijoita kuten Sjöblomin, O. Merikannon lyhyemmän aikaa sekä kapellimestari J. Leinon, jonka johdonalla laulukunta saavuttaa loistavimmat voittonsa ollen johtaja itsekin laulajain suuressa suosiossa. Laulukunta kaikessa kuuluisuudessaan pysyy kuitenkin yhä vieraantu-neena suuresta joukosta. Tapahtuupa niinkin etteivät tahdo saada sitä edes mukaan työväen omille, joka vuotisille kävelyretkille. — Se antaa vuosien kuluessa useita konsertteja hyville huoneille j. n. e. hajoten kuitenkin lopulta 1904, kun Leino muuttaa toiselle paikkakunnalle. Ammattiosastojen aikaan saama niin sanottu kansallinen lauluseura on myöskin ollut olemassa vastapainona sille Arbetets Vänneristä tulleele, ollen samalla sen surmakin v. 1893 aikana. Tämä lauluseura elää kuitenkin vaan parin vuoden ajan. — Juh latoimikunta uurastaa yhä edelleenkin omissa touhuissaan palkatonta raskasta työtään, kunnes sille tulee lisäksi vielä Työväenteatterin hoito.

Jo pitemmiltä ajoilta oli yhdistyksen huoneustossa, joskin ahtaissa oloissa esitetty tilapäisesti huvitilaisuuksissa yksinäytöksisiä kappaleita. Suuria vaatimuksia ei niille voitu asettaa, mutta olihan se hyvä niinkin että edes jotain omin-takeistakin voitaisiin tarjota, kun kerta harrastusta ja innos-tusta suuressa määrässä löytyi. Muista seuroista kokoontui

siten keskinkertaisia näyttelijöitä yhdistykseen. Nämäpä löivät lopulta tuumansa tukkoon tullen johtokunnan kokoukseen 9 p:nä elokuuta 1892 esityksellä oman teatterin perustamisesta. Tähän lähetystöön muodostumaisillaan olevan näyttelyseuran puolesta kuuluivat entinen suomalaisen teatterin näyttelijä Kaarlo Vuori ja meille niin tunnettu Vilho Mantere, joka viimeksimainittu itseasiassa oli tuon aikeen herättänytkin.

Iso pihanpuoleinen sali Yrjönkadulla oli silloin juuri muodosteltavana ennemmin olleista pienemmistä huoneista. Nämä omaan teatteriin innostuneet toverit esittivät nyt että saliin myöskin laitettaisi näyttämö.

Johtokunta otti asian lämpimästi omakseen, lykkäämällä lopullisen päätöksen teon kuukausikokoukselle.

Kuukausikokouksessa 13 p:nä elokuuta sitten hyväksyttiin näytelmälavan rakentaminen. Sen jälkeen alkoi nyt Työväenteatteri toimintansa. Sen ensimmäisenä johtajana toimi Kaarlo Vuori. Kotimaisia teatterille kirjoitettuja kappaleita näyteltiin niinä aikoina Otto Tiupan kirjottama 3-näytöksinen kappale »Kun on herra ja mestari», saadenkin se jonkinlaista huomiota osaksensa. Vuoren jälkeen oli johtajana soittotaiteilija Juho Kröger ja vuodesta 1903 rva Hilma Rantanen, etevimpiä maamme naisnäyttelijöitä. Hänen johdonsa alaisena, näyttelijä Kaarle Halmeen avustajanaan ollessa, kohottivat nämä, kuulut taiteilijat Työväen teatterin ansiot hyvinkin korkealle, taiteellista tunnustusta ansaitsevalle tasolle.

Kävisi pitkäksi tässä kaikkien näyteltyjen kappaleiden luetteleminen. Mutta että »Ylivoiman» ja »Kummittelijoita» olivat teatterin ohjelmassa, todistaa se miten korkealle uskallettiin. Suurta tunnustusta saivatkin ne osaksensa, joskin näyttämön pienuus oli alituisena kiusana. Työväen teatteri nousi teatteriarvoon eikä vaan paperilla, saaden katsojia kaikista kansanluokista.

Siksipä voikin juh latoimikunta vuonna 1905 jo lausua: »Sen hyvän ja kiitollisen maineen saavuttaminen, joka on tullut Työväen teatterin osaksi viime vuonna, (joka siltä

edellisenä vuonna puuttui) on kuitenkin luettava sen etevän johtajan näyttelijätär Hilma Rantasen ansioksi, sillä hän antautui kokonaan Työväen teatterin palvelukseen. Hän on innostuksellaan ja uhrautuvaisuudellaan temmannut kaikki toiset mukaansa. Tästä hänen työstään, koko H:gin Työv. yhd. maineen kohottamisesta lausumme hänelle vilpittömän sydämmellisen kiitoksen. Samoin herra taiteilija Kaarle Halmeelle, joka myös on antanut ohjausta Työväen teatterille, joten se on voittanut suurimmatkin vaikeudet».

Kun teatteri ei kuitenkaan tahtonut mitenkään kannattaa niin ahtaissa oloissa, täytyi se lakkauttaa v:nä 1906, ollen rva Hilma Rantanen sen johtajana loppuun saakka. Että teatteri teki uurasta työtä todistaa sekin, kun se antoi vuodessa noin 46:kin näytäntöä.

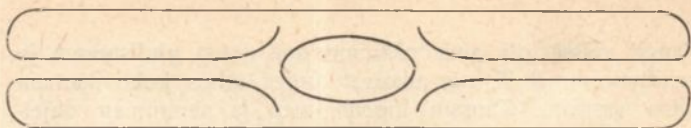
Kansannäyttämönä otti se sitten jatkaakseen työväen teatterin tehtäviä.

Soitannollisia harrastuksia on myöskin pidetty yhä edelleen vireillä, ollen yhdistyksellä taas oma torvisoittokuntakin, kun vuoden 1905 vaiheissa saatiin Punasenkaartin torvet yhdistykselle. Samoin on juuri äskettäin perustettu oma jouhiorkesteri jolle myöskin voimme toivoa hyvinkin suuria edistysmahdollisuuksia. Yhdistyksen entisen, hajonneen laulukunnan tilalle on muodostuuut v. 1907 yhdistyksen soitannollinen kööri, jossa on ollut 70—100 jäsenen paikkeilla. Sen johtajana oli alussa soittotaitelija A. Ikonen ja nykyään taas tuo entinen suosittu J. Leino. Kuten jo alussa mainitsimme on juh latoimikunta näissä puuhissa saanut ottaa jos toisenkin askeleen. Puolentoista vuosikymmenen ajan olemme tässä uhrautuvassa työssä saaneet nähdä Kalle ja Hjalmar ja Aino Koranderit, sekä Olga Leinon aina voimiaan säästämättöminä, joskus tuskaantuneina mutta edelleen paikalleen jääneinä, kun sittenkin nämä puuhut olivat heille sydämenasiaksi kiintyneet.

Vuoden 1897 tienoissa syntyi myöskin aije perustaa yhteinen huvitoimikunta osastojen kesken. Tämä johtui suurimmaksi osaksi siitä kun kilpailu iltamien pidossa, yhä kasvoi eikä niissä ohjelma ollut suinkaan kadehtittavampia.

Tanssi niissä oli aina päänumerona, joten yhdistyksen jo kehittyneemmät jäsenet alkoivat tuntea inhoa koko iltamain pitoa vastaan. Tanssin lopettaminen ja paremman ohjelman tilalle ottaminen joutui näin osastojen kokouksissa ja huvitoimikunnissa päiväjärjestykseen. Sitä sitten niissä pohiessa päästiin tulokseen yhteisen huvitoimikunnan perustamisesta. Joka osastosta valittiin siihen nyt kaksi jäsentä, jakamalla tulot ja mahdolliset tappiotkin kristillisesti. Ohjelma päätettiin saada enempi monipuoliseksi että muka niissä vanhempikin väki viihtyisi. Eihän voida kieltää tarkotuksen olleen hyvän, mutta eipä se tanssiyleisö sitä niinpäin käsittänyt. Ei ne tavalliset Palokunnan ja Ylioppilastalon kundit tahtoneetkaan enään tulla iltamiin, joten tuskin talvikauden räjähtyä oli koko huvitoimikunta hajoomistilassa. Tulopuolen niukkuus myöskin sai isompia osastoja ajattelemaan omaa parastansa, joten ne alkoivat taas pitää iltamia vanhaan tapaansa omissahoteissaan.

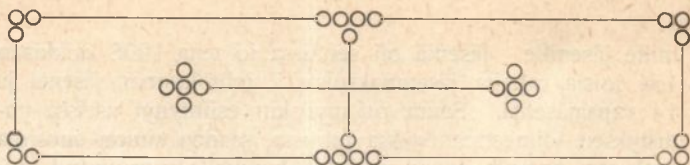
Voimistelu- ja urheiluseura Jyry.

Huomattavana ilmiönä, etenkin kaikkien aatteellisten seurojen ja yhdistysten keskuudessa on se, että ne perustavat ennenpitkää laulu-, urheilu- ja voimisteluseuroja. Aina jouuu näet näihin henkilöitä, jotka eivät elä kuten sanotaan, ainoastaan leivästä. Voipa tämä harrastus mennä niinkin pitkälle, että harrastukset suuriin elämänskysymyksiin voivat syrjäytyäkin. — Tämä kun nyt ei kuulu tähän, mainitsemme vaan että yhdistyksen voimistelu- ja urheiluseura Jyry perustettiin myöskin v:na 1902. Yrjönkadulla olevan huoneuston ahtauden vuoksi täytyi sen pitää harjoituksiaan muualla. Ainoa mitä voitiin omassa talossa suorittaa oli kesäaikana painiharjotukset yhdistyksen perimäisellä, puistikosta muodostetulla kentällä. — Omaan taloon Siltasaarelle päästyä, pääsi seura tilavimpiin oloihin, saadessaan tilavan voimistelusalin. Mutta vielä vuoden 1900 aikana valittaa seura, että sen on pitänyt pitää voimisteluharjoituksia kevätkaudella Suomalaisessa Normaalilyseossa ja painiharjoituksia »Reippaan» painisalissa P. Esplanadinkatu 37:ssä. Yhdistyksen omassa talossa ei ollut telineitä nimeksikään, samalla kun saatiin aina olla paksun tomun vallassa. — Seura on harrastanut hiihtoa, uintia, voimistelua ja urheilua, mutta etenkin painissa on se kunnostautunut useissa kilpailuissa. Siihen kuuluu juoksijamestari K. Nieminen, A. Aho ja Kolehmainen. Ompa seura ottanut osaa Lontoon Olympialaisiin kisoihin K. Nieminen edustaen sitä marathon juoksussa ja J. Kivimäki painissa. Nyt on seuran yhteyteen perustettu myöskin naisvoimisteluseura ja n. s. ukkoosasto vanhem-

mille jäsenille. Jäseniä oli seurassa jo v:na 1908 kaikkiaan 154 joista vapaita jäsenmaksuista 7 johtokunnan jäsentä ja 14 vapaajäsentä. Seura on myöskin esiintynyt useissa yhdistyksen toimeenpanemissa juhlissa, saaden suurta suosiota osakseen, samoin se on myöskin kunnialla suoriutunut monissa koko maatakäsittävässä urheilu- ja voimistelujuhlissa. Hyvällä syyllä onkin näinollen voitu toivoa sen voivan vielä kohoontuvan alallaan ensimmäisten joukkoon maassamme.

Ravintolapalvelijoita ison kastanjan varjossa, Yrjönkadulla 27.

Järjestysvaliokunta.

Tämä valiokunta on ainakin viime kymmenvuoden aikana juhlatoimikunnan rinnalla saanut kantaa, kuten sanotaan, päivän raskaimman helteen. Todellakin palkatonta ja vaivaloista sekä kiusallista tehtävää! Niinä aikoina myöskin kun vielä oli yhdistyksen ravintolassa väkijuomatarjoilu sai se tehdä kaikkensa, usein villimpiä juoppoja taltuttaessaan, jotka monikin kuin jäseniä olivat, pitivät itsensä yhtä suurina isäntinä kun järjestyksen valvojatkin. Entäs sitten kuuluisissa Palokunnantalon iltamissa oli joskus puukko ja nyrkkirauta tarjona! Hyvin sielläkin aina vaan suoriutuvat nämä reippaat yhdistyksen arvon ja kunnian valppaat varijat. Kaikissa konserteissa, lastenjuhlissa, huvimatkoilla, sanalla sanoen tuhansissa eritilaisuuksissa näemme heidät vakavina toimessaan. Ollen alkujaan 13 jäseninen, vieläpä naisia joukossa, täytyi se lopulta liikkeen kasvaessa laajentaakin. — Kiusallisempaa sen toiminnassa on kuitenkin ollut jäsenkorttien tarkastus huoneustossa. »Bobrikoffin» aikana olisi niiden vielä pitänyt kaikki spionitkin tuntea, samaten kun ne nyt uudella talolla saavat olla aina valmiina hulikaania sinne tunkeutumasta estämässä. Spioni ei ilmaise useinkaan itseään, mutta hulikaani näyttää ennen pitkää tansa, joten ne on aina komeasti saatettu ovesta ulos. — Monasti tuskaantuivat järjestyksenvalvojat toimeensa, erosivat, mutta aina on ollut toisia tilalle, joten mitä järjestyksen valvontaan tulee, olemme kunnialla päässeet 25-vuotistaipaleen. — Siitä valiokunnalle kiitos!

Työväen luottohenkilöitä.

A. Räsänen.

H. Saxman.

Sv. Lehtonen.

E. Elo.

S. Nieminen.

E. Leino.

J. Pietikäinen.

K. Satamavuori.

A. Aalto.

A. Toivola.

A. Härkönen.

R. Salonen.

A. Halme.

K. Heinonen.

V. Ruusuvuori.

K. Kakriainen.

Yhdistyksen huomatuimpina virkailijoina ovat olleet.

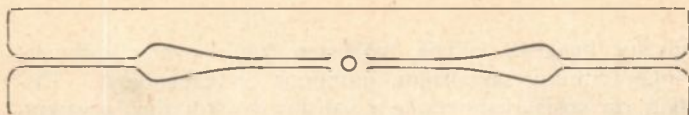
Puheenjohtajana V. von Wright v:sta 1884—1893. Friedof Numberg v:sta 1894—1895. O. Grounstroem v:sta 1896—97. Hj. Hammar vuonna 1898. Eetu Salin v:sta 1899—1900. A. Johansson v:na 1900. Emil Perttilä v:sta 1901—1908. Väliaikaisesti on puheenjohtajan tointa useamman kerran myöskin hoitanut A. Järvenpää. — Matti Haikarainen 1909.

Varapuheenjohtajana ovat olleet August Lundqvist v:sta 1884—88. Aug. Johannes Hjelt v:na 1889 ja Jaakko Pehkonen v:na 1890. Richard Hindström v:na 1891—93. Viktor Sohlman v:sta 1894—95. F. Numberg v:sta 1896—98. K. A. Pastell v:sta 1899—1900. A. Johansson ja Emil Perttilä v:na 1900. K. A. Pastell v:sta 1901—1903. S. Hellsten v:sta 1904—1905. S. Nieminen 1907—1908.

Sihteerinä ovat olleet Berndt Grönlund v:sta 1884—85. Aug. Lundqvist v:sta 1886—88. Aug. Joh. Hjelt 1889 ja Jaakko Pehkonen v:na 1890. Villehard Ekman v:na 1891. Jaakko Pehkonen ja Vilho Pekonen. A. Järvenpää v:na 1892—94 sekä monasti väliaikaisena. Osk. Groundstroem v:sta 1895—97. A. H. Karvonen 1897 ja E. Valpas v:na 1898. Otto Tiuppa v:sta 1899—1905. O. Lähde v:na 1906. A. Järvenpää v:sta 1907—1908.

Rahastonhoitajana Arthur Broberg v:sta 1884—85. Pankinvirkamies Gust. Alarik Biese v:sta 1886—1893. Karl Schvenzohn v:sta 1894—95. Sen jälkeen F. M. Orrela viimeaikoihin saakka.

Kirjastonhoitajana Richard Hindström v:sta 1884—93. A. Järvenpää v:sta 1891 yhtämittaa. Ruotsalaisen osaston Taavi Tainio 1895, sen jälkeen Edvard Valpas ja viimevuonna Valfrid Perttilä.

Loppulause.

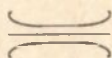
25-vuotiaana tuntee olevansa täysissä voimissaan, etenkin jos on ruumiillisesti ja henkisesti terve. Vaikka hyvinkin painavat vastoinkäymiset, tuskat ja taistelut häämöittäisivätkin vastaamme katsommepa rohkein mielin katsekirkkaana tulevaisuuteen. — Yhdistyksemme on nyt myöskin tuon ikämäärän päässä. Eikä voitane eikä uskalletakaan kieltää etteikö se voisi luottamuksella lähteä eteenpäin, jo vakaantuneella uskolla siitä, että sen pohjakerroksista kokoonpantu ruumis, mailman nykyään tunnetuimman ja jalomman aatteen kannustamana — joka samalla on sen sieluna — on taistelussa nykyistä järjestelmää vastaan vievä sen myöskin lopullisesti voittoon. — Me uskallamme ja meidän täytyy se, kun meihin luottamuksella samalla katsoo koko maamme köyhälistö, tukien meitä taistelussamme kaikkien maiden köyhälistön rinnalla. — Miten pieni ja hento eikö ollutkin tämä taimi poroporvarisessa maaperässä aluksi, ja nyt se jo levittää siipensä rohkeaan lentoon, tietoisena suuresta kutsumuksestaan köyhälistön, kaiken kansamme sekä aineellisessa että henkisessä edistystyössä. Olemmekin jo saaneetkin jotain toimeen. Lähes satalukuisena ovat kaupunkimme eriammatit järjestyneet, toiset vielä heikosti, kun taas toiset ovat jo huomattavia ennätyksiä saavuttaen taisteluita taistelleet ja niissä myöskin voittaneet. Työaika etenkin rakennustoissa on jo saatu lyhennetyksi tuntuvasti 9 tuntiin, samoin kuin niin monet ammatit ovat saaneet palkkasuhteitaan vakaantumaan ja kohoamaan. — Sosialidemokratisen kirjallisuuden avulla, esitelmillä, luennoilla ja kursseilla on

kylvetty henkistä kylvöä, työläisten hovit ovat muuttuneet henkevämmiksi, samallakun juoppous on vähentynyt. Täsäkin on sosialidemokratinen valistus voinut niin jo vaikuttaa sivulle aatteettomiin joukkoihinkin että uskallammepa vakuuttaa jos yhdistystämme sosialidemokratisine tarkotusperineen ei olisi olemassa, ilmenisivät kaikenlaiset raakudet kaupungissa kymmeniä kertoja lukuisammin. — Yhdistyselämä itse huoneistossakin on hyvinkin huomattavasti kasvannut, laajentunut ja voimistunut. Kuten ennen kymmenille ja sadoille on se nyt jopa tuhansille yhteisenä kohtaustaikkana kokouksissa, iltamissa sekä joutohetkinä päivin ja illoin. Tyytyväisenä voi vanhempi polvi nähdä nousevan nuorison jo kaikkialla kohonneeksi etualalle taistelurintamaan. Ja mitä enempi se kasvaa ja kehittyy tietoisuuden jalostamana köyhälistön suuresta tehtävästä on se myöskin johdonmukaisuudesta pulppuavalla yksimielisyyden voimalla jatkava ja kehittävä yhä täydellisempiin muotoihin, niin ammatillisella kuin valtiollisellakin alalla, jo alotettua työtä. Siinä varmassa vakaumuksessa voi yhdistys lähteä eteenpäin täyttämään siunauksellista työtään köyhälistön ja samalla koko ihmiskunnan onnellistuttamiseksi.

S I S Ä L T Ö:

	Sivu
Alkulause	3
Yhdistyksen synty ja alkuvalmistelut	5
Erilaisilta toiminta-aloilta	11
Äänioikeustaistelua	19
Ammatillinen liike	28
Tilastoa työläisten palkkasuhteista y. m.	60
Edustajakokouksiin osanotosta	78
Luennot, opetuskomitea	84
Suomenkielinen puhuja- ja keskusteluseura y. m.	88
Lukusali ja kirjasto	91
»Työmies» »Arbetaren» porvarislehtien loisena	95
Lyhyt kokonaiselostus asunto- ja talokysymyksestämme	102
Ravintola	105
Juhlatoimikunnan toiminnasta	109
Voimistelu- ja urheiluseura Jyry	116
Järjestysvaliokunta	118
Yhdistyksen huomatuimpia virkailijoita ovat olleet	120
Loppulause	121

Hinta 50 p:lä